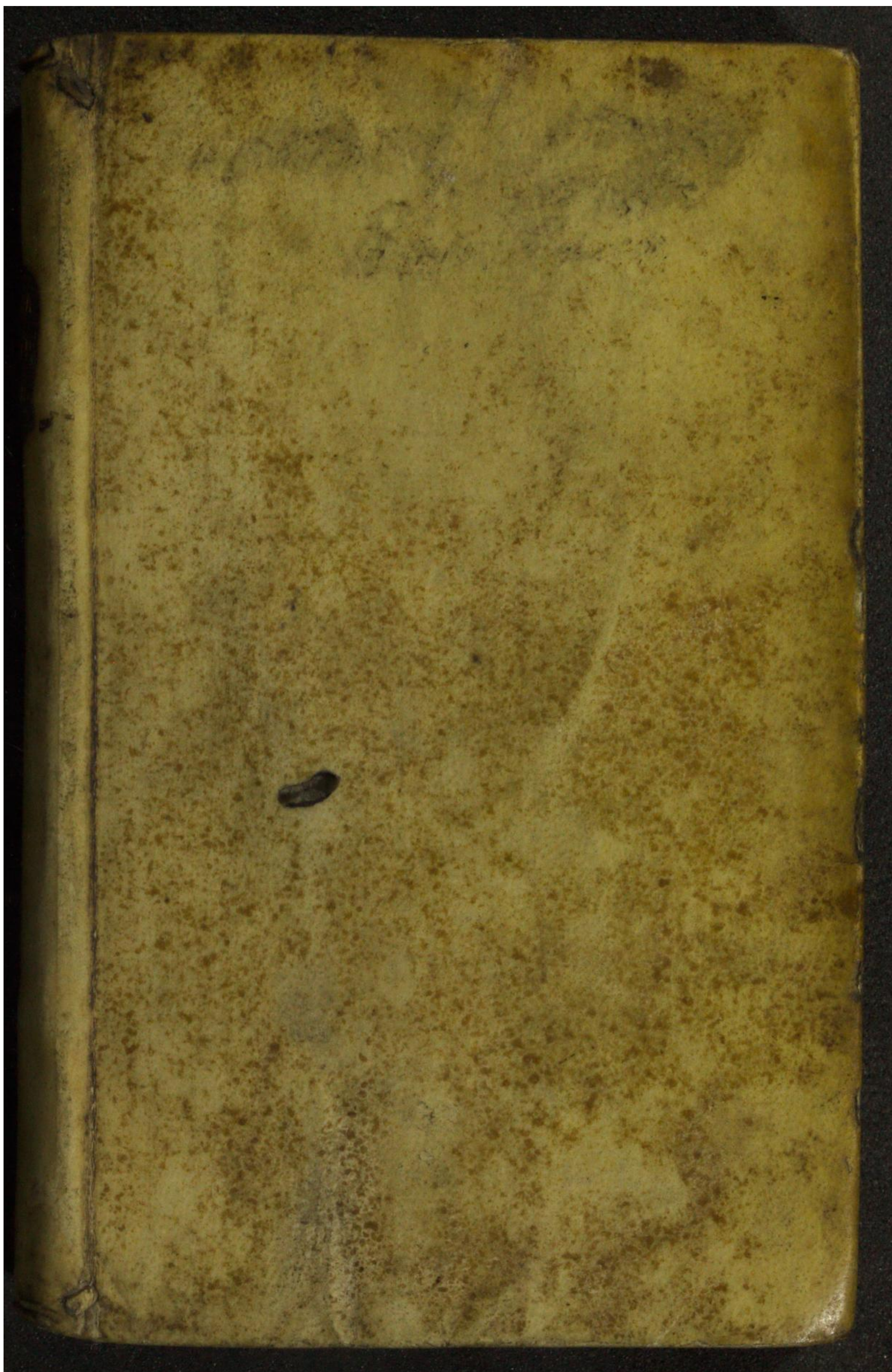
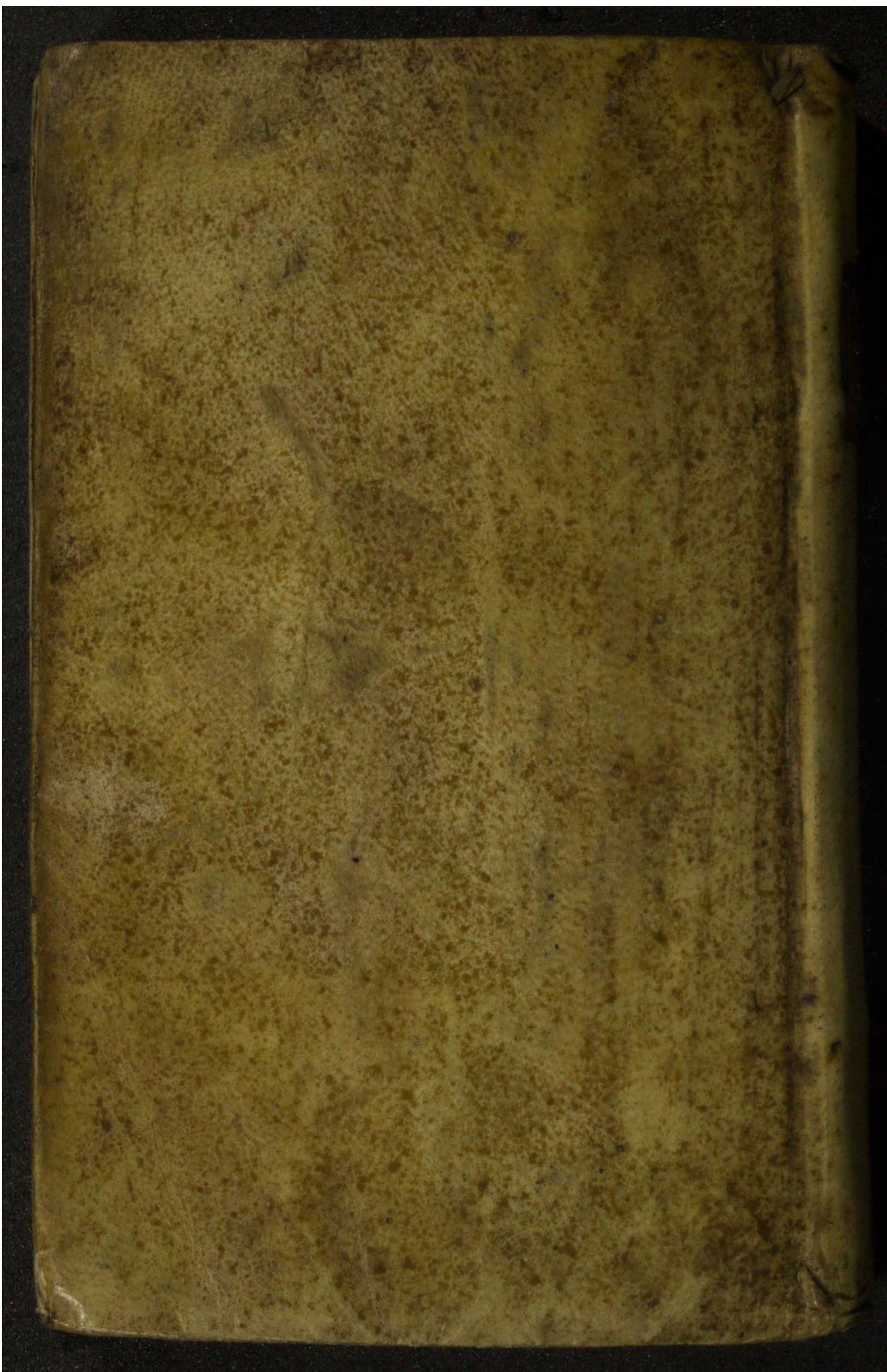

SALMA
IN HIP.
DE CAL.

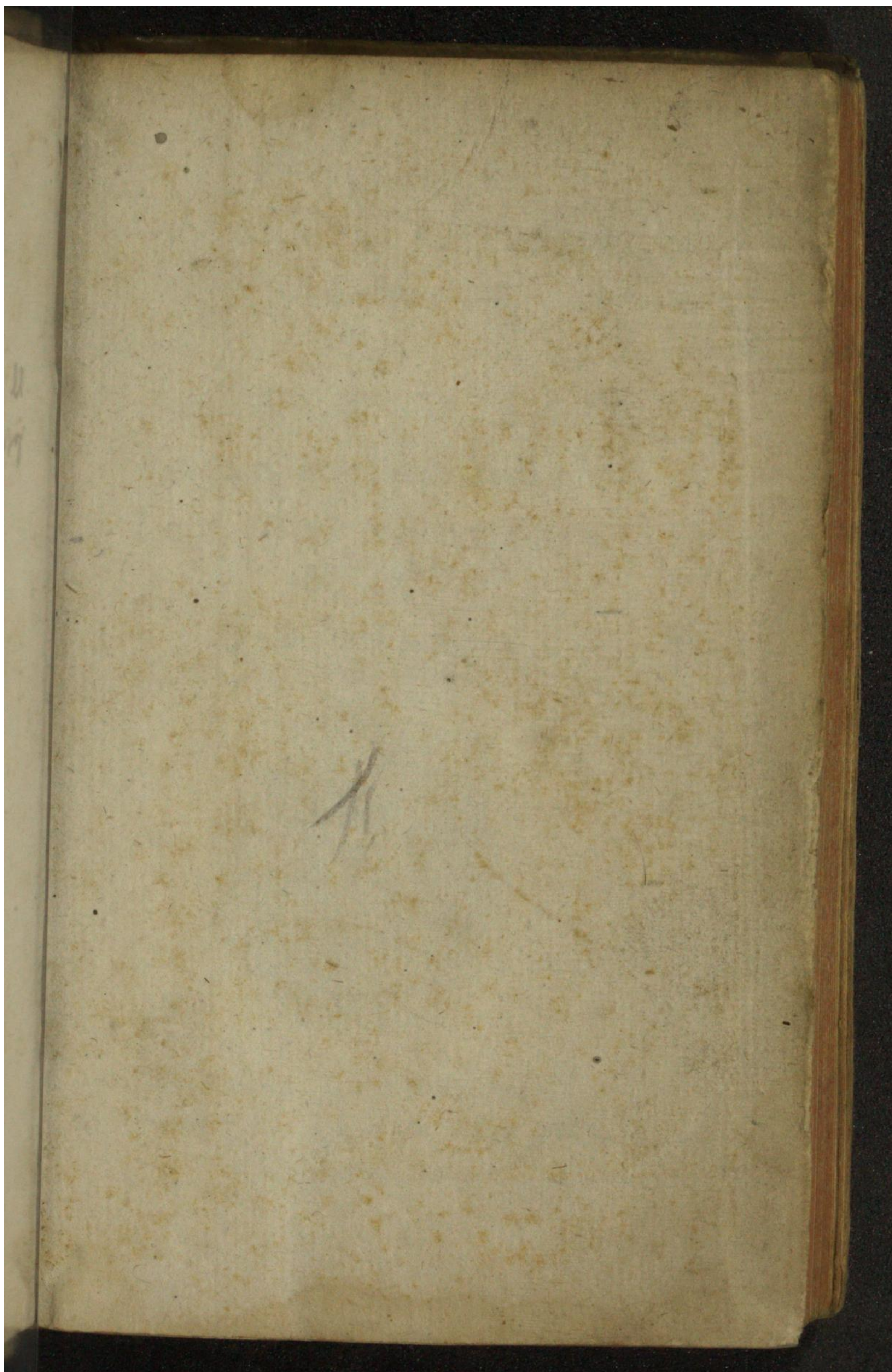

Last 2 ll. wrg

SAUMAISE

2

CL. SALMASII
Interpretatio
HIPPOCRATEI APHORISMI
LXXIX. *Sectione* IV.
DE
CALCULO.

Additæ ſunt Epiſtolæ duæ
IOH. BEVEROVICII
M. D.

Quibus reſpondetur.

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officina IOANNIS MAIRE.
cIↄ Iↄ c XL.

IOH. BEVEROVICIO,

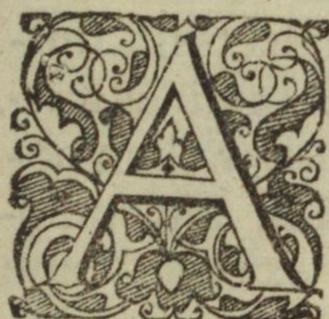
Civitatis

DORDRACENÆ

Senatori ampliſſimo, & medicinæ doctori Excellentiſſimo,

CL. SALMASIUS.

S.

Ccipe, vir eruditiſſime, reſponſum ad tuas, quas ante alteram ſeptimanam accepi. Miraberis forſitan, typis ad te prius excuſum mitti, quam manu mea, ſicut potius decuit, ſcriptum. Non excuſabo factum, ſed cauſam dicam, cur fecerim. An non ſic, apud facilem & amicum, cauſa pro excuſatione valebit? Si iuſta videbitur, inquies. At iuſtam ipſe facies probando. Audi igitur, ut mirari deſinas ubi doceri cœ-

periſ cur ita mihi faciendum putarim. In materia uberiore, dum tua latius coarguo, mea inflatius defendo, cum in eam quam vides craſſitiem pro Epiſtola libellus intumuiſſet, homo pigerrimus haud potui mihi onus deſcribendi imponere, cui ferendo me non eſſe ſciebam. Hic enim meus mos, culpæ an laudis affinis neſcio, ſed meus eſt, in Epiſtolis & aliis ſcriptis fundendis, ut qualia primo impetu exciderunt, ita ad amicos mittantur, aut ſi ſint quæ prælum poſcant, ad typographum. Hoc quippe in iis quæ à me exeunt, non temere ſed vere perſuaſum habeo, vix ea mereri ut cum cura poliantur. Primum quia, ut ait ille, ſtultus labor eſt ineptiarum. Et mea omnia talia ſcio eſſe, qui pretium eorum novi. Deinde quia nec lima in tam rudibus proficeret, quin potius radendo diutius ac mordendo deteriora ea redderet. Ita inhoneſti oris mulieres quo magis com-

ptæ

ptæ ſunt & ornatæ, eo deformiores apparent. Scriptam itaque ad te Epiſtolam, ubi vidi mole ſimul, & mala manu laborare, ut utrique noſtrum parcerem, mihi ne in deſcribendo operam moleſtam ſumerem, tibi ne in legendo moleſtior eſſet devoranda, viſum eſt typographo eam dare. Ille & mendoſæ ſcripturæ vitia, multis hinc inde lituris ſpurcatæ, & additionibus ad margines & inter lineas infartis perplexabilis, omnia emendavit, emendatamq; in tuum conſpectum ſiſtet, talemque nunc tibi offero. Nec dubito ſane quin malis hanc typographi nitidam & mundam aſpicere cælaturam, quam Chirographi mei, non ſcite nec litterate expreſſi parum gratas, & oculos legentis fatigaturas lineas. Feci ſane quod nonnullos aliquando in his locis facere ſolitos accepi. Ubi cœno ac ſordibus inquinatiora ſibi ſua facta cernunt veſtimenta, quam ut opera famuli for-

taſſe negligentis, & laborum fugitantis elui poſſint, ſic lutata mittunt ad trapezitam, egere ſimulantes pecunia, ſub illis pignoribus fœnori ſumenda. Paucos poſt dies relato quod debent argento, pauxillæ uſuræ pretio recipiunt pallium diligenter emaculatum, ac politum. Non alio ſcias me conſilio hoc exemplum moremque eſſe imitatum, cum tradidi typographo litteras imprimendas, quas ad te mitti oportuit mea manu exaratas. Ad rem ipſam quod attinet, perinde eſt ſive plures quod ſcripſi videant ac cognoſcant, ſive tu ſolus. Amicis aliquot atque intimis tuis communicare meas non dubitaſſes. Idem iſtuc quoque in tuis fortaſſe uſurpaſſem. Sunto nobis omnes, quod pauci noti & familiares. Si recta futura ſunt omnium iudicio quæ chartæ mandavero, cur privata potius maneant, quam publica fiant, omnibuſque pateant? Sin aliquid parum apte ceciderit, quod

bel-

bellissimũ tamen esse credã, an simul etiam debebo credere, erranti consultius esse nesciri quod errem, quam errorẽ ab aliquo mihi indicari? Quid si ille aliquis inter mille unus sit qui hoc possit, & prӕterea eo amico utar, an si huius conscientiam non metuã vereri me oportebit aliorum iudicia quos certus sim non æque posse videre meas culpas, & animadvertere? Si Beveroviciũ non reformido censorem cum ad eum de calculo audeo commentari, medicæ ipse rei plus quam imperitissimus, medicorum qui sunt quique aliis erunt in annis, doctissimum ac politissimum, an alius quisquam erit cuius virgulam censoriam extimescendam mihi debeam existimare? Immo vero, præstantissime Beverovici, ita te iudicem huic disceptationi metuo, ut quandoquidem subiicere eam tuo solius examini privatis litteris veritus non essem, nunc minus timeam te eumdem publicum habere cum aliis παρέδροις in ea examinanda, ἐπι-

γνώμονα, & existimatorem vel acerrimum. Non acerbiorem te censorem reddent illi cum quibus una iudicabis, non infensiorem, non denique iniquiorem. Nihil cæteri addent ponderis ad tuam sententiã, sed tuo iudicio omnes accedẽt. Ego vero ei succumbere sum paratus, tanti erit apud me & in me ponderis. Quod solus in hac causa faceres si hoc scriptum quasi arcanum aliquod uni tibi commisissem, in turba id facies, & erga publicatum eundem te præstabis, ac parem servabis animum, qualem te domi tuæ potuisset experiri. Non etiam timeo ne, quia hic tua quoq; quodammodo causa agitur, recti iudicis & ἀδεκάστου officio minus defungaris. Sinceritatem tuam novi & affectum erga te meum. Uno verbo dicam, quo recidunt omnia quæ dixi. Qui coram te ineptire non erubuissem, nulla mihi iacturæ pudoris in publicum prodeunti metuendę causa est, ubi nemo est pręter te qui me eo possit suffundere, aut quę

publi-

publicavi confundere, nisi tu feceris. Quidquid patiar, mali bonive, lucem huic scripto dare ausus, huius tibi causam imputabo. Cur enim me in hanc arenam, nihil tale cogitantem, pertraxisti? Non erat in mente mihi eo tempore calculus, multo certe minus quam in vesica, nam de hoc certum non scio, de illo plane sciebam, cum tuæ litteræ venerunt, quibus rogabas, ut de illo Hippocratis Aphorismo, deque eius tua explicatione quid sentirem tibi exponerem. Ut tuam tunc sententiam non probavi, ita nec tu postea meam. Nunc hac Responsione mea contendi, ut patere omnibus posset, utra probabilior sit interpretatio. Si bene hæc mihi opella successit, videbis ipse, nam & te iudicem non cum omnibus tantum, sed etiam ante omnes facio. Si male provenerit experimentum, ridebis cum aliis, certe vel supra alios. Res enim tuo plane ioco & cachinno digna esset, nisi cum indignatione potius vi-

deretur excipienda, hominem ἀμύη-τον istorum initiorum, & plane prophanum, Πανακείας divæ sanctissimæ & castissimæ ausum esse sacrarium intrare. Non huic facinori id impunitius esse debeat, quam fuit olim alicui masculo in opertum Bonæ Deæ penetrasse, à quo testiculorum sibi conscius omnis musculus longe fugere debebat. Sed ita propitiam habeam illam Ὑγίειαν cuius fugitivæ retrahendæ curam ars vestra promittit, ut invitus ad hæc mysteria cognoscenda, interiusque inspicienda accessi. Cur ad intima sacra invisenda quasi ἐπό-πτην me invitabas, cui à longinquo, inclamare debebas adire proprius & introspicere ea conanti, ἑκὰς ἑκὰς βέβηλε; Si quod in hac re peccatum est meum, tuum quoq; est. A te vocatus, per te admissus, grande illud secretum vidi quod non ostenditur nisi μεμυημένοις. Inde egressus aliud maius flagitium commisi. Quod cum reverentia & silentio

accipere, acceptum servare, ac venerari religio me iubebat, non evulgare contentus, etiam improbavi. Hoc plane est ἐξορχεῖσθαι μυστήρια. Huic vitio, quo id facere impulsus sum, quod nomen impones? An λιθίασιν mentis ac συμπώρωσιν vocabis? Levitatem fortasse potius, & omnia effutiendi effundendique quæ in mentem cumque veniunt, nota ignotaque, libidinem vix ferendam. Obsequi certe tibi volui, quia me rogaveras, ut depromerem, quid mihi de tua explicatione videretur. At sequi non potui, quia vis veritatis alio trahebat. Quod te in bonam partem esse accepturum certo scio, & mihi id polliceri audeo. Non enim assensum meum exquirebas, sed sensum. Eum exposui tibi, ut potui, ut pro mea in istis rebus imperitia, rectum esse iudicavi. Si tam bene, ut non melius desiderasses, erit quod mihi gratuler, non tamen ut gratiam meritum me credam. Si deterius opinione mea res ceciderit,

ita ſententiam meam poteris non recipere, ut voluntatem vix queas quin gratam acceptamque habeas. Quocunque ſane tandem modo hoc negotium mihi proceſſurum eſt, ſutoris ultra crepidam aſſurgentis, & non fabri fabrilia tractantis opprobrium fortaſſe non effugiam. Sed cum medicus hoc oneris non medico impoſuerit, ipſe etiam arguetur impoſuiſſe bovi clitellas, vel quod turpius eſt, matulam oſtendiſſe οὐροσκοπικῆς imperito. Si reſpondebis, nihil tale tamen à te mihi metuendum ſcio, quale nuper à quodam catharmate, omnis inſcitiæ retrimẽto, licet Doctor ſit, paſſus ſum. In quo homine, ſi homo eſt, ita improbitas cum imperitia, impudentia cũ ſtultitia certant ut his quattuor omnes quotquot fuerunt ac ſunt improbiſſimos, imperitiſſimos, impudentiſſimos ac ſtultiſſimos longe ſuperet. Si nomen quęris, *Cyprianus Regneri* vocatur. Si genus, ex illuſtri *Cyprianorum* familia ſe ortum prædicat. Forſitan

ſitan ultima ab origine ſtirpis eius auctor fuerit Cyprianus martyr. Ita ego qui *Claudius* vocor ſic poſſim videri à *Claudiorũ* gente genus ducere. Sed ex quam lauto luto fictus, aut ex quam luculento ſterquilinio eductus fuerit hic Coprias, nihil ſane ad me attinet. Ut nec illa me tangunt quæ ſe digna, me indigna, ex vinulentis ac virulentis illis ſuis faucibus ebrius eructavit vel evomuit. Incitatus & inſtigatus primo in me fuit per amicum illum tuum, qui cum ſua defendere aut nolit aut non poſſit, ſic tamen arbitratur ſe famam ſuã in tuto locare poſſe, ſi per alios meam faciat attentari. Læſum forſitan à me dicto factove Coprianum illum dices? Læſerimne quem ego natum neſciebam, priuſquã inſolentiſſimo & ineptiſſio ſcripto me laceſſiſſet? Retuſus ab Alexio quem me eſſe imaginatur, tantis furiarũ facibus in me exarſit, ut non hominem, qui nihil hominis habet, ſed aſinum plane exuerit. Cætera ſane ferocem & immanem bel-

ſuã putare potuiſſem niſi ingeniũ aſininum retinuiſſet. Prętextus huic ὄνῳ ὑβριστῇ & calcitroni me impetẽdi hic quæſitus eſt, quod violaſſem Cunæi manes quo pręceptore gloriatur. Calumniæ manifeſtæ convictus in hac criminatione per Alexium, nunc eo cõfugit, ut dicat, ſibi viſam eſſe hanc veram mentem meã, cum Cunæum *magni nominis I. C.*^tum appellavi, quod nominis tantũ fuiſſe magni intelligerẽ, & ad plures tales abiiſſe, qui ſcilicet magnum tantũ nomen haberent. Quid facias huic beſtiæ qui ne ſenſus quidẽ communis guttulam habet reliquã? An lęditur eius exiſtimatio, de quo dicas magni nominis eſſe aut fuiſſe in ea arte quam profitebatur? Numquid magnum nomen ex nihilo comparatur artifici, vel ex imperitia profeſſionis? Talia omnia ſunt in illo ſtercoreo libro, Voluſii annalibus, ut cętera oĩa quę edidit, adnumerãdo. Et tamẽ ex eo ſceleſtus nebulo, & κοπρόλογος quaſi re bene geſta & cauſæ victor triũphat. Hoc illis ſtultis etiã

per-

persuasit à quibus quasi κύων λυττώδης in me immissus est. Vix parti tertiæ argumentorũ Alexii respõdit. Et quæ putat refutasse in his se ita futilem ac fatuũ præbet ut me eius valde misereat. Nolo mihi quicquã esse negotii aut cõmercii, vel concertationis cũ tali ὀνώδει monstro. Excitabitur iterũ Alexius, cuius hæ partes erunt. Interim dum ille funes ac fustes huic rabioso animali constringendo, & destringendo parat, docere hic volo Iurisconsultos illos, qui asellũ istũ phaleris equinis ornatũ ad pręsepe suum huc remiserunt, quod credunt in iure esse παράδοξον, eam esse receptissimã Galliæ Italiæque celeberrimis iuris auctoribus opinionẽ. Carolus Molinæus maximus suę ætatis Iuriscõsultus, & tantæ dũ viveret auctoritatis, ut etiãnunc mortuo id honoris à summis Regni Curiis datũ sit, ut allegari ab Advocatis cum Papinianis, Paulis & Ulpianis possit. Is igitur Molinęus in tractatu de Usuris num. XVIII. scribit, *In mutuo licet pecunia fiat acci-*

pien-

pientis, non tamen libere nec prorſus ab-alienari, quia mutuatio non eſt aliena-tio, ſed adminiſtratio. Idque probari text. in leg. Rogaſti ꝟ. ſi fugiti-vus. Et in ea ſententia eſſe *Alexan-drum, Decium, & omnes* ibidem affir-mat. Idẽ confirmat & num. CCCCLIX. ubi ex caſu eiuſdẽ legis, notat *ſervum habentem ſimplicem adminiſtrationem peculij, poſſe mutuare. Et ibi Alexandrũ & alios notare quod mutuum de ſe non dicitur actus alienationis ſed admini-ſtrationis. Tunc autẽ recte dici alienata in totum, ſi hæc obligatio in totũ remiſſa ſit.* Ita certe & ſi ex parte remiſſa fue-rit, ex parte tantum erit alienata. Cũ igitur mutuum obligatio ſit, & obligatio remiſſa, alienatio, ex eo ſe-quitur mutuum non eſſe alienatio-nem. Sic enim daretur alienatio rei iam alienatæ ab eadem perſona in eamdem. Quæ eſſet alienatio alie-nationis. Aliquando certe alienare in iure latiſſima ſignificatione acci-pitur pro quavis dominii tranſlatio-ne, ut etiam auctor Diatribæ de mu-

tuo

tuo notavit. Et ita intelligendæ ſunt illæ XVI. & XLI. D. de rebus creditis, ut alibi oſtendã I.C.[tis] illis qui illuſtri Copriano eas ſuggeſſere. Præterea, ut recte docuit Molinæus, mutuum non proprie ſubſiſtit in illis ſpeciebus quæ pereunt apud debitorem, neque redeunt ad creditorem. Hæ fiunt accipientis. Harum poſſeſſio, dominium, & proprietas transfertur ad mutuatarium, & ſic quaſi alienantur. At ſi in his tantum rebus mutuum conſiſteret, non diſtaret à dono, vel donatione. Proprie itaq; conſiſtit in ſubſtantia earum rerum quæ reddi debent in eodem genere. Hæ manent in creditoris poteſtate ac bonis. Hæ faciunt ut mutuum ſit, ac vere dicatur. Mutuũ quippe non eſt niſi reddatur. Hæ deniq; nullo modo alienantur. Et propterea mutuum alienatio non eſt. Et hæ quidem etiam præſtant, ne illæ ipſæ res quæ dantur mutuo, alienatæ videantur, quia ſuffectionem recipiunt in genere eodem. Atqui quod in genere eodem

ſufficitur ac redditur, idem cenſetur cum ipſa ſpecie individui quæ data eſt. Ideo non datur ἀλλαγὴ nummorum eiuſdem generis, nec permutatio, vel cambium. *Suffectionem* repoſui apud Paulum, pro *ſuo functionem*. Quærit inſcitiæ matula ubi hæc vox *ſuffectio* legatur. Non legerat nimirum, nec qui ipſi in ſcribendo adfuere, *ſuffectiones conſulum*, & *conſules ſuffectos*. Quæro ego viciſſim ab illuſtri tenebrione, ac Iuriſconſultis nihilo illo ſapientioribus, ubi *functionẽ* legerint pro functione quæ fit vice mutua? Si *fungi* abſolute poſitum idẽ eſt quod vice alterius fungi, omnino *tenere* ſignificabit *locum alterius tenere*. Sed capta vorſoria vult ſtatim functionem eſſe permutationem. An ſtare hoc poſſit, Alexius ſuo tẽpore ac loco videbit, ut & de reliquis Coprianicis nugamentis. Iuriſconſulti qui eum armarunt, pro probato ſumunt ſolutionem eſſe alienationem. Inde concludunt, & mutui dationem ſolu-

lienationẽ esse. Alexius probaverat ex Ulpiano solutionem non haberi pro alienatione leg. x. D. de alienatione iudicii mutandi causa facta. Inde ergo conclusit Alexius, si solutio pro alienatione habita non est antiquis Iurisconsultis, ne mutui quidem dationẽ pro alienatione eos habuisse. Necessario quippe cõsequeretur solutionem esse alienationem, si mutui datio id esset. Nam in debitorẽ à creditore alienatum, rursus à debitore in creditorem alienaretur. Et maiori quidẽ ratione solutio esset alienatio quatenus non reddituro solvitur, cũ reddituro mutuum datur. Huic invictissimo argumẽto nihil reposuit nisi nugas illustris Coprianus, ut nec alter Lucius, verus asinus, qui credit novam ac falsam hanc esse doctrinam, cum sit vetus ac vera. In Boëthii loco citando omisit, quod apud eum sequitur, pecuniam quæ in nominibus debetur *non omnibus modis esse alienam*. Hæc paucis, donec plura Alexius cuius hæc lis

 est,

eſt,ut oſtenderem Doctoribus Batavis, me quem Grammaticũ vocant, non ex imperitia iuris, aut novitatis ſtudio impulſum, opinionem illam defendiſſe, qua negatur mutuum eſſe alienatio, cum tot rationibus nitatur, & fulciatur tot doctorum auctoritate, ſed ut errorem inveteratum qui mentes etiam peritiorũ occupavit, animis hominum detraherem. Ignoſcent porro mihi Iuriſconſulti Batavi & Hagenſes advocati, ſi malim ſimpliciter errare cum tantis iuris Auctoribus, quam, quod ipſi faciunt, cum ratione inſanire. Quid cenſes doctiſſime Beverovici? Tu me iudicem in lite de re medica cepiſti, numquid poſſum te arbitrum ſumere in hac controverſia iuris? An quia te condemnavi, vereri debeo ne retalies, ac me quoque condemnes? Cauſa mea hoc melior videtur quam tua, quia pro mea doctores habeo, tu pro tua nullos Vale & me ama. Leydæ VII Augusti. cIↃ IↃ c XL.

Nobi-

Nobilissimo Viro,

D. CLAUDIO SALMASIO

IOH. BEVEROVICIUS

S. D.

Escio quo fato, Vir Nobilissime, mea verba aliorsum, atque ego scripsi, iterum acceperis. Conquerebaris de iis, qui pro responso objiciebant Satyras; quas pro scuto habere, respondebam, nulli probatum iri posse. At hoc quomodo in te locum habebit, qui non scripseras? Sed de his plus satis. Pro veteri apud Plinium lectione restituta, summas habeo gratias; nec minores, quod me errore liberaveris in versione vocis ὑφίσταται. *Quia tamen non videris sensum meum satis percepisse, dabis facile veniam, ut novi candorem tuum, si ea adduxero, quæ me in istam sententiam pertraxerint. Quod non melius fieri posse mihi persuadeo, quam si tuis ordine respondero.* Non arridere *tibi scribis* τῷ οὔρῳ *me accipere pro* ἐν κύστει. *Non mirum; quomodo enim tibi arridere possent tam ridicula, vel ipsi Heraclito ridenda? Absit ut ego contentum ita pro continente asserere ausim, qui nunquam audivi inter ista* μετωνυμίας *exempla referre urinam pro vesica optimum doctorem meum Ger. Vossium, qui diffuse istam rem prosequutus est?*

Id tantum dixi vocem Οὖρον *etiam sumi pro sero in vesica, antequam excretum est. At tu statuis* οὔρου nomine Hippocratem plane intelligere urinam emissam. *Sed serum illud, antequam emissum,* οὖρον *vocari, ipsum Hippocratem auctorem dabo. Hinc & Galeno* τὸ οὖρον ὡς ὀῤῥὸς ἐστι τῶν κατὰ τὰς φλέβας χυμῶν. *Verba sunt Hippocratis* VI. *Epid.* Γλῶσσα οὖρον σημαίνει, *quibus indicium peteret ex lingua, qualis esset urina, si* οὖρον *illi semper notaret urinam excretam. At de ipsa, ex emissæ inspectione, quod faciunt Medici, longe certius iudicari potest. Hoc est, veluti si quis de igne, qualis esset, cum ipsum videre posset, fumum consuleret. Quare recte, ni fallor, interpretes, non de urina emissa, sed de sero sanguinis exponunt,* Lingua serum, quale sit, indicat. *Vbi Galenus ad meam quoque mentem* τὸ οὖρον *explicat,* ἤτοι τὸ κυρίως οὕτως ὀνομαζόμενον ὃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποκρίνομεν, ἢ τὸν τῶν χυμῶν ὀῤῥόν. *Hæc pro multis sufficere credo ad probandum,* οὖρον *Hippocrati significare tam urinam emissam, quam, quæ adhuc, quod negas, in corpore subsistit. Sic &* οὖρα ἀπέστη *sæpius dicit de urinis suppressis; quæ certe nondum emissa.* Ponamus, *inquis,* ὑφίσταται esse subsidunt, (*nec ipse negas*) & οὖρον accipi pro κύστει (*hoc mihi affictum esse iam dixi, & ex libello edito patet*) quid hoc erit, arenæ quæ in vesica sistuntur, indicare vesicam λιθιᾶν;

Nihil

Nihil aliud erit, quam verum calculosæ vesicæ signum, quod hic quærimus. Quare frustra ignis in foco positi, & consistentis *exemplo ridetur.* Colligitur, *addis*, vesica λιθιᾷν, cum in urina excreta apparent subsidentia sabulosa. *Qui hoc colligit medicus, exercitatis in arte ludibrium debet. Non enim modo in ægrorum, sed & sanorum urinis sabulosa subsidere quotidie observant. Ac qui tales chirurgis statim secandos traderet, næ ille plures profecto*

Quam Themison ægros autumno occideret uno.

Pergis, Non minus verus est Hippocratis Aphorismus, quod multi arenulas reddunt cum urina, qui nunquam nec renum, nec vesicæ calculo afficiuntur. Nec quod multi calculo laborant, qui tamen non fundunt arenulas aut sabulosa. *Imo ob utrumque falsus & fallax esset divinus ille senex, qui Macrobio nec falli, nec fallere scivit. Neque maiorem das ex fumo lucem, quale ego* παρέλληλον *hic discutere supersedeo. Mei instituti est, quod addis,* Sic & in renibus, & in vesica multi calculos habent, quorum tamen indicium per urinam sabulosa effundentem non proditur. *Recte, & in eo medicos habes* ὁμοψήφους. *Sed hinc recte etiam infero, Sabulosa cum urina*

effusa, si non præbent calculorum indicium, qui in renibus, aut vesica hærent, non posse haberi pro eorum signo, minus παθογνωμονικῷ, quale requiritur in Aphorismis. Mox accedis ad Hippocratem: Sed quisquis arenas effundit per urinam, quæ & in imo urinæ subsidunt, certum est signum, in eius vesica arenas & calculos esse. *Imo tam certum est signum, ut vix aliud incertius. Quod Medici omnes, qui non tantum ex libris, sed ex arte medendi & frequenti exercitatione sapiunt, mecum confiteri debent. Quare neutiquam* scitum Hippocratis, *medicorum sine controversia principis. Galenus ipse testatur manifeste errare Aphorismum, quia tantum vesicæ, non etiam renum facit mentionem. Sed nec hoc addito verum esse, vere asserit insignis medicus Christophorus à Vega, professor Complutensis.* Quandoquidem (*affero ipsius verba*) sæpe videmus arenulas mingi, & hominem non laborare calculo renum, neque vesicæ, neque unquam laborasse. *Idipsum & verba tua iam citata asserunt. Sed, quod sequitur, plane militat pro mea sententia.* Videmus multos, *inquit*, arenulas mingere, atque cum cohibentur, prædicimus calculum futurum. Cum enim semel excretæ fuere, maiorem movent calculi suspicionem, cum retinentur, quam cum minguntur.

tut˜. *Nullum itaque Vegæ signum calculi, arenæ cum urina emissæ, ne quidem renalis, nisi subsistant, sive sistantur, in renibus aut vesica. Et hoc est* ὑφίσταται, *quod & in nostro Aphorismo* subsistunt *vertit Medicus magni nominis Leonicenus. Non possum melius*, *quam Hippocratem Hippocrate explicare. Hic in Coacis istam vocem eadem significatione posuit,* Οἷσιν ἁλμυρώδεα πτύελα καὶ βὴξ ὑφίσταται· τουτέοισι χρὼς ἐρυθραίνεται. *Foësius recte, meo iudicio, vertit:* Quibus salsa sputa cum tussi subsistunt, iis corpus (*malim*, cutis) rubescit, &c. *Et eodem sensu Duretus, post Galenum Heurnio medicorum primus:* Si cui sputa salsa, unaque tussis quiescunt, illi rubet corpus, *&c. additque in enarrationibus id fieri ex infirmitate partis, quæ amplius concuti nequit adpromovendam expurgationem humoris tabifici, qui in pulmonibus residet. Hanc significationem confirmat* ὑπόστασις, *eodem sensu Hippocrati sæpius usurpata. Sic* κοιλίης ὑπόστασις *in iisdem Coacis illi alvus subsistens, sive suppressa,* ὅταν γαστὴρ μὴ διαχωρέει, *ut alibi loquitur. Sic* ὑποστάσιας ὑγρῶν, *quod itidem frequens est apud eundem, Galenus exponit* τὰς ἔνδον μονὰς τῶν ὑγρῶν, ἃ προσῆκεν ἐκκρίνεσθαι. *Idem volo hic indicare Hippocratem, si arenæ, quæ vacuari cum urina deberent, in vesica subsistant, signum esse in ea generari calculum. Hoc est, quod ipse dicis,*

Subsidentes huiusmodi arenæ in vesica, omnino faciunt, ut λιθιᾶν dicatur. *At hoc non faciunt, quæ cum urina excernuntur, nec calculi indicium sunt. Non magis quam si dicamus, qui excernit bilem, laborat ictero, qui pituitam, ei œdema molestum. Qui arenas, è quibus coagmentatis calculi generantur, ei calculus est in vesica. Imo illi potius, qui non excernit excernendas. Hæc habui, quæ pro interpretatione mea, veritatem falso alias aphorismo conciliante, afferrem. Eam Patavii anno* XVI *Exc. Sanctorius albo probabat calculo: mihi tamen non probam, si tu atrum adieceris. Quamvis enim eius veritas parum dubia mihi videri nunc possit: nullus tamen dubito, quin vel uno à te verbo aliter edoctus, cito labascam. Vale, eruditorum decus, & studiis nostris favere perge. Dordrechti* XVI *Kal. Sextil.* cIↃ IↃ C XL.

Amplis-

Amplissimo viro,

IOH. BEVEROVICIO

CL. SALMASIUS

S. P.

CCEPI tuas, Clarissime BEVEROVICI, quas mihi ipse de manu in manum reddidit amplissimus vir Stacmannus noster, cui eas miseras, simulque mandaras, ut prius legeret quam traderet. Cum igitur in iis tradendis hoc ipsum, lectis mihi tuis, significasset, statim resignatas coram ipso meas, nec perlectas, reddidi, ut posset per otium illas percurrere. Quod & ille fecit, & à prandio, nam ante meridiem ad me venit, Epistolam illam ad me remisit. Doleo sane me tam infelicem fuisse, ut mentem tuam non uno loco assequi vix potuerim. De satyra, quia nullã publicavi, facile iam tibi accedo concedoque de me nihil te cogitasse. De loco Hippocratis hoc me acrius urit, quod perspexisse non bene visus sim quid tuæ esset sententiæ. Induxere me tamen tua verba, ut putarem istuc tibi in mente fuisse, quod eram hariola-

 tus,

tus. Et quis non iſtic falſus fuiſſet? Vel aliquis longe me acutior hic potuiſſet labi. De urina loquens, dicis, *hoc nomen etiam in veſica obtinere.* Suſpicatus igitur ſum, nec ſine cauſa, hoc à te dici, *nomen urinæ etiam in veſica*, vel *de veſica obtinere.* Hæc enim tua verba ſunt, locum ex Aphoriſmo Hippocrateo interpretantis, *ut ſenſus ſit eos veſicæ calculo laborare, quibus ſabuloſa, quæ excerni ſolent, in urina, hoc nomen etiam in veſica obtinet, remanent, ac in veſica ſiſtuntur.* At tu, ut iam nunc tibi credere audeo, voluiſti dicere, urinam etiam in veſica conſiſtentem, hoc nomen, οὖρον ſcilicet, obtinere. Quod ego, cum tua legerem, ideo minime adduci poteram ut crederem, quia vix hoc cuiquam dubium ſit quin vox οὖρον, tam urinam dum adhuc in veſica hæret quam quæ effluxit, ſignificet. Id tamen conatus es perſuadere tibi, quaſi hoc ipſum negaverim. Si negavi, fortaſſe erravi. Quid ſi nec erravi? Cauſam ei rei dicam. Sed quæſo te quid mali feci ſi verba tua in eam ſententiam interpretatus ſum? Cum dixiſſem non mihi hoc arridere quod acciperes ἐν οὔροισι, vel ἐν οὔρῳ, apud Hippocratem pro ἐν κύστει. *Non mirum id eſſe*, reſpondes, *quomodo enim cuiquam arriderent tam ridicula, vel*

ipſi

ipſi Heraclito ridenda? Quid? Hoccine putas tam ridiculum, ut in illo aphoriſmo Hippocratis, quomodo illum exponendum arbitraris, τὰ οὖρα, vel τὸ οὖρον pro κύστει accipiantur? Immo niſi hoc verum ſit, velim ipſe omnibus cachinnonibus vel maximum ludibrium debere. Quid quæſo intereſt utrum dixero, *quibus in urina ſabuloſa ſiſtuntur*, an, *quibus in veſica ſabuloſa ſiſtuntur*, ſi urina ibi accipiatur pro eo humore qui intra veſicam adhuc conſiſtit? Nonne enim illa arenoſa, quę in urina adhuc intra veſicam conſiſtente ſiſtuntur, in ipſa veſica ſiſti putanda? Certe potius in veſica ipſa ſiſtuntur, quam in urina. Quippe cum in imo ſubſidāt iſta ſabuloſa, tam in veſica quam in ipſo vaſculo quo emiſſa urina excipitur, æque dici poſſunt, ſane vel melius, in ipſa veſica ſiſti quam in urina. Revera enim ſiſtuntur in ipſa veſica, non in urina. Hæc verba ſunt Hippocratis aph. LXXIX. ſect. IV. ὁκόσοισιν ἐν τοῖς οὔροισιν ψαμμώδεα ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ. Vertamus illa ex tua ſententia: *Quibuſcunque in urinis ſabuloſa ſiſtuntur, illis veſica calculo laborat.* Hoc omnino obſcurum, & ambiguum. Quis namque non poſſet *urinas* ibi accipere iam emiſſas? Reddamus Latine, ut omnes reddiderunt

interpretes, *quibuſcunque in veſica ſabuloſa ſiſtuntur, ijs veſica laborat calculo.* In hac verſione nihil erit difficultatis. An tu iam eſſe hunc illorum verborum ſenſum negare poſſis? Nec ergo poſſis inficiari quin οὖρον apud Hippocratem eo loco pro veſica acceperis. Saltem vix effugies, quin ex tua ſententia ita poſſe accipi, nonnemo cenſeat. Adeone tibi dura videtur hæc metonymia? Nihil ea uſitatius. Vel iudicem ſumamus doctorem tuum, mihique & tibi amiciſſimum Gerardum Voſſium, virum undequaque doctiſſimum. Paſſim pro continente accipitur contentum, & pro contento continens. *Nunc pateras libate Iovi* Quis neget ibi *pateras* poni pro vino quod in pateris? Hoc enim libatur non patera. Rurſus alio loco idē poëta *vina* poſuit pro pateris, vel crateribus, in iſto, *Et vina coronant. Poculum* pro vino etiam hiſtorici uſurpant. Unde in Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptoribus, & apud Solinum *poculum* pro potione ponitur. Quod alibi notavimus. An putas ab iſtis figuris abhorruiſſe tuum Hippocratem? Non id putem te putare, qui ſciam te ſcire οὔρου ἀπόληψιν paſſim ab eo vocari *urinæ interceptionem*. At idem alibi κύστεως ἀπόληψιν pro hoc ipſo uſurpavit, & κύστιν ἀποληφθεῖσαν, in Coacis.

Κοι-

Κοιλίαν quoque ἀπολειφθεῖσαν dixit in iiſdem, cum tamen proprie nec alvus nec veſica ſoleat intercipi ac ſiſti, ſed quod excrementoſi eſt tam in ventre quã in veſica. Neſcio igitur cur tam ridicula tibi viſa ſit huiuſmodi metonymia. Talem eam tibi ipſi fingis potius, quam ego affingo. Certe quidquid dixeris, & quamcunque in partem te verteris, vix vitabis quin incidas in id, quod fugere te maximo opere præ te fers. Arenulæ quippe in urina ſuppreſſæ, quo ſenſu verba Coi ſenis exponis, non aliter poſſunt intelligi quam de arenis in veſica ſuppreſſis. Ergo τὸ οὖρον, & ἡ κύστις pro eodem, ſi quis ex tua mente verba illa velit interpretari. Addis ſtatim, *te tantum dixiſſe vocem* οὖρον, ita enim ſcribendum non οὗρον, *etiam ſumi pro ſero in veſica antequam excretum ſit.* Eſto id dixeris tantum. Sed οὖρον cum eo interpretamento quo in urina arenulæ ſiſti dicuntur, pro veſica metonymicῶς accipi debet atq; intelligi, quatenus tam ipſa urina quam arena in ipſa veſica continentur. Nonne medici veſtri cum de hypoſtaſi urinarum iudicant, aut de ea diſputant qualis ſit, quidquid eſt urinæ iam emiſſæ ex qua iudicium facere debent, in tres partes eam dividunt, & eas partes, præcipue infi-

mam,

mam, ad matulam ipſam referunt? Ita has partes urinæ faciunt, πυθμένα τῆς ἀμίδος, ἐπιφάνειαν, & quod inter utraque hæc extrema medium eſt. Ὑποστάσεις pertinent ad fundum matulæ, in quo & ſubſidunt, & inde nomen. Νεφέλια dicuntur quæ verſus ἐπιφάνειαν ſive ſuperficiem aſcendunt, ἐναιωρήματα autem in medium horum duorum περάτων quaſi libramento vergunt. Hæc non doceo te, ſed oſtendo ὑπόστασιν urinæ dici quæ in fundo vaſis urinarii pōdere ſuo depreſſa ſubſidit, & ex ratione ἀμίδος cuius in fundo illa ὑπόστασις ſubſiſtit ab auctoribus id explicari. Sic enim ſcribunt: Τοῦ τοίνυν διαστήματος τοῦ χύματος τριχῆ διῃρημένου, εἴς τε πυθμένα δηλονότι τῆς ἀμίδος, καὶ ἐπιφάνειαν, καὶ τὸ τῶν ἀμφοτέρων τούτων περάτων, τὰ μὲν πρὸς τὸν πυθμένα τῆς ἀμίδος χωροῦντα παρυφιστάμενα, ὑποστάσεις ἔφασαν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφοί, ἀπὸ τοῦ ὑφίστασθαι δηλονότι, τῆς ὑπὸ προθέσεως δεδηλωκυίας τὴν κάτω σχέσιν. Alexander Trallianus lib. VIII. capite de renum inflammatione, καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑφιστάνουσαν εὑρήσεις ἐν τῷ πυθμένι τῆς ἀμίδος. Non aliter autem urina eſt in veſica, quam in matula. Si arenæ cum urina profuſæ in fundo matulæ ſubſidunt ubi iam reddita eſt, dum illa adhuc intra veſicam continetur eædem arenæ in fundo

fundo ipſo veſicæ quoque ὑφίςανται. Ergo ſi ratio habetur matulæ & eius fundi ad hypoſtaſin urinæ deſignandam, quia in eo ſubſidit, pari iure veſicæ etiam fuerit habenda de iis arenis quæ ſubſidunt in urina quæ veſica continetur. Hinc vides arenas, quas in urina quam veſica continet ſiſti dicis, poſſe etiam dici in veſica ſiſti. Perinde itaque ſit *urinam* hoc ſenſu dicere & *veſicam*, niſi quod ſententia hoc modo enuntiata etiam clarior & apertior. Sabulum in urina ſi dicā eſſe ſuppreſſum, non tam facile aliquis intellexerit de ſabulo quod moratur in veſica, quam ſi ſuppreſſum in veſica ipſa ſignificavero. Iam igitur, ſi quid ſentio, ſentis ipſe nihil me tibi adfinixiſſe quod ridiculum adeo videatur, quin illud ipſum ex tua illa interpretatione ſine vi ulla elici poſſit. Sed de his plus ſatis. Quod autem tantopere laboras, ut probes οὖρον etiam Hippocrati ſumi pro urina quæ nondum reddita eſt, nihil erat opus tanta mole. Nec de ea re unquam dubitavi. Alioquin neſciviſſem quod etiam pueri ſciunt, οὐροδόχον κύςιν dici quæ urinam continet nondū emiſſam haud minus, quam οὐροδόχον ἀγγεῖον de matula qua iam emiſſa excipitur. Ignoraſſem præterea, quod tamen non ignoro,

οὐρητῆρας appellari meatus, per quos urina à renibus in vesicam evolvitur, & rursus οὐρήθρα dici illum canalem quo è vesica educitur, quam οὐρήθραν auctores communius appellant. Hippocrates vero, & Aristoteles etiam οὐρητῆρα nominant. Non magna tamē hęc esse argumenta tute fatearis oporteat, ut οὖρον probetur de interno humore non minus appellari, quod ubi ejectum est, id nomen magis proprie habet. Quid enim vetat οὐρητῆρας ideo appellatos huiusmodi διεξόδους lotii, quia humor ille per eos transit, cui ejecto demum extra corpus appellatio οὔρου hæret? Sudoris eadem ratio est atque urinæ. Serum est humorum quamdiu intra corpus retinetur, ubi extra corpus manavit per πόρους quos ἱδρωτικοὺς liceat vocare, tum ἱδρὼς, sudor vocatur. Idem est & de οὔρῳ, cuius πόροι etiam οὐρητικοὶ nominantur, quia οὖρον est postquam per eos transiit, & foras exiit. Scio vos medicos duplicem οὔρησιν statuere, unam renalē & internam, quæ & φυσικὴ est: alteram vesicalem & externam, quæ προαιρετική. Hæc urinam à vesica eiicit per fistulam colis, ex arbitrio animalis. Illa è renibus in vesicam demittit, solo naturæ ductu citra animalis voluntatem. Verum illam geminam οὔρησιν, quod ex
Hip-

Hippocrate veſtro adſtruitis, id non probo. Ubi enim Hippocrates οὔρησιν appellavit renum minctionem, vel urinæ ductum è renibus in veſicam? Non alia eſt apud eum οὔρησις niſi περιφερικὴ & externa, quæ extra veſicam proiicit urinam, vel in terram, vel in matulam. An potes Hippocratis locum afferre unde aliter conſtet, & ex quo illa renalis οὔρησις ab eo ſic vocata demonſtretur? Vulgo affertis locum ex ſexto Vulgarium ubi hęc verba, Τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα παιδίοισι μᾶλλον· ἆρα ὅτι θερμότερα; *In pueris poſt mictum magis concretio fit. An quod calidiores ſunt?* Quæſitum ab interpretibus notat Galenus commentario ad illa verba, cur addiderit Hippocrates μετ' οὔρησιν, cum ſatis eſſet dixiſſe, τὸ σύναγμα παιδίοισι μᾶλλον. Sermo enim eſt de pueris calculoſis, quibus hunc morbum magis familiarem ac frequentem eſſe quam ſenioribus, ibi aſſerere viſus Hippocrates. Non ſimpliciter autem medicorum princeps pueros magis calculo laborare quam ſenes ibi dicere voluit, ſed veſicæ λιθίασιν crebrius ipſis accidere, ut grandioribus natu, renum. Ergo Cous ſenex τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν de calculo ſive πώρῳ qui in veſica naſcitur intellexit, & ſic eum intellexiſſe ibi obſervavit

vavit Galenus, cuius hæc verba ſunt : Διὰ τὸ οὖν προσέθηκε μετ' οὔρησιν, καὶ οὐχ ἁπλῶς εἶπε τὸ σύναγμα παιδίοισι; ὅτι περὶ τῶν ἐν τῇ κύστει λίθων τὸν λόγον ποιεῖται νῦν, οὐ τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς. γίνεται γὰρ ἡ σύστασις τῶν μὲν ἐν τῇ κύστει λίθων, μετὰ τὴν οὔρησιν, τῶν δ' ἐν τοῖς νεφροῖς πρὸ τῆς οὐρήσεως. Non diſtinxit eo loco Galenus de minctione renali aut veſicali. Non aliter quippe accepit οὔρησιν quã vulgo tunc accipi ſolita ab omnibus Græce loquentibus, & ab ipſo Hippocrate paſſim accipitur. Tu vero doctiſſime Bevervici, in opere tuo nunquam ſatis commendando de Calculo cap. VIII. verba illa Galeni ita exponis, *in rene quidem cum ante cœptam duci urinam, quod eſt Hippocrati* πρὸ οὐρήσεως, *coagmentatum illic ſabulum in veſicam illabitur, ibique corticatim augetur*. Quod ais de Hippocrate, quaſi dixerit πρὸ οὐρήσεως in rene gigni calculum, non puto id apud eum legi. Sed verba ſunt Galeni Hippocratem interpretantis, qui illa in commentario ſuo poſuit. Cum enim Hippocrates τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν appellaſſet concretionem calculi quæ in veſica fit, ex eo Galenus intulit, quæ fit in renibus eam πρὸ οὐρήσεως fieri. Quod ſane neceſſario conſequitur. Non tamen uſpiam puto id extare in ſcriptis Hippocratis. Sed cum doceat

ceat te in his magis verſatum eſſe quam ego ſim, fortaſſe non te fugerit, quod me latuit. Quæro deinde quid ſit *ante cœptam duci urinam* quod in Græco eſt, περὶ ὀυρήσεως? Ego ſimpliciter vertiſſem, *ante excretam urinam*. Addis ſtatim: *In ipſa autem veſica generationis principium habet perfecto urinæ ductu, quod eſt* μετ᾽ ὄυρησιν *apud Hippocratem, cum ipſa per ſe ſit coagmentatio lapidoſa, quam vocat* τὸ σύναγμα. Nec etiam illa intelligo, *perfecto urinæ ductu*, cum tamen videar optime intelligere Græca μετ᾽ ὄυρησιν. Capite VII. ubi de eadem re tractas, & hęc explicas, ſcribis *Hippocratem docere, puerorum calculum coagmentari* μετ᾽ ὄυρησιν *perfecto urinæ ductu qui fit in veſica*. At ego putarem ductum illum urinæ, quem perfici dicis in veſica, plane urinam è veſica educere. Non enim aliam ſuadeant ſententiam verba Græca μετ᾽ ὄυρησιν. An ergo cum illis ſentis qui duplicem ὄυρησιν conſtituunt, una quæ fit ex renibus in veſicam, altera quæ ex veſica in matulam? Ita ſane videris exiſtimare, ſi recte orationis tuæ ductum capio. Mihi tamen falſa videtur hæc interpretatio, cum ſciam ὄυρησιν apud Hippocratē, ſed nec apud Galenum, aliam minctionem ſignificare pręter eam, quæ ex veſica urinam expellit foras. Nec

verbum οὐρεῖν medici aliter accipiunt quã hoc ſenſu, nec οὔρημα quam de urina effuſa. Certe vix etiam οὖρον. Ergo nec οὔρησις. Unde οὔρησις δυσκολαίνουσα Hippocrati quæ difficulter procedit urinæ excretio. Quid igitur illud erit quod ait magiſter unicus ille veſter τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα in pueris fieri, id eſt, concretionem calculi in veſica? Cur ita appellavit veſicæ calculum, ſive πῶρον; Nam Galenus in Gloſſis Hippocrateis σύναγμα, πῶρον interpretatur, dum ad hunc locum alludit, & in ipſo commentario, πωρώδη λίθον. Certe id luculenter poteſt ex ipſo Hippocrate explicari, qui in libro IV. de Morbis hanc ipſam lapidis in veſica puerorum generationem explicat. Comparat illud σύναγμα ferro quod in fornacibus excoquitur, ac purgatur. Cedente foras retrimento & ſcoria, ferrum intus remanet purum, ſolidumque ibi redditur. Sic, inquit, ſe habet fæx ſive ſedimentum in veſica pueri ex quo calculus cogitur. Dum pituitæ gluten accedit ad eas partes quæ pro materia calculo ſunt, coagmentandas, id quod ab urina colliquefactũ eſt, cum ea excernitur, ipſum autem ſedimentũ in veſica reſidet, condenſatur, ac ſolideſcit veluti ferrum. Οὕτω δὴ, καὶ ἡ

ὑποστάθμη ἐν τῇ κύστει κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος, ἐξουρέεται τηκόμενον ὑπὸ τοῦ οὔρου, αὕτη δὲ συμπίπτει, καὶ πυκνὴ γίνεται, καὶ στερεοῦται ὥσπερ σίδηρος. Ergo, ut ex his verbis luce liquidius eſt, poſt excretam demum urinã fæx illa quæ pituitæ opera conglutinatur, concreſcit & ſolideſcit in lapidẽ. Nam quamdiu urina in veſica eſt, calore humido materiam illam quaſi diluit, & liquefacit, ubi eiecta eſt dureſcit ipſa per ſe calore ſicco, atq; in lapidem coagulatur liquidiore excremento expulſo quo impediebatur iſta condenſatio. Ut in ferro quod in fornace ignibus vehementioribus excoquitur ac ſtringitur, pars liquidior ab igne colliquefacta cum ſcoria exit, ipſum ferrum ſolidum, denſumque in igne remanet. Non iam obſcurum eſt cur dixerit Hippocrates τὸ συνάγμα ſive πῶρον, qui in veſica concreſcit poſt excretam demum urinam, concreſcere & cogi, hoc eſt, μετ' οὔρησιν. Inde ſequitur calculum qui in rene naſcitur, concreſcere & συνάγεσθαι πρὸ οὐρήσεως. Quod tamen Hippocrates non dixit, ſed Galenus per conſequentiam ex eo ſcito Hippocratis collegit. Certe qui gignitur lapis in renibus, eodem modo coagulatur ibidem, quo & in veſica, ſed πρὸ οὐρήσεως, ante eiectam nimirum è veſi-

ca urinam. Simulatque enim humor ſaccatus è renibus deſcendit in veſicam, calculoſa materia quæ in renibus eſt, in lapidem & ipſa condenſatur, expulſo humore calido qui coagulationem prohibebat, ut & in veſica. Hoc fit περὶ οὐρήσεως, quia non ſtatim ubi urina in veſicam è renibus prolapſa eſt, è veſica etiam eiicitur. Cum minutatim è renibus deſcendat, non prius ad eam è veſica proiiciendam proritatur animal, quam ab ipſa copia quæ iam veſicæ moleſta ſit, provocetur. Minus itaque mihi veriſimile videtur quod poſuiſti ibidem, totidem verbis. *Etſi*, inquis, *nephritis auctore Hippocrate, ante pubertatem non oritur, ergo pueri quorum calculos idem* VI. *Epid.* III. *coagmentari docet* μετ᾽ οὔρησιν, *perfecto urinæ ductu qui fit in veſica*, προϋπάρχον *ſive rudimentum non traxere ex renibus. Namque alias nephritin paſſi fuiſſent ante pubertatem.* Non video conſequentiam, qualem ex tua concluſione oriri vis. Coagmentatur in veſica puerorum calculus à craſſamento quod in ea ſubſidit, ac fæce humoris ex renibus in illam delapſa, cui cum accedit pituita quæ vice glutini eam condenſat ac cogit, ubi quod ex ea liquidius eſt cum urina foras eiectum fuit, tum tota illa coagulatio indureſcit, & in lapidem

dem cogitur. Non igitur inde ſequitur τὸ πϱοϋπάρχον & rudimentum non trahere pueros ex renibus ex quo illud σωύαγμα in veſica fiat. Contra enim eſt. Omnia ex renibus in eam deſcendunt, ut etiã diſerte tradit Hippocrates lib. IV. de Morbis. Ipſa etiam arenoſa, quod vocat οὖϱον τὸ ψαμμῶδες è renibus in veſicam illabi dixit ex quibus lapis in veſica formatur. Cur autem ætate provectioribus in rene calculus frequentius gignatur, & pueris in veſica, docet Galenus latius in commentario ad ſupra citata Hippocratis verba. Nec ibi quidquam affert quo nobis conſtare poſſit, pueros quibus in veſica lapis concreſcit, nihil trahere ex renibus unde illud σωύαγμα contrahatur. Sed hæc non meæ ſunt diſcuſſionis, & alio pertinent. Satis eſt mihi hoc quidem in loco monſtraſſe οὔρησιν apud Hippocratẽ nunquam ſumi pro ea ſeri percolatione, quod è renibus in veſicã perpetim deſcendit, ſed pro illo tantum quod de veſica in matulã profunditur urinæ χύματι. Sic Aphoriſmo LXIII. ſect. IV. Οὔρησις νύκτωϱ γινομένη, σμικϱὴν ὑποχώρησιν σημαίνει. Hoc eſt, ut vertit vetus interpres, *urina noctu multa facta modicũ ſeceſſum ſignificat.* Nec ergo aliter μετ᾽ οὔρησιν apud eundem loco allato exponendum

quam de urina facta, hoc est, proiecta ex vesica. Certe non tam quæstio hic agitur, ubi omnia quæ pro me afferre possum dixero, utrum οὖρον aliquando appelletur de humore qui adhuc intra corpus retinetur, quam in hoc ipso Aphorismo Hippocratis, quomodo accipi & intelligi debeat. Editur vulgo in Hippocrate, ἐν τῷ οὔρῳ. Sed meliores libri, & ipse Galenus in commentario ad Aphorismos, ubi textum Hippocratis semper præposuit, legitur ἐν τοῖσιν οὔροισιν. Nec aliter veteris versionis auctor videtur legisse, quę penes me est. Reddit enim: *Quibus in urinis arenæ substant*, ἐν τοῖσιν οὔροισιν. Et sic alibi passim loquitur auctor ille. Ut in libro de Natura hominis, ὁκόσοισι ἢ ψαμμώδεα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖς οὔροισιν. At τὰ οὖρα apud Hippocratem numero multitudinis enuntiata ac absolute sic posita, urinas semper denotant iam eiectas, nunquam eiiciendas. Produc, si potes, vel unum locum ubi τὰ οὖρα aliter acceperit. At τὸ οὖρον in numero singularitatis tam redditam quam intra vesicam hærentẽ designat. Aristoteli οὖρον tum dicitur, cum ex renibus fusa in vesica subsedit. Τὸ τοιοῦτον ἐν τῇ κάτω ὑποστάσει οὖρον καλεῖται. Tunc excretioni propior. Non ergo οὖρον est antequã in vesica subsede-

sede-

ſederit. At τὰ οὖρα ſemper de excreta. Hinc & ποτήελν οὔρων Græci dicunt non ποτήελον οὔρȣ Alexander Aphrodiſæus vocat in Problematis, ποτήελον τῶ οὔρων, vas urinarū Hippocrates autē tuus κύστιν οὔρȣ vocat, non κύστιν οὔρων, veſicam urinæ ſive urinariā, in libro de Morbis internis. Poſsē, ſi hoc ageretur, & alia plura huius rei teſtimonia tibi adducere. Sed tuū eſt, ſi hoc negas, vel unum dare in quo τὰ οὖρα dicantur de urina cōſiſtente intra veſicā. Nollem ut demonſtrares οὖρον etiam ſumi de urina quæ in veſica ſubſiſtit, locum Galeni à te allatum ad VI. Hippocratis ἐπιδημιῶν, ex quo infers οὖρον ei dici quaſi ὀῤῥὸν, & urinam illam quæ in veſica continetur ſerum eſſe humorum. Profecto nec hoc ibi dicit Galenus, ut iam planum tibi faciam, & ſi urina ſerum eſt tantum quamdiu in veſica manet, non video cur ſerum videri non poſſit, etiam poſtquam reddita eſt. Qua enim in re, quæſo te, differt urina veſicæ iam effundenda ab ea quæ effuſa eſt? Sed locum Hippocratis ex ſexto ἐπιδημιῶν videamus, & verba ad eum Galeni ex eius commentario. Γλῶσσα, inquit Hippocrates, οὖρον σημαίνει, γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεες. Eum locum explanans Galenus optimus Hippocratis interpres, non dicit οὖρον, id eſt,

urinam esse quasi ὀῤῥόν, & hoc urinæ, vel οὔρου esse etymum, quia serum sit, id est, ὀῤῥός. Immo plane distinguit ὀῤῥὸν τῶν χυμῶν, id est, serum humorum, ab urina, id est, οὔρῳ, ac docet duas interpretationes ea verba Hippocratis admittere posse: unam qua οὖρον accipiatur, inquit, id quod proprie sic vocamus, & quod singulis diebus reddimus: alteram, ut pro ὀῤῥῷ intelligatur, id est, τῶν χυμῶν ὀῤῥῷ, Verba Græca qui mihi aliter explicare poterit, Hippocrate mihi maior esto. Sic igitur se habent in Græcis: Τὴν γλῶτταν φησὶ σημαίνειν ὁποῖον ἐστὶ τὸ οὖρον, ἤτοι τὸ κυρίως οὕτως ὀνομαζόμενον, ὃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποκρίνομεν, ἢ τὸν τῶν χυμῶν ὀῤῥόν. *Linguam dicit significare Hippocrates quale sit* τὸ οὖρον, *hoc est, vel illud quod sic proprie appellatur, & singulis diebus excernimus, vel serum ipsum humorum.* Subiicit rationem Galenus cur utrovis modo queat exponi. ἑκατέρου δὲ, inquit, ὁ λόγος ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἄγει διάνοιαν, ἡ γάρτοι γλῶττα τῆς ἐν τοῖς χυμοῖς διαθέσεως ἐστὶ δηλωτικὴ, καθάπερ καὶ τὰ οὖρα. *Vtriusq; notionis ratio ad eam sententiã ducit. Lingua enim ita indicat humores corporis quales sint, & quomodo sese habeant, ut urina.* Nõ dicit ibi Galenus οὖρον, id est, urinam intra vesicã vel in renibus adhuc subsistentem indicium facere de humoribus,

bus, ut ſeſe habeant, ut tu velle videris interpretari. Sed nec οὖρον, ſive urinam, eſſe tanquam humorum ſerum, τῶν χυμῶν ὀῤῥὸν, ſignificat, uti etiam accipis. Utrumque enim falſum. Non ex urina quæ intra corpus latet, dignoſcitur ac diiudicatur qualitas & habitus humorum. Denique nec hæc mens eſt Hippocratis hoc loco, ex lingua indicium ſumi de urina ſive adhuc intra corpus conſiſtente, ſive extra emiſſa, ſed hoc tantum vult, linguam præſignificare quales ſint humores in corpore. Quod ſequitur id plane oſtendit: γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεες, ἐρυθραὶ δὲ ἀφ' αἵματος, μέλαιναι ἀπὸ μελαίνης χολῆς, λευκαὶ ἀπὸ φλέγματος. *Linguæ quæ luteæ ſunt, bilem indicant in corpore exſuperare. Rubræ ſanguinis exuberantiam teſtantur. Nigræ atram bilem denuntiant, quæ albæ ſunt à pituita abundante eum colorem induerunt.* Ubi igitur illud quod hic adſtruis οὖρον Galeno dici quaſi ſerum, & οὖρον urinam ſignificare? Si quis ita interpretaretur, *lingua indicat qualis ſit urina*, nonne ludibrium deberet, ut tua tibi reddam, non ſolum medicinæ theoricæ peritis, ſed etiam in arte exercitatis? Et tamen quidam ſic converterunt, *lingua indicat quale ſit lotium.* Quod eſt ineptiſſimũ falſiſſimumque. De urina quip-

pe nihil ſequitur apud Hippocratem, ſed de quatuor humoribus quibus tanquã elementis corpus humanũ conſtat, bile utraque, ſanguine, & pituita. Hos χυμοὺς vocant medici, & horum χυμῶν ὀῤῥῷ linguam ita infici docet hic Hippocrates cum Galeno, ut de abundantia cuiuſque humoris in corpore exuperantis, linguæ color indicium ferat. Cur igitur hic ad ea verba Galenus οὖρον ſive de urina, ſive de ſero humorum accipi poſſe docuit, cum urinæ ſignificatio tam male illius loci ſententiæ conveniat, ut ex his quæ diximus, conſtat? Non ita certe verba Hippocratis aut Galeni ſunt accipienda, ut tu exiſtimas, nempe de urina quę veſica continetur. Nec iſta Hippocratis eo loco mens eſt, τὸ οὖρον eſſe ὀῤῥὸν τῶν κατὰ τὰς φλέβας χυμῶν. Sed nec Galenus ita exiſtimavit in duabus illis τοῦ οὔρου de urina aut de ſero humorũ ſignificationibus, ſic licere verba Hippocratis interpretari, ut lingua de urina qualis ſit edat indiciũ ac teſtimoniũ reddat. Hic eius ſenſus nimirum fuit, quẽ vos magni medici non eſtis aſſequuti. Aut, inquit, οὖρον ibi ſignificat τὸν ὀῤῥὸν τῶν χυμῶν, hoc eſt, ſerum humorum, bilẽ nempe utramq;, ſanguinem & pituitã. Hac ſignificatione Hippocrati, ἡ γλῶσσα οὖρον σημαίνει, *lingua indicat ſerũ humorum.*

morum. Hoc eſt, quale ſit humorum ſerum. Non qualis urina, ſed quales illi ipſi humores de quibus ſequitur, χολὴ, αἷμα, μέλαινα χολὴ, & φλέγμα. At ſi pro οὔρῳ ſic proprie ὀνομαζομένῳ ſumatur, ὃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποκρίνομεν, ut ait Galenus, *pro urina quæ ſic proprie vocatur, & quam quotidie reddimus*, tum aliter fuerit diſtinguendus locus Hippocratis. hoc nempe modo. Γλῶσσα, οὖρον, σημαίνει. *Lingua, urina, ſignificant*. Id eſt, tam ex lingua quam ex urina indicia capiuntur. Quarum rerum? Id explicat ſtatim in his quæ ſubiicit, γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεες. Ergo ex linguæ coloribus indicia fiunt humorum. Nec minus ex urina. Quomodo? οὖρα nimirum χλωρὰ χολώδεα, ἐρυθρὰ ἀφ' αἵματος, μέλανα ἀπὸ μέλανος χολῆς, λευκὰ ἀπὸ φλέγματος. Hanc eſſe Hippocratis ſententiam in verbis ſupra poſitis, ſi τὸ οὖρον accipiatur pro οὔρῳ ita proprie vocato, expreſſe ipſe Galenus ſignificat his verbis, ἡ γάρτοι γλῶττα τῆς ἐν τοῖς χυμοῖς διαθέσεως δηλωτική ἐστι, καθάπερ καὶ τὰ οὖρα. *Lingua enim habitudinis humorum indicativa eſt, haud ſecus atq; urinæ*. Sic ergo intelligenda illa verba Hippocratis, γλῶσσα, οὖρον, σημαίνει. *Lingua, urina, indicativa ſunt*. Ita ἀσυνδέτως concepta ex genio ac ſtilo eſſe Hippocratis, facile agnoſcet in eius ſcriptis

ptis tribacus lector. Quomodo aut cuius rei lingua eſt indicativa ? Id ſequentia declarant, quæ ſtatim ſubiiciuntur, γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεες. Ex duabus Galeni interpretationibus hanc unam propemodum eſſe veram auſim affirmare, quæ οὖρον in proprio ſignificatu accipit pro urina cum ea diſtinctione & explicatione quam attulimus. Ut enim οὖρον in eo loco ſumatur pro urina quæ nondum eſt emiſſa dum adhuc ſerum eſt, vix obtinebis, ac ne vix quidem. Quid enim falſius foret hoc ſcito, linguam indicare de urina qualis ſit? Ita quippe οὖρον de ſero intellexiſſe mihi videris, ut urina ſit in veſica quæ & ſerum nominatur. Quod longe abeſt à mente Hippocratis tui. Et tamen hæc tua verba ſunt, ne me falſam iterum interpretationem tibi affinxiſſe dicas. *Id tantum dixi, vocem* οὖρον*, etiam ſumi pro ſero in veſica antequam excretum eſt.* Et paulo poſt: *Sed ſerum illud, antequã emiſſum,* οὖρον *vocari, ipſum Hippocratem auctorem dabo.* Deinde adiungis verba quaſi ex Galeno, τὸ οὖρον ὡς ὀῤῥὸς ἐστὶ τῶν κατὰ τὰς φλέβας χυμῶν. Hæc verba quidem ſunt Galeni ex primo commentario ad tertium ἐπιδημιῶν Hippocratis, ubi docet, ex ipſius Hippocratis ſententia οὖρον eſſe ὀῤῥὸν τῶν κατὰ φλέβας χυμῶν, id eſt, ſerum ſanguinis.

guinis. Hic enim humor venis continetur. Cum enim ibi dixiſſet Hippocratem quattuor χυμοὺς agnoviſſe, utramque bilem, pituitam quæ humida eſt ac frigida, & quartum, ἀδηκτότατον ᾖ, καὶ μάλιστα ἡμῖν οἰκεῖον ἡμῖν τὸ αἷμα, *minime acrem, & familiariſſimum nobis ſanguinem*, addit καὶ μέντοι, καὶ ὡς ὀῤῥὸς ἐστὶ τῶν κατὰ τὰς φλέβας χυμῶν τὸ οὖρον αὐτὸς ἡμᾶς ἐδίδαξε. Solius ſanguinis ſerum eſſe urinam quæ ſtatim adiicit oſtendunt, ὥστε εὔλογον ἐστὶν ὅταν αἷμα πλέον ἡμίπεπτον ᾖ καθαιρόμενον δι' οὔρων ἐρυθρὰ ταῦτα ἐργάζεσθαι. *Vnde & rationis eſt, quando ſanguis ſemicoctus fuerit, dum per urinas purgatur ac ſaccatur, rubras eas efficere.* In definitionibus medicis οὖρον ita definit, ἐστὶ περίηθημα τοῦ αἵματος ἐν τῇ μεγάλῃ φλεβὶ καταφερόμενον διὰ νεφρῶν, καὶ οὐρητήρων ἐν τῇ κύστει. *Sanguis eſt humor liquatus ex ſanguine in maiore vena per renes, & ureteres in veſicam deſcendens.* Inde Lucretio *ſaccatus corporis humor* vocatur, quia περίηθημα eſt, ſed ex ſolo ſanguine. Sed quod οὖρον ſit ὀῤῥὸς ſanguinis qui venis continetur, nihil facit ad explicationem loci alterius Hippocratis ex VI. ἐπιδημιῶν, ubi ſcribitur, γλῶσσα οὖρον σημαίνει. Non enim de ſolo ſero ſanguinis linguā indicium facere vult auctor, ſed etiam de aliis. Ridiculum quippe eſſet, ſi eum locum ita intelligeremus,

quaſi

quaſi per linguam de urinis quales eſſent indicium fieri ſcripſiſſet Hippocrates. Id, inquam, abſurdum. Et tamen ita eſſet exponendum, ſi vera eſt ea ſententia qua ſtatuis non ſolum οὖρον eſſe ὀῤῥὸν τῶν χυμῶν, ſed etiã de illo ὀῤῥῷ, id eſt, urina, vel ſolo ſero ſanguinis exponenda eſſe ſummi ſemonis veſtri verba. Si οὖρον, ut dixi, eo loci accipiatur de urina, tum ita accipi oportet ut oſtendimus, adhibita quam poſuimus interpunctione. Ut nimirum lingua haud ſecus ac οὖρον de humorum διαθέσει ſignum dare idonea ſit. Si humor bile exuperante peccat, indicium eius rei proditur lingua, quę tum χλωρὰ eſt: ſi ſanguis exundat in venis, hoc etiam vitium ſignificatur lingua quæ rubra eſt. Atque ita de cæteris. Hoc etiam præſtant urinæ. Quod & Galenus lib. IV. de Sanitate tuenda optime expreſſit, ubi ſigna quæ ex ſudore capiuntur comparat cum his quæ ex urinis licet capi. Notatque hanc inter ea differentiam, quod ſudor τῶν καθ' ὅλον τὸ σῶμα πλεοναζόντων χυμῶν ἐστὶ γνώρισμα, *indicium præbet humorum toto corpore ſuperfluentium.* At urina eorum ſolum, quę in vaſis continentur, indicium prodit: τὸ δ' οὖρον ἐκείνων μόνον, ὅσοιπερ ἐν τοῖς ἀγγείοις περιέχονται. Hoc explicat poſt paulo ubi dicit, urinam

exacte

exacte denotare qualis ſit in venis ſanguis. Si bilioſus eſt, inquit, oportet & ſerum cius, id eſt, urinam talem quoque apparere, Et ſic de cæteris. Δηλοῖ γὰρ, inquit, ἀκριβῶς ὁποῖον τὸ ἐν ἀγγείοις ἐστὶν αἷμα. χολώδους μὲν οὖν ὄντος, ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ τὸν ὀρρὸν αὐτοῦ χολώδη φαίνεσθαι καθ' ἑκατέραν τῆς χολῆς ἰδέαν. ὁμοίως δὲ ἔτι, καὶ φλεγματώδους ὑπάρχοντος. Cum vero ſanguis ipſe abundat, & venę ex eo laborant, urinas ex eo rubras vel ſanguineas apparere ipſe Hippocrates in libro de Natura humana docet, ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα μόνον τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. Ubi tamen dubitat Galenus de quo φλεβῶν πόνῳ intelligi debeat. Ut ergo χολώδης urina indicat χολὴν in venis abundare, qua ſanguis vitiatur, ita χολώδης γλῶσσα eiuſdem rei edit indicium. Hoc ergo eſt quod voluerit Hippocrates, ſi οὖρον eo loco accipiamus pro urina in propria nimirum ac ſua ſignificatione, cum hac etiam interpunctione, γλῶσσα, οὖρον, σημαίνει. Quæ, ut iã docui, omnino mihi vera videtur cũ interpretatio, tum interpunctio. Sin vero legamus ut vulgo diſtinguunt, γλῶσσα οὖρον σημαίνει, tum locũ habebit altera Galeni expoſitio, qua οὖρον interpretatur de ὀρρῷ, id eſt, ſero omniũ humorũ qui in venas redundant, ſanguinis, bilis utriuſque, & pituitæ.

Cuius

Cuius redundantiæ indicium eſt in lingua. Et recte cum hac notione nominis οὖρον, cumque tali diſtinctione, vertunt interpretes, *Lingua ſerum humorum quale eſt indicat.* Cur non οὖρον recta reddunt, *urinam*? Sane quia id ineptum & abſurdum eſt. Nam de urinis quales ſint non indicat lingua. Potius eſſet vertendum, ſed adhibita quam diximus interpunctione, γλῶσσα, οὖρον, σημαίνει, *lingua, urina, indicant.* Id eſt, lingua haud minus quam urina indicium facit. Qui οὖρον hîc pro ὀῤῥῷ accepere, quæ altera eſt Galeni ex duabus quas locum illum recipere poſſe docuit expoſitionibus, putarunt οὖρον Ionice eſſe pro ὀῤῥῷ. Sane veteres cum unico rho dicebant ὀρὸν. Unde Romani ſuum *ſerum* fecerunt, addita ſigma vice lenis adſpirationis, ut in multis. Sic *Si* ex εἰ fecerunt, & alia multa. Pro ὀρὸς Ionice οὖρος, ut ὅρος qui terminus eſt, οὖρον dixere. Ex illo porro Ionico Aeoles, qui ſolent mutare alterã vocalẽ diphthongi in ſequentem conſonantem, dixere ὀῤῥὸς pro οὖρος, ut πέῤῥω dicunt pro πείρω, ἰμέῤῥω pro ἱμείρω, & ſimilia. Illo porro Aeolico Ὀῤῥὸς communis dialectus & reliquæ poſtea uſæ videntur, ne cum οὖρος vel οὖρον confunderetur, quæ nomina aliud ſignificant ipſis. Vix credo tamen Hippocratem

cratem hoc loco ὄρον pro ὀῤῥῷ uſurpaſſe, quia in aliis locis ὀῤῥὸν ſolet dicere non ὄρον pro ſero. Nam & ὀῤῥὸν πίσσης nominavit, quod τὸ ὑγρότατον eſt in pice, quod πισσέλαιον aliis dicitur, & ὀῤῥὸν γάλακτος pro ſero lactis dixit lib. IV. de Morbis, id eſt, quod ὑφίσταται τοῖς ἀποτυρευμένοις ut Gręci explicant. Eo loco Hippocrates quatuor humores ex quibus homo quaſi ex elementis conſtat, τὸ ὑγρὸν inquam illud omne quod quadrifariam diviſum eſt in humano corpore, non ὀῤῥὸν appellat ſed comparat lacti equino ex quo ſuam ἱππάκην conficiebant Scythæ. Lac illud coniectum in vas concavum ligneum agitabant. Sic agitatum turbatumque ſpumabat ac ſeparabatur in partes. Pingue, quod vocabant βούτυρον, ſupernatabat, quia levius: gravior pars ſubſidebat. Eam concretam ſiccatamque ſervabant. Hic τυρός ſive caſeus. Hæc erat ἱππάκη Scytharum. Serum lactis in medio iacebat, ὁ δὲ ὀῤῥὸς τοῦ γάλακτος ἐν μέσῳ ἐστίν. Addit, idem uſu evenire in homine humoribus commotis, bilem quidem quia leviſſima ſit in ſuperficiem abire: ſecũdo loco ſtare ſanguinem, tertio pituitã, in imo graviſſimã aquã ſubſidere. Ὕδρωπα vocat. Cum partibus lactis ex quo ἱππάκη fit, ſive caſeus Scythicus, aſſimilet

humores corporis, sero, quod in medium decedit, sanguinem & pituitam confert. Bilis enim similis levitate βουτύρῳ, hoc est lactis pingui. Aqua densiori parti & graviori, ex qua caseus coagulatur & densatur. Ergo sero, ὀῤῥῷ γάλακτος, comparandus sanguis cum pituita, qui in medio levitatis sunt & gravitatis. Nusquam sane ὀῤῥοῦ nomine τοὺς χυμοὺς Hippocrates indigetavit. Nec ergo οὖρον hic pro ὀῤῥῷ posuit, cũ id ὀῤῥὸν semper alibi dixerit non οὖρον, sed in propria notione eam vocem usurpavit. Verissima ergo est prior interpretatio nostra, & distinctio, cuius etiam meminit Galenus, quæ οὖρον pro urina ponit, quam miror nemini in mentem venisse recentium interpretum, ac neotericorum medicorum, cum ea quã dedimus interpunctione. Ex istis noscere iam potes quantum abscedat à vera Hippocratis sententia tua mens, qua οὖρον ita pro ὀῤῥῷ vel sero sanguinis accepisse visus es, ut proprie urinam significet. Pergis, ut probes quod non negavi nisi in hoc Aphorismo, aut male, si forte negavi, οὖρον etiam urinam quæ in vesica est significare, quod οὖρα ἀπέστη sæpius dicat Hippocrates de urinis suppressis. Male ἀπέστη legis ubi debet esse ἐπέστη. Semel, sed cum vitio legitur in III. Ἐπιδη-

μιῶν in his verbis, οὐδὲν ἔτι κατενόει, οὖρα ἀπέστη, ἀπέθανε φρενῖτις. Ubi Foëſius tamen notat in Germanico codice haberi, ἐπέστη. Quæ ſola eſt vera lectio. Unde & ἐπίστασις οὔρων. De quo nos paulo poſt. Ex his ſane loquutionibus contrarium videtur poſſe adſtrui ei ſententiæ, quam ſupra expoſuimus, οὖρα nimirum apud Hippocratem quoties in numero multitudinis enuntiantur, pro urina emiſſa debere intelligi. En hic οὖρα ἐπέστη de ſuppreſſis urinis, & intra veſicam cohibitis! Sic ubique apud eundem auctorem, οὔρων ἐπίσχεσις & ἐπίστασις pro ſuppreſſione urinarum, quæ ſcilicet in veſica retinentur, nec foras eunt. Quod diximus οὖρα in plurium numero eſſe urinas iam emiſſas ac redditas, id veriſſimum eſt, cum abſolute ea vox ponitur. Idcirco Hippocrates nunquam ſolet addere ἐκκρινόμενα aut ἀποκρινόμενα οὖρα, cum de urinis redditis loquitur, ſed ſatis habet docere οὖρα eſſe talia, ἐρυθρὰ, χολώδεα, αἱματώδεα. Quod ſciunt qui in eius lectione utcunq; verſati ſunt. Hinc οὖρα & διαχωρήματα ſæpe iunctim ponit. Sic οὖρα ita ſunt excreti humores, ut διαχωρήματα eiecta ſtercora. Illo οὔρων nomine ſemper effuſam urinam accipere eſt, quamvis nullum verbum adiunctum ſit quo effuſio eius ſignificetur. Eo ſen-

ſu τὰ οὖρα Hippocrati eadem ſunt, quæ οὐρήματα, ut obſervat Galenus in commentario ſecundo ad librum de Natura hominis. In eo libro τὰ οὐρήματα etiam legere eſt, ἀντὶ τῶν οὔρων. Quam loquutionem Hippocrati uſurpatam in aliis ſcriptis, negat Galenus, cum ubique τὰ οὖρα dixerit quæ οὐρήματα ſunt, id eſt, urinæ profuſæ. Idcirco putat verba illa ab alio inſerta eſſe, nec Hippocratis genuina, ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα μόνον τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασι. Sic igitur commentatur ad eum locum Galenus: πρόδηλον δὲ ἐστὶ, ὡς οὐθ' Ἱπποκράτης, οὔτε Πόλυβος εἶπεν οὐρήματα, δυνάμενοι γε εἰπεῖν, ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα τὰ οὖρα. καὶ πολλάκις γε πάνυ τι γράφων ὁ Ἱπποκράτης οὖρα κατ' οὐδεμίαν λέξιν εἶπεν οὔρημα. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τῶν παρεγγεγραμμένων ἐνδείκνυται σαφῶς αὐτὰ μήθ' Ἱπποκράτους εἶναι, μήτε Πολύβου. Quidam totum tractatum ſpurium eſſe contendebant nec Hippocratis germanum. Ab his diſſentit Galenus, qui vult tamen nonnulla in eo ſcripto reperiri ab aliis adiecta, & falſo Hippocrati adſcripta. De illis hic locus eſt, quẽ ex voce οὐρήματα, negat Hippocratis aut Polybi eſſe, quia nunquam οὐρήματα illi de urinis iã redditis dixere, ſed ſemper οὖρα. Ergo οὖρα Hippocrati, ubicunque apud eum occurrũt, per ſe poſita in numero plurium,

rium , idem valent quod οὐρήματα. Sic igitur & hic eius Aphoriſmus, de quo nunc quæſtio eſt, exponendus in iſtis verbis, οἷσιν ἐν τοῖσιν οὔροισιν ψαμμώδεα ὑφίσταται, de urinis nimirum iã effuſis. Idẽ quippe eſt ac ſi dixiſſet, ἐν τοῖς οὐρήμασιν. At οὖρα etiã apud eundem Hippocratem pro urinis in veſica adhuc hærentibus, cum ex verbo adiuncto id intelligitur. Ut cum οὖρα ἐφίστασθαι dicit, aut ἐπισχεθῆναι, aut ἀποληφθῆναι. Tum οὖρα quæ excerni debuerant, ſuppreſſa & cohibita intelliguntur, & intra veſicam retenta. Sic ἱδρὼς proprie dicitur qui extra cutem erupit, & tamen *ſuppreſſum ſudorem* æque paſſim dicitis, ut *ſuppreſſas urinas.* Ariſtoteles οὖρον & ἱδρῶτα ita comparat, ut humorum ſerum utrumq; eſſe velit. Οὖρον dici ait, ubi in veſicam iam deſcendit, mox ejiciendum. Ergo & eiectũ. Inde οὐρεῖν mingere, & οὖρον idem quod οὔρημα. Sic ἱδρῶτα vocari ubi iam in carne eſt, ἐν σαρκί. Hinc ἱδρῶσαι ſudare. Ergo & ἱδρὼς ubi erupit. Dum adhuc percolatur utrumque, ſerum tantum eſt, non urina nec ſudor. At non tam quæritur hic an οὖρον etiam accipiatur interdum pro humore adhuc intra veſicam latente, quam de eo certatur an ita hoc loco accipiendum ſit. Iam ergo tempus eſt accedamus ad ipſius

Aphorismi Hippocratei interpretationem. Latine redditus talis eius sensus est iuxta tuam sententiam: *Quibus in urinis sabulosa sistuntur, illis vesica calculo laborat.* Mihi miram esse visam talem illius Aphorismi versionem & intellectum non diffiteor, qui nec hoc ipsum dissimulavi in prioribus ad te meis, cum rogasses per litteras quid de eo loco sentirem, deque tua illius loci expositione. *Quid hoc erit,* dicebam in illis, *arenas quæ in vesica sistuntur, hoc est quæ è vesica non exeunt, indicio esse vesicam calculo laborare?* Tu respondes, *nihil aliud erit, quam verum calculosæ vesicæ signum, quod hic quærimus,* Ergo, repono nunc tibi, *si ita sit, res latens signum erit rei æque latentis.* Ut hoc in animum inducam credere prohibeor omnino contraria σημείου definitione. Quid enim rogo te, *signum est*, nisi rei in operto positæ indicatio, ex re aperta? Apertius dicamus, quamvis fortasse minus Latine: *Signum, res est visibilis, rei invisibilis naturam indicans aut qualitatem.* Ne à medicorum doctrina ac more discedamus, semper illi ex re quæ oculis subjicitur, signa sumunt de rebus quæ oculos fugiunt. Sic sudor res apparens ostendit quales humores in toto corpore abundent. Lingua quæ videtur,

indicio

indicio ſuo prodit humores intra venas latentes. Hoc idem facit & urina, res quippe in conſpectum data, quæ indicat qualitates humorum peccantium quas oculis uſurpare non licet. Ita de reliquis. At hic tu vis æque occultas arenas, intra veſicam nimirum in urina ipſa abditas, dę veſicę lapillis, hoc eſt de re nec manifeſta, teſtimonium ferre. Quod quin mihi permirum videatur, temperare non poſſum. Noſti definitionem σημείου apud Galenum tuum in ὅροις medicis, nempe σημεῖον dici, οὗ γνωσθέντος ἕτερον ἀγνοούμενον ἡμῖν γινώσκεται καὶ καταλαμβανόμενον. *Signum id eſſe quo cognito aliud quod ignoratum eſt nobis, cognoſcitur & comprehenditur.* Tu vero ex re pariter ignota rem non minus ignoratã cognoſci ac percipi poſtulas. Quomodo igitur ex tuo interpretamento illius Aphoriſmi, calculus qui in veſica abſconditus eſt, calculoſæ veſicæ ſignum præ ſe feret? Cum video acervum cinerum in foco poſitorum, qui poſſum ſcire an ignis illis ſuppoſitus iaceat, ſi ſcintillæ nullæ ex eo emicent? nullus fumus foras prodeat? Quod ſi lateat ignis in illis cineribus nobis inviſus & incognitus, an poſſum pro certo affirmare ignem ſub iis tegi qui non apparet? Sic poſſem dicere ignem latentem intra

cineres indicium dare ignis in illis cineribus occultati, quemadmodum iudico arenas intra veſicam ſubſiſtentes calculoſam veſicam ſignificare. Non igitur fruſtra uſus ſum ignis in foco poſiti & conſiſtentis exemplo ad declarandam ſimilitudinem illarum tuarum arenularum intra veſicam conſiſtentium, & tamen de veſicæ calculo teſtantium. Addidi in Epiſtola, *colligi veſicam λιθιᾶν cum in urina excreta apparent ſubſidentia ſabuloſa.* Tu ad hæc reſpondes, *qui hoc colligit, medicum exercitatis in arte ludibrium debere.* Ain tu? In arte exercitatis ludibrium debet qui colligit ex ſabuloſis in urina reddita ſubſidentibus, veſicam λιθιᾶν? Ergo parum in arte ſua exercitati fuere veteres omnes medici, quorũ ſcripta aliqua ad nos pervenerunt, ne excepto quidem illo tuo Hippocrate. Nam hic ipſe ex ſabuloſis in urina iam profuſa ſubſidentibus argumentum capi calculoſæ veſicæ ſcripſit. Sed hoc in dubium vocas, & aliter quod dixi in Aphoriſmo interpretaris. Atqui non in Aphoriſmo tantum hoc ſcripſit, ſed aliis in locis quæ non poſſis ita interpretari ut Aphoriſmum expoſuiſti. Profecto nec aliter omnes ſequentium ætatum veteres Aſclepiadæ ita intellexerunt, etiam in arte ſuæ

& ipſi

& ipſi exercitatiſſimi. Nolles audire Celſum quia parum ille tibi, ut nec aliis, practicus medicus. Sed audi Paulum Aeginetam lib. III. cap. XLV. ubi inter ſigna τῆς λίθων πήξεως κατὰ κύστιν, *calculorum in veſica concretionis*, ponit, ὑπόστασιν ψαμμώδη, id eſt, *arenoſum ſedimentum*. An & ibi ὑπόστασιν ψαμμώδη accipies *de arenis intra veſicam ſubſiſtentibus*? Verba eius hæc ſunt, ἡ δὲ κατὰ κύστιν λίθων πῆξις, παιδίοις μᾶλλον φιλεῖ γίνεσθαι· σημεῖα δὲ καὶ τούτων, ἄπεπτον τε καὶ ὑπόλευκον οὖρον μετὰ ψαμμώδους ὑποστάσεως. Vides ſignũ λιθιάσεως veſicæ ſtatui ab illo, cum urina ſubalbida & cruda, ſedimentum ſabuloſum? Alexander Trallianus in eadem eſt ſententia lib. VIII. dum recenſet σημεῖα λιθιάσεως ἐκ τῶν οὔρων. Ut iiſdem ferme verbis uſus eſt, ita videtur ea hauſiſſe ab eodem fonte ac auctore. Sic igitur ſcribit, Σημεῖα λιθιάσεως ἐκ τῶν οὔρων, μάλιστα μὲν ἄπεπτα καὶ ὑπόλευκα. τούτοις ὁρᾶται τὰ οὖρα κατὰ τὴν χροιὰν, καὶ ὑπόστασις ψαμμώδης καὶ ψαροειδής. Quid ergo tibi cõmemoro & adnumero minutos iſtos Aſclepiadiſtas, & non potius illũ magnum tibi Galenum ingero, poſt Hippocratem cui ſecundus eſt, non nemine potiorem ac priorem? Pæne vobis Deus eſt. Et hic calculoſæ veſicæ bene ſigna peti argumentatur ex ſubſidentibus in urina iam eiecta

lapillis ſive arenulis. Audi illum cujus auctoritati, qui modo medicus eſt, refragari nullo modo, certe nullo iure, videatur poſſe. Ita ille ſcribit lib. 1. de Locis affectis, φέρε γὰρ ὑποκείσθω παιδίον μὲν τὸ κάμνον, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῷ γεγονέναι τὰ τοῦ λίθου σημεῖα, τὸ μὲν οὖρον ὑδατῶδες, ὑποστάσεις δέ τινας ψαμμώδεις ἐν αὐτῷ. Calculi hæc argumenta ab eo poni vides pueri calculo laborantis, aquoſam urinam cum ſedimentis quibuſdam ſabuloſis. Si non ei tanquam interpreti credis, ſaltem crede tanquam medico. Hoc enim ibi tanquam medicus dicit. At tanquam interpreti & medico fidem habere debes, dum Aphoriſmum hunc de quo agitur, de ſubſidentibus arenoſis in urina iam excreta interpretatus eſt, non de de ea quæ in veſica reſident. Ut enim defectu laborare concedit illum Aphoriſmum quia de veſicæ tantum lapillis in eo mentio extat, non etiam de renum, aperte tamen cum Hippocrate ſentit, quem & ita exponit, ψαμμώδεις ὑποστάσεις indicium præſtare τῆς κύστεως λιθιώσης. Ad ea verba Hippocratis, hæc ſubiicit in commentatione, οὐ πάντως ἡ κύστις, ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ νεφρούς. Hoc nimirum vult non ſolum ſubſidentes in urina emiſſa arenulas arguere veſicam λιθιῶσαν, ſed etiam renes λιθιῶντας.

θιῶνται. Quod & confirmat his verbis ſub finem obſervationis adiectis, ἐάν τε γὰρ ἐν νεφροῖς, ἐάν τε ἐν κύστει λίθοι γίνωνται, συνεξέρχονται τοῖς οὔροις τὰ ψαμμώδη. *Sive enim in renibus exiſtant ſive in veſica calculi, una cum urinis arenacea ſimul exeunt.* Eadem opinio fuit atque idem iudicium medicorum qui ætate Hippocratis vixere, ut ipſe manifeste tradit. In libro de Morbis internis, de primo genere nephritidis loquens, ait pleroſque medicos qui morbi illius non ſatis eſſent intelligentes, cũ viderent arenas una cum urina eiici, coniectare ſolitos ex veſica illas manare, cum à renibus venirent. Πολλοὶ δὲ τῶν ἰατρῶν οἱ μὴ συνιέντες τὴν νοῦσον ὁκόταν ἴδωσι τὴν ψάμμον δοκοῦσι λιθιᾶν τὴν κύστιν. Non eos reprehendit quod ex arenoſa eiectione ſignum calculoſi hominis deprehendi poſſe putarent, ſed quod ad reliqua ſigna non attendentes, ſed ad ſolam arenarum excretionem, opinabantur ex veſica procedere, quæ ex renibus deſcenderent. Quid oppones tot medicis, tam antiquis, tantæ auctoritatis, ut & quidam ex illis vobis pro magiſtris ſint, in quorũ verba ni iuraveritis, medicorũ nomine ac titulo vix digni videri poſſitis? Ac de Celſo quidẽ facile patior minoris apud vos ponderis illum auctorem haberi, quia

non

non medicus de medicina ſcripſit. Ab antiquioribus tamen cum ſumpſerit quę habet omnia, & ab Hippocrate pleraque, non eſt minimi faciendus. Is igitur & calculum fieri manifeſtum dicit, ex urina quæ redditur arenoſa, lib. VII. cap. XXVI. *At calculus arenoſus, & ante manifeſtus eſt, quoniam & urina, quæ redditur, arenoſa eſt.* Parcam plura ex veteribus afferre teſtimonia, quia niſi hæc quæ adduxi, ſufficiant, non video an ulla ſatis ſint factura vobis, quibus experimenta recentiorum pluris fiunt, quam quidquid rancidior antiquitas pro uſu ſuo & praxi poſſit teſtari. Ea paulo poſt examinabimus. Rationem mox addis cur in praxi verſatis medicis ſe deridendos propinaturi ſint, qui colligent veſicam λιθιᾷν cum in urina quam reddidit ſabuloſa ἐν ὑποστάσει inveniuntur. *Non enim modo*, inquis, *in ægrorum, ſed & ſanorum urinis ſabuloſa ſubſidere quotidie obſervant.* Mirabilis omnino ratio qua *ſanos* & *ægros* hic diſtinguis, quaſi λιθιῶντες omnes ægri ſint, & ad ſectorem mittēdi, aut quaſi pro ſanis videantur omnes habendi, qui magnam copiam arenarū quotidie projiciunt. Ipſe tibi tuus dicet Galenus non hoc eſſe negligendum. Qui putant ſe non ægrotare nec λιθιᾷν. quia ſolas arenas & ſine dolore

quidem

quidem eiiciant, non eſſe tamen ſine peri-
culo, nec debere eſſe ſine metu. Etſi enim
iſti nullum dolorem neque in renibus ne-
que in veſica patiantur, niſi tamen ſibi vi-
ctu conſulant, in morbum poterunt inci-
dere ex illis initiis, & naturæ ad calcu-
lum proclivitate, quam teſtatur arenarum
multitudo quam quotidie eiiciunt. Fate-
beris mihi, propiores eſſe calculoſis qui
multa ψαμμώδεα cum urina reddunt quam
qui nulla, ſi modo iſti qui nihil arenarum
reddunt, ne calculum quidem ullum vel
in renibus vel in veſica affixum maiorem
ac duriorem habeant, qui manifeſtus per
arenarum ἔκχυσιν non fiat. Cibos eſſe
quis ignorat etiam non medicus, qui cal-
culum creent, concretum alant & au-
geant? E contra idoneam victus ratio-
nem poſſe eligi calculo vel rumpendo, vel
molliendo, vel minuendo, vel levando?
Illi igitur quos pro ſanis habes, qui arenu-
larum multam vim cum urina fundunt ſi-
ne dolore & ægritudine, niſi victu ſibi ca-
veant & conſulant, facile poſtmodum
ægreſcent, & calculoſi evadent, ſi viſco-
ſis veſcantur cibis, ſi craſſiorem pituitam
facientibus, ſi mali & crudi ſucci, ſi lacte,
ſi vini generibus generoſioris, utantur:
ſi corpus exercitio non moveant, ſed deſi-
dem

dem & umbraticam vitam degant̄. Hæc omnia aliaque plurima vel arenas creare & aggerere quæ non fuerint antea in alicuius corpore poſſunt, vel iam congeſtas in calculũ cogere & coagmentare. Poſtremo illi quos tu ægros vocas, veri nempe calculoſi, non ſemper tamen ægrotant. Habent dilucida intervalla. Nonne vitia animi cum vitiis corporis conferri poſſunt̄? Qui ambitioſus eſt, non ſemper eo malo urgetur. Qui avarus eſt, non omni loco & tempore avaritiam ſuam prodit. Qui libidinoſus eſt, non ubique eam cupiditatem exerit. Qui ebrioſus eſt, ad ebrietatem uſque non ſemper bibit. Ita ergo & qui calculoſus eſt, ſive renũ id vitium ſit, ſive veſicæ, non continenter nec perpetuo laborat̄. Et vellem ſane cum ægros hic à ſanis diſtinguis, ut ſanos intelligis qui arenas cum urinis reddunt ſine dolore, ita etiam de quibus calculoſis intellexeris mihi explicaſſes. Non unius eſſe generis ac modi non te latet. Quot calculi formæ ſunt, tot calculoſorum ſpecies dari palam eſt. Ut non ergo unum λιθιάσεως genus eſt, cum tot differentiis diſcernantur hæc vitia, cur omnes ad ſectorem mittis? Ita enim ſcribis: *Non enim modo in ægrorum, ſed & ſanorum urinis ſubſidere ſa-*

re sabulosa quotidie medici observant. At qui tales chirurgo statim secandos traderet, næ ille plures profecto,

Quã Themison ægros autũno occideret uno.
Isti flores sunt, & meræ elegantiæ, quibus ludis, & fortassean etiam mihi illudis. Quia medicus non sum, & tu de primariis unus es in arte medendi, idcirco iure tuo putasti sic posse mihi inequitare & insultare. Unde ex mea Epistola hausisti credere me statim secandos chirurgo tradi debere, quorum in urinarum sedimento inveniuntur sabulosa? Insanus esset qui istos ita sanos curari oportere sectione, censeret. At ne illos quidem quos ægros facis, ea curatione indigere omnes plusquam compertum est etiam illis qui medici non sunt. Nemo tantus medicinæ mihi persuaserit auctor ut me chirurgo committam secandũ, quamvis me pro sano non habeam, quia sæpius arenosa cum urinis reddo. Et peius mihi accideret nisi magna cura caverem, cum victus ratione, tum frequenti exercitio. Habeo amicum qui arenas magna copia cum urinis reddere solitus est omni ferme tempore, quæ satis clamant ac testantur illum calculosorum classi esse adscribendum. Cætera tamen sanus est, nisi cum grandior

aliquis

aliquis lapillus incidit qui difficilius per οὐρητῆρας primo, deinde & per οὐρήθραν tranſeat. Quando id accidit, tum patitur ea omnia συμπτώματα quæ primæ ſuæ nephritidi adſcribit tuus Hippocrates. Ubi balneo uſus aut aliis remediis adiutus eum calculum eiecit, tum ſano ſanior evadit. Malum ſæpe recurſat, bis aut ter in anno, interdum per tres annos vix ſemel, prout ſe validius aut minus exercuerit, quod facit ſæpe. Etſi mirifice autem eloquens ſis, & in arte medica ſupra modum excellens, nec potior apud me alius auctoritate ſit, nunquam tamen me à te perſuaderi paterer, ſi paterer hunc morbũ, ut ad eum emovendum tã temerariam medicinam uſurparem, quæ ferro calculũ curat, quamdiu arenas tantũ egererẽ, & quidem citra dolorem, ut ſæpe illi amico contingit. Quis enim ad eam feſtinat niſi cum alia remedia deficiunt? niſi cum æger in præcipiti eſt, & dolores tam acutos & continuos fert, ut mortem vel certam præferre illi cruci ſit paratus? Sic certe conſtat, neque in omni ætate, neque in omni calculi vitio, neque in omni tempore, addo etiam, neque in omni perſona, experiendum eſſe tam prçceps remedium. Scripſeram in Epiſtola, *Non mi-*

nus

nus verum esse Hippocratis Aphorismum, quod multi arenulas reddunt cum urina, qui nunquam nec renum nec vesicæ calculo afficiuntur: nec quod multi calculo laborant, qui tamen non fundunt arenulas aut sabulosa. Respondes, *Immo ob utrumque falsus & fallax esset divinus ille senex, qui Macrobio nec falli, nec fallere scivit.* Immo & falsus est aliquando, quod ipse de se est fassus, & proinde falsus ipse prius, fallere alios deinde potuit. Certe & hic falsus est tuo iudicio divinus ille senex, fallere & falli nescius, simulque etiam omnes sequentium ætatum ad nostram usque, medendi auctores ac doctores fefellit, nisi admittimus tuam in isto eius Aphorismo interpretationem, ut ὑφίςασθαι ψαμμώδεα accipiamus de sabulosis quæ sistuntur intra vesicam. Ponamus non errasse ipsum Hippocratem, quia nimirum sciebat se quod scripsisset ita intellexisse, ut tu intelligis, quid facies Galeno? quid Paulo Aeginetæ? quid Alexandro Tralliano? quid aliis veteribus qui eum Aphorismum ita interpretati sunt, & ex eo crediderũt, per arenulas in fundo matulæ subsidẽtes, manifesta dari indicia calculi in vesica eius, qui talẽ effuderit urinã, cum tali ὑποςάσει? Mirum certe tantos auctores, & in arte medendi tam exercitatos, non po-

tuiſſe videre, quod hodie vel infimi ex gente Aſclepiadarum ſciunt, calculoſos reperiri qui arenas calculi indicatrices nunquam fundant. Ne ipſe quidem Hippocrates, medicinæ non tantum princeps ſed pæne deus, id vidit, niſi ὑφίςαται pro ſiſtuntur poſuerit. Quod verbum tamen nuſquam alibi eo ſenſu legitur uſurpaſſe, ut paulo poſt monſtrabo. Ignoravit ſcilicet Hippocrates cum univerſis omnium ſæculorũ & nationum medicis, exceptis noſtræ ætatis doctoribus, multos ſæpius arenulas cum urina ſuetos reddere, qui nunquam nec renum nec veſicæ calculo laborarunt? Ignoraverit idem in multorum renibus reperiri ſolere calculos maximos, iis innatos, cuius tamen vitii non ſoleat edi ullum indicium arenarum proiectione? Etiam is neſciverit cum tota Aſclepidiarũ antiqua familia in veſica poſſe eiuſmodi calculos concreſcere & inoleſcere, quorum nulla σημείωσις fiat ſabuloſis per urinas redditis? Hæc cum hodierna experientia & αὐτοψία ex diſſectis corporibus mortuorum docuerit noſtros medicos, nonne illud oppido perquam mirum videtur, antiquis illis eandem experientiam non ęque idoneam fuiſſe magiſtram, cum tamen in diſſectionibus corporum æque eſſent verſati,

ſati, & ἀνατομικὴν haud minus callerent quam noſtri? An dicemus in corporibus tunc temporis hominum nunquam tale quid repertum fuiſſe ac viſum, quale nunc paſſim cernitur, etiam cum diſſecantur, dum in eorum veſica calculi viſuntur ſatis grandes & ponderoſi, qui tamē viventibus nullum ſabuloſæ urinæ indicium, ſed nec ſenſum, dederāt? In ſoceri mei felicis memoriæ, & nunquam ſine laude mihi nominandi Ioſiæ Merceri veſica, diſſecti poſt mortem, repertus eſt calculus grandis, ſolidus, magnitudine maioris amygdalæ, ſed rotundior, qui emotus ante annum illi fuerat ex vehementiore equitatione, & ſubinde in cervicem veſicæ prolabi exinde ſolebat, & meatum urinæ obſtruere cum ingenti cruciatu. Qua de cauſa in proximum ver, eam hyemem qua obiit ſequuturum, conſtituerat ſe ſectori chirurgo permittere ad eum extrahendum. Priuſquam calculus ille loco ſuo, cui ante affixus in veſica inhæſerat, motu equitationis contentioris emotus fuiſſet, non putabat ſe eſſe calculoſum. Nullo indicio id unquam, nec ullo doloris ſenſu cognoverat. Nunquam aliquid ſabuloſi per urinas eiecerat, neque ante cum quaſi radice nixus teneretur, neque poſtea quam loco ceſſit,

& instabilis cœpit existere. An igitur quo tempore medicinam fecerunt, ac de ea scripserunt antiqui auctores Græci Romanique, non solebant hominibus calculi in vesica aut renibus generari & concrescere ita duri & solidi, ut nullo argumento arenarum cum urinis profusarum, de eorum vitio aliquid possent certi explorare, periti artis? Hoc non fit mihi verisimile. An ergo tũ non mos fuit dissecandi corpora mortuorum, nec anatomice in usu fuit? Non fuisse nemo dixerit, quam & magis frequentatam tunc quam nunc liquet. Apud Aegyptios ex more medicandorum corporum qui in ea gente obtinebat, quæ & medicinæ laude, ut aliarum artium, semper emicuit, non licuit hoc ignorari. Nulla certè exenterabantur corpora apud illos, quin sciri posset an calculum vel in renibus vel in vesica habuissent. Præterea omne genus medicinæ apud eos omni tempore maxime agitatum fuit, nec minus anatomice. Postremo certum est antiquissimos medicos etiam manu operatos esse, & χειρουργίαν sectionemque omnem exercuisse. De re loquor quæ nemini docto ignota sit. An curatio calculi per sectionẽ antiquis usitata non erat extrahendis à vesica lapillis? Si fuit, ut

nemo

nemo inficias eat qui legerit ſcripta veterum medicorum, ergo & fuiſſe oportet talia ex calculis veſicę vitia, quæ extremũ illud remediũ requirerent. Nec enim tum, ut neque hoc tempore, ob arenoſas minutias quę facile cum urinis poſſunt ejici, inſtituebatur tam periculoſa & anceps curatio. Tradit Celſus de Ammonio quodam qui λιθοτόμος eſt cognominatus, quia calculi findendi artem repererat, ſi quando maior eſſet quã ut videretur poſſe extrahi niſi rupta cervice veſicæ. Ipſe Hippocrates meminit ſectionis calculo extrahendo, & dicit in ὅρκῳ, ſe non ſecturũ eſſe calculoſos, ſed hoc officio ceſſurũ huius operis artificibus: οὐ τεμέω οὐδὲ μὴν τοὺς λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. Hæc cum ita ſint, cur tam confidenter omnes illi medici quos ſupra nominavimus, quorum princeps eſt Galenus, ut de Hippocrate nihil dicam, docuerunt, ex arenoſis in urina ſubſidentibus veſicam λιθιῶσαν, aut etiam renes λιθιῶντας intelligi? Hic hic tota difficultas verſatur, quæ niſi alio modo diſſolvatur quã quo illam expedire conatus es, omnino fatendum ſit, imperitiſſimos hac in parte, quæ calculoſos ſpectat, fuiſſe veteres medicos. Quod an liceat cuiquam cogitare, nedum dicere,

 hoc

hoc tibi ipsi pro ea qua antiquitatem prosequeris reverentia, iudicandum relinquo. Vix tamen eos ab hac imperitiæ, & quidē crassissimæ, suspicione vindicabis, per illam novā tuā interpretationē Hippocratei Aphorismi. Præter Hippocratē nullum antiquorū, qui omnes tā aperte τὸ λιθιάσεως σημεῖον ex sabulosa urina peti solere ac dari posse perhibent, quin vapulent, servabis. *Lapidū vesicæ humanæ innatorū* meminit Marcellus Empiricus ex antiquioribus, nihil enim sui habet, quamvis & ipse antiquus, cap. XXVI. *Lapis*, inquit, *ex vesica hominis qualibet curatione sublatus*, (etiam sectione) *si teratur, & ex vini cyathis tribus calculoso potui detur, lapides vesicæ humanæ innatos efficaciter dissolvere creditur.* Huiusmodi lapides, vesicæ innati, præcipue si sint duriores, ut sæpe sunt, nihil ex se remittere arenosi, vel sabulosi, quo se inesse vesicæ testentur, certum est. Non potuisse hoc latere veteris medicinæ doctores in tam frequentibus præsertim corporum dissectionibus & vesicæ per sectionem curationibus ad detrahendos ei inhærentes lapides, plus quam probabile est. Iterum illud certissimū, ut plurimū eos qui arenas ejiciunt simul cum urina, non esse obnoxios grādioribus illis & durioribus calcu-

lis

lis qui in renibus & in vesica innascuntur. Ut contra in quibus tales inolescunt & concrescunt, durioris nimirum & compactioris in lapidē substantię, non cōsuesse arenas fundere. Cur? Quia ab corpore illo lapideo ita concreto & vix friabili, fragmina non abeunt lapillorum, nec ulla arenosa. De hoc genere calculosorum vulgo dicitur, similes eos esse magnariis mercatoribus, qui nihil nisi in massa vendunt, nec particulatim suas merces venditant, sed per aversionem tantum. E contrario cociones & arillatores, qui per particulas & laciniatim sua habent vænalia, nunquam magnarii fiunt. Ita caupones qui tantum κοτυλίζουσιν, in eo differunt à vinariis negotiatoribus. Ex hac ita assimilata imagine, qui arenas per urinam egerunt, haud facile calculo lapideo laborant, & qui istū vel in renibus vel in vesica habent, vix ac ne vix quidem unquam patiuntur egeriem arenarum. In hac etiam opinione versatur Avisenna lib. III. Fen. XVIII. tractatu II. cap. XVI. *Et in illo in quo est*, inquit, *sedimen arenosum, in eo non aggregatur lapis, quoniam materia non est retenta.* Quod huic sententiæ Avisennæ opponi adnotant, Aphorismum Hippocratis hunc LXXIX. & Galenum in commenta-

mentario ad eum locum, nos inferius videbimus an verum ſit. Item quæ ſequenti capite ſcripſit idem Aviſenna de arena in urinis deſidente, qua ſignificatur calculum in veſica concreſcere, præcipue ſenum, an ea contra hoc vulgare dictum faciant quo iactatur, etiam ab imperitis ἰατρικῆς, non concreſcere in iis lapides, qui ὑπόστασιν ψαμμώδη egerunt, infra quoque diſcutiemus. Nam certe pugnantia videntur. Hæc omnia quæ de Urinis ſcripſit, à Grçcis ſumpſit ille Aviſenna. Quãvis enim medendi rationes magna ex parte immutaverint Arabes, præcipue in iis quę ad curationes morború pertinēt, & medicamenta, quorum pleraque Græcis veteribus incognita, in uſum vocarunt, nihil tamen in ſcientia innovarunt quæ cauſas explorat morború. Totam eam cognitionem & artem à Græcis didicerunt, quam & in ſuos libros è Græco converſam tranſtulerunt. Quorum mentem dum interdum non bene percipiunt, in multos errores ſe dederunt præcipites. Nam aliorum obſcurius dicta aliorſum acceperunt, & ſic pugnare ea videntur cum aliis, quæ clarius expreſſa recte reddiderant. Tenemus iam duo genera calculi, alterum in lapidem, ut ita dicam, concretum & durum, interim

& gran-

& grandiorem, alterum arenoſum. Ne dicam de tertio genere mollioris calculi, & ex pluribus minutiſque corporibus, ſed parum tenacibus, conſtante, cuius eadem ratio eſt in σημειώσει urinarum ὑποστάσεως, atque arenoſi. Ut enim iſte per arenas cognoſcitur cũ urina eiectus, ita ille per pauxilla fragmina vel ſquamulas, aliaſq; particulas, quæ abraduntur ex maſſa lapidea, & cũ urina egerũtur. Si quis igitur credit calculum lapidoſum ſigna dare ſui per urinarum hypoſtaſes arenoſas, aut arenoſam hypoſtaſin in argumentum trahi poſſe huiuſmodi calculi in ſaxeam duritiem concreti, is egregie hallucinatur. Quomodo enim lapis durus, ex quo nihil extrahi aut exteri queat, per arenulas egeſtas de ſua in veſica vel in renibus concretione teſtificaretur? Citius, quod aiunt, aquam è pumice, aut oleum è lapide duceres, quam ex dura lapidis ſubſtantia fragmina aliqua, vel arenacea corpora, cum ex arenis compactus non ſit, & nihil ex ſe patiatur per minutias extundi. Nec puto ſane tam indignum tanti nominis ęſtimatione, quam per omnia ſæcula uſque adhuc merito obtinuit ſuo, geniũ illũ medicinæ Hippocratem, ut pro Aphoriſmo & regula artis hũc canonẽ nobis propoſuerit, *ex are-*

noso sedimento argui vesicam lapideo calculo infartam & obstructam. Ita tamen omnes vulgo interpretantur illũ Aphorismum, ὁκόσοισιν ἐν τοῖς οὔροισι ψαμμώδεα ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ. Nihil falsius esset hoc Aphorismo, nihil fallacius, si ita aliquis ex eo argumẽtaretur: *Arena est in urina, ergo calculus, id est, lapis durus, est in vesica.* Experientia quotidie monstrat eos qui lapideo calculo laborant, sive in rene sit, sive in vesica, nihil arenarum egerere cum urinarum ἐκχύσει. An hoc potuerũt ignorare Hippocrates, Galenus, Oribasius, aliique Græciæ præstantissimi medici? Non sane censeo. Hæc igitur via sola calcanda est ad veram illius aphorismi Hippocratei explicationem tendenti, quæ docet duo esse genera calculorum, arenosum & durum. Alio itinere eo quo vis, etsi omnia feceris, nunquam pervenies. Omnes hactenus hic error effascinavit, quod putarũt in Græcis Hippocratis λιθιᾷν esse tantũ laborare lapide, id est, lapideo ac duro calculo. Verbi huius apud Græcos proprietatem illi non observarunt, quam tamen vel ipse Hippocrates eos potuit docere. In libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, de nephritidis prima ex quattuor specie, λεπτοὺς λίθους exponit, τὸν ψάμμον. Dixerat primo de illis nephriticis,

ticis, καὶ ἅμα τῷ οὔρῳ περιέρχεται ψάμμος. *Et una cum urina procedit arena.* Paulo post, ubi reddit causas quæ arenas illas in renibus, sive lapides generent, ita scribit, αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται ἀπὸ φλέγματος, ὁκόταν ὁ νεφρὸς εἰς ἑωυτὸν ἀναλαβὼν φλέγμα, μὴ ἀφίῃ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυμπυρωθῇ. Τοῦτο γίνεται λίθοι λεπτοὶ, οἷον ψάμμος. Ab illis λίθοις λεπτοῖς; hoc est, lapillis arenulæ instar in renibus coagulatis, dixit ibidem νεφρὸν λιθιῶν. At νεφρὸν ita λιθιῶντα, id est, arenis sive λίθοις λεπτοῖς oppletum, prodi ibidem asserit, egerie arenularum eiusmodi. Si lapis grandior & compactior duriorque inhæreret renibus, nunquam sane his arenarum indiciis per urinarum emissarum eum significari scripturus fuit. Interpretemur igitur Hippocratem per Hippocratem. Cum similiter in hoc Aphorismo posuit arenas, vel arenosa in urina subsidentia, significare vesicam λιθιῶσαν, an debet de alio genere λιθιάσεως hoc accipi, quam quæ in renibus similiter per egestionem cum urina arenarum indicatur? Non censeam debere, si ego sapiam. Ergo & ibi λιθιᾷν vesica Hippocrati dicitur, quæ λεπτοὺς λίθους habet, οἷον ψάμμον, *lapides minutos, sicut arenam.* Λιθίασιν vulgo apud Græcos de his minutis arenæ corpusculis dici alio etiam exemplo

plo probandum est. Vocant λιθίασιν Græci medici in palbebris, quibus ἐμπεφύκασι tubercula dura, alba, aspera, ἰόνθοις similia innascuntur. Ἴονθοι autem sunt tumores in facie parvi & duri, quos *varos* Latini vocant. Hos λίθους palpebrarum alii χαλάζας vocant. Et χάλαζαν Galenus in Definitionibus medicis, ait esse κεγχρώδη συστροφὴν ἐν τῷ βλεφάρῳ, quæ & λιθίασις etiam appellatur. Ergo & λίθοι in eo palpebrarum vitio sunt lapilli granis milii pares. Scio certe λίθον Græcis medicis non solum arenã vesicæ aut renũ, sed etiam grandem quemlibet appellari lapidem, sive calculum lapideum maiorem. Inde cognomentum λιθοτόμου hæsit illi Ammonio, qui findere lapides in sectione invenerat, si quando maiores essent quam ut extrahi possent, nisi rupta cervice vesicæ. Hac ratione æquivoca esset plane in λιθιάσεως nomine, vel verbo λιθιᾷν, τοῦ λίθου acceptio tam de grandi ac duro, quam de arenoso calculo. An sic etiam incertus foret Aphorismus Hippocrateus? Non certe. Nã signũ illud subsidentium arenarum vix posse videatur de alia λιθιάσει exponi, quam quæ per arenulas potest ostendi, aut de alio λίθῳ vesicæ intelligi, quam qui in parva fragmina arenis similia, dũ ejicitur urina, facile sol-

vatur, unaque egeratur. Ut demus quod verum eſt, λίθον æque de minuto ac grandi, de arenoſo friabili aut duro calculo ſumi ὁμωνύμως debere, illud certe mihi concedendum eſt, verbum λιθιᾷν, magis de lapillis minutis vel arenis proprie accipi. Hoc enim verbi multitudinem ſignificat. At ubi plures lapides, ibi etiam minores. Et ſic proprie λιθιᾷν & λίθιασις ſignificat vitium calculi arenoſi, quo renes vel veſica laborant. Sic & χαλαζᾷν quadrupedes dicuntur, & pręcipue porci, qui eo ut plurimum infeſtantur, χαλάζῃ laborantes. Grana ſunt plurima, minuta, alba, grandini ſimilia, quæ viſceri eorum inhærent. Alii plura habent, alii pauciora. Propter unum aut alterum granum vix χαλαζᾷν ſus diceretur. Et hic morbus ſive vitium rite poſſet λιθίασις appellari, ſi ad inſtar lapidum dura eſſent illa grandinum grana. Ut igitur χαλαζᾷν dicuntur, in quibus numerus eſt magnus horum χαλάζης granorum, ſic & λιθιᾷν qui arenas plures in veſica habent vel in renibus, aut calculum ex pluribus huiuſmodi arenaceis corpuſculis, ſed parum compactis, compoſitum. Ita & λιθίασιν in palpebris facit non unus aut alter tumor lapillo ſimilis & grandini, ſed plures & minuti. Φθειριᾷν dicitur non qui u-

num

num aut alterum in capite vel interula pediculum geſtat, ſed qui pluribus eſt refertus. Morbus præterea eſt φθειρίασις, quo qui laborat, multi in eo per totum corpus ebulliunt pediculi. Non unus aut alter in corpore vel in carne pediculus φθειριῶντα fecerit, ſed infinita eorum copia qua corpus eroditur. Hoc malo periit Pherecydes ex Græcis, ex Romanis Sylla, ex Iudæis Herodes. Parentũ ætate rex etiam quidam in Europa ſic vitam finivit. Hos pediculos, non de facie vulgaribus ſimiles, per totam cutẽ magna vi erũpentes, nonnulli σκώληκας vocant, & εὐλάς. Unde σκωληκόβρωτον apud Lucam in Herode Agrippa, de hac Phtiriaſi non male interpretati ſunt. De quo nos ad Novum Teſtamentum plura. Εὐλὰς etiam quidam nominarunt, qui ſunt σκώληκες. Unde illud de Pheretima Cyrenarum regina apud Suidam: ἡ γὰρ Φερέτιμα ἡ κυρήνης βασίλισσα ἀνθ' ὧν ἔδρασε δίκας ἔτισε. ζῶσα γὰρ ἐξέζεσεν εὐλῶν. Iſta ἔκζεσις proprie in morbo pediculari obtinet. Εὐλαὶ itaq; ſunt φθεῖρες. Quę vox tamen ſignificat proprie σκώληκας, vermes. Inde Heſychio εὐλαὶ, σκώληκες. Sic etiam εὐλᾷν & εὐλίζειν, vermibus, id eſt, pediculis ſcatere totum. Ergo σκωληκόβρωτος Lucæ de Herode, eſt φθειρόβρωτος. Ita σκωληκιᾷν dicitur

qui

qui vermibus refertus eſt, & *vermiculare*, ut φθειριᾶν qui pediculis. Iſtæ voces ita formatæ τὸ πλῆθος & copiam deſignant. Ita ergo & λιθιᾶν veſica aut ren non proprie cẽſetur, niſi quãdo pluribus calculis, hoc eſt, ψάμμῳ, & λίθοις λεπτοῖς laborant. Poſtremo λιθιᾶν dicitur ἀπὸ τῶν λιθίων, non ἀπὸ τοῦ λίθου, à multis lapillis. At λιθία vel λιθίδια ſunt λίθοι λεπτοί. Arenas, id eſt ψάμμον ita interpretatur ipſe Hippocrates. Ergo λιθιῶν proprie de eo, qui arenoſo calculo laborat, vel multitudine arenarum. At λιθᾶν, vel λιθῶν, locus diceretur qui lapidibus abundat, ut λιθιῶν, qui lapillis, id eſt, λιθίοις. Hinc λιθόωσα, Heſiſychio ἡ πολύλιθος. Iã animadvertere ex his incipis, niſi me fallo, Excellẽtiſſime Bevrovici, κύστιν λιθιῶσαν quę arenarũ cum urinis profuſarũ & ſubſidentium indicio manifeſtatur, de eo veſicę vitio intelligi oportere, quæ arenosũ cõtraxit calculũ, vel de multis arenis ex quibus calculus poſſit cõcorprari. Iã ſentis, inquã, iam vides, me ex hoc fumo ſatis claram lucẽ dediſſe, cum dixi in Epiſtola, *Non minus verũ eſſe Hippocratis Aphoriſmũ, quod multi arenã reddũt cũ urina, qui nunquã nec renũ nec veſicæ calculo afficiũtur nec affecti ſunt. Nec quod multi calculo laborãt, qui tamẽ non egerũt arenas, nec arenoſa*. Hęc enim plane diverſa ſunt, ut vulgo ea ſumitis, *arena*, &

calculus.

calculus. Nam calculum pro lapide maiore & duro accipere consuestis. Cum itaque hæc invicem distent arena & calculus, non potest arena calculi, id est, lapidis durioris & solvi in arenas metuentis, indicium esse, ut nec talis calculus per arenarum, quas nunquam à se abradi sinit, egestionem deprehendi. Non negaverim quidem plures numero calculos, & longe arenis maiores posse in renibus & vesica reperiri, ut sæpe repertos experientia docet, qui λιθιάσεως ex nostra definitione, vero nomine videantur posse censeri, sed illud omnino contendo, ut λιθίασις & λιθιᾷν accipitur apud Hippocratem tam in libro de morbis internis ubi de vitiis renum agit, quam in Aphorismo de quo nunc quæstio est proprie ita debere accipi. Ut ut sit, profecto nullus alius calculus arenarum egestione potest indicari quā qui arenosus sit, aut qui in eo sit ut ex pluribus arenis quæ in vesica sunt, accedente ex pituita glutino, possit coagmentari. Illud πάθος, hoc διάθεσις. Vtrumque λιθίασις. Certe cum ipse Hippocrates λιθιᾷν νεφρὸν ibi dicat, cuius λιθιῶντος signum exeratur egesto sabulo, & λιθοὺς λεπτοὺς qui in renibus sunt arenæ similes, eam λιθίασιν efficere doceat, haud sane aliter κύστις λιθιᾷν in hoc Apho-

Aphoriſmo queat intelligi, preſertim cum iiſdem ſignis indicium de ea fiat, egeſtione nimirum τῶ ψαμμωδέων in urina ſubſidentium per ὑπόστασιν. Calculum porro ſolum arenoſum ita manifeſta de ſe prodere indicia ſi mihi non credis, crede ſaltem Celſo, qui hoc non divinavit, ſed ex auctoribus præſtantiſſimis, qui & medicinam olim exercuerunt, id mutuatus eſt. Is lib. VII. cap. XXVI. ubi de curatione calculi quæ ſectione adminiſtratur, qua ratione fiat eloquutus eſt, quæque in calculo maiore ac duriore pręcipue tũ locum habuit, ut etiã nunc habet, ita de altero calculo ſcribit qui arenoſus eſt, & proditur eiectione ſedimenti arenoſi. *At calculus*, inquit, *arenoſus, & ante manifeſtus eſt, quoniam & urina quæ redditur arenoſa eſt*. Ergo durus calculus & in lapidem concretus, non ante manifeſtus eſt, nec urina quam eo laborantes reddunt, arenoſa eſt. Ergo & urina quæ talis redditut, non præfert indicium calculi duri ſaxeique, ſed tantum arenoſi. Meliorem illi Aphoriſmo Hippocrateo interpretem ne quæſieris. Mollis etiam calculus de quo apud eum ſequitur, & in fruſtilla friabilis & ſolubilis, ut pote ex multis ac minutis corporibus quaſi adinſtar ſquamularum

corticatim adgregatis cõpositus, haud secus atq; arenosus proditur significatione arenosæ ὑποστάσεως. *Item mollis*, inquit, *calculus & ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis compositus, indicatur, de se abradens quasdam quasi squammulas.* Ita legendus ille locus ex scriptis, non ut vulgo est, *Compositus indicatur, in se attrahens quasdam quasi squamulas.* Nullus ergo calculus, vel in vesica vel in renibus innatus ac latens, dignosci potest per urinarum χῦμα, ex hypostasi in ea subsidentium corporum, nisi aliquid de se abstrahi in urinæ transitu, & abradi patiatur, vel squamulas ut hic mollis, vel arenas ut ille arenosus. Sin vero tam durus sit, ut nihil ab eo possit deteri, frustra eius σημεῖον per id quod non potest de se dare, exquiras. Et magnæ imperitiæ, immo stultitiæ antiquos medicos is argueret, qui tale quid eos, vel in somnis cogitasse, somniaret. Nimirum ex coacto in duritiem lapidis calculo, arenosam solere egeri urinam, quæ tali ὑποστάσει ostendat vesicam aut renes λιθιᾷν, hoc est, eiusmodi calculo laborare. Ut certum est autẽ hoc genus λιθίασιν apud Hippocratẽ & alios medicinę auctores Græcos, quod solet arena indicari, non de alio calculi vitio accipiendũ nisi arenosi & mollis, ita vero

vero verius non aliunde petendam interpretationem Hippocratei Aphoriſmi, niſi ex hac propria λιθιάσιως ſignificatione, & arenoſi duriq; calculi differentia. Hippocrates ψάμμον, ἀμμία, λεπτοὺς λίθους & ψαμμώδεις vocat lapillos, qui hanc λιθίασιν faciunt, & cum urinis egeri poſſunt. Πώρους autem appellat qui maiores arenis ſunt, ſed cum urina etiam ſæpe excerni ſolent ſi tranſire queant, aut qui omnino in veſica hærent, ſi grandiores ſint, & ſectione eximi debeant. Sic ſcribit in libro de Natura hominis: ὁκόσοισι δὲ ψαμμώδεα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγίνοντο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ. Specta eum hic diſtinguere inter πώρους & ψαμμώδεα quæ in urinis ſubſident? An & hic iſtud ὑφίσταται eo modo interpretaberis, quo in Aphoriſmo hoc noſtro, ὁκόσοισιν ἐν τοῖς οὔροισιν ψαμμώδεα ὑφίσταται, pro arenoſis quæ ſiſtuntur & ſupprimuntur in veſica? At quæ ratio tam diverſe interpretandi quę eadem ſunt, & eodem prorſus modo proferuntur, iiſdemque verbis enunciantur? Sed de his adhuc infra ubi verbum ὑφίσταται ex uſu Hippocratis explicabimus. Nunc pergamus in re ipſa potius, quam in verbis, Aphoriſmi ſupraſcripti expoſitionem ve-

ram prodere, & falsam amoliri. Nullus est, ut auctoritate etiam adversus te pugnemus, interpretum veterum, qui eum aliter exposuerit, quam de urinarum ὑποστάσει sabulosa in matula existente. Nec sane ullus recentiorum tecum facit, sed isti non bene negant hoc σημεῖον quod hic ab Hippocrate proponitur esse παθογνωμικὸν, quia arena vel arenosa urinæ egeries non potest certũ ubi adest dare signum calculi maioris in lapidem durum coagulati. Hoc quidem fatemur, sed etiã negamus λιθίασιν de qua hic agitur de huiusmodi calculo esse accipiendam. Nulla λιθίασις quippe sedimento arenoso potest dignosci & indicari, nisi arenosa. Qui aliter accipit, frustra se cruciat, & aliis crucem figit, quã aliter non effugerit nisi ope nostræ distinctionis. In libro de Calculo quem nuper edendum curasti nunquam satis laudato, Hippocratem sibi ipsi esse contrarium niteris demonstrare. Dicere enim illum dicis in libro de morbis internis, *Arenulas cum urinis excretas indicare calculum esse in renibus, reprehendereque veteres medicos, qui putabant eas signum esse calculi vesicæ. At*, inquis, IV. *Aphorismorum*, LXXIX. *longe aliter sentire videtur, & sibi ex diametro contrarius.* Apponis deinde verba Aphorismi, & mox addis,

Gale-

Galenum cum contradictionem cerneret, hæc adieciſſe in commentario: Non omnino veſica laborat, ſed contingit & renes. Nullam ego in Hippocrate contradictionẽ animadvertere poſſum, niſi verba Galeni aliovorſum accipias, quaſi dicere illum fingas, non omnino veſicam laborare calculo. Hoc ſi ille diceret renes tantũ laborare calculo, & hæc eſſet etiam ſententia Hippocratis, tum ipſe ſibi contradiceret, qui in hoc Aphoriſmo dicat veſicam quoque λιθιᾶν. Sed quæſo te, an ſibi contrarius, qui cum uno loco affirmaverit renes λιθιᾶν, & hanc λιθίασιν arenarum per urinam eiectione demonſtrari, ſi alio loco ſcribat, veſicam ſimiliter λιθίασιν pati, & huius λιθιάσεως demonſtrativũ ſignũ extare in urinis arenoſa hypoſtaſi præditis? Qui dixerit corvi caput eſſe nigrũ, ſi mox etiã dicat eumdem corvum nigram habere caudã, an ſibi contradicet? Non ſane magis, quam qui renum calculum alibi per arenas quæ egeruntur manifeſtum eſſe prodiderit, alibi calculoſam quoque veſicam ſimili indicio urinarum ſabuloſarum cognoſci docuerit. Sed nec Galenus ullam contradictionem in verbis Hippocratis notavit, cum in commentario ea obſervavit, ad Aphoriſmum illum, οὐ πάντως ἡ κύστις, ἀλλ' ἐνδέχεται

καὶ νεφρούς. Significat his verbis non tantum vesicam λιθιᾷν, sed idem etiam renibus contingere, ut calculosi fiant, & λιθιῶντες. Atqui hoc etiam tradidit Hippocrates in libro de Internis passionibus, cum de prima nephritide agit, nimirum & νεφρὸν λιθιᾷν, & de eius λιθιάσεως vitio per aremularum egestionem palam fieri. Addit Galenus ibidem peccatum hoc esse quidem in Aphorismo, qui ea sententia deficiatur qua renes quoque λιθιᾷν dicantur, sed non ea parte peccare dicit, quasi contradixerit sibi Hippocrates. Non vitiosus igitur hic Aphorismus Galeno, sed mutilus. Verba eius notanda & apponenda: ὥσθ' ἡμάρτηται φανερῶς ὁ ἀφορισμός. ἤτοιγε αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους παραλιπόντος ὅλου τοῦ λόγου τὸ ἥμισυ μέρος, ἢ τοῦ πρώτου βιβλιογράφου παραλιπόντος. *Adeo ut erratum sit manifestum in aphorismo, sive quod ipse Hippocrates insuper habuit alteram partẽ integræ sententiæ adponere, sive qui primus librum descripsit, eam prætermiserit.* Non contradictione qua secum ipse pugnet Hippocrates hic peccatum vult, sed omissione, vel ipsius auctoris qui de industria alterum membrum Aphorismi adiicere neglexerit, vel librarii qui per negligentiam non adscripserit. Quæ sequuntur verba Galeni longissime

nos

nos abducunt ab ea, quam commentus es, interpretatione, quibus integrum Aphorismum qualem concipi debuisse ab Hippocrate existimat, proponit, simulque disertissimè explicat. Ἐάντε γὰρ, inquit, ἐν νεφροῖς, ἐάντε ἐν κύστει λίθοι γίνωνται, συνεξέρχονται τοῖς οὔροις ψαμμώδη. *Nam siue in renibus, siue in vesica calculi gignantur, cum urinis simul solent exire arenosa.* Quid contra hæc dices, qui contradicere sibi ipsi Hippocratem antumas? An errasse eum cum illo suo Hippocrate dices, & fallacem non minus, quam falsum Aphorismum nobis proposuisse? Quid his manifestius? Prodi uterque affirmat, ex prodeunte cum urinis arenoso sedimento, calculum tam renum quam vesicæ. Sed quem calculum? Non illum certe qui nihil arenarum aut arenosi de se dare possit, sed plane arenosum. Nam ipse Hippocrates, qui alibi dixit, in libro nimirum de passionibus internis, renum calculum demonstrari arenosæ urinæ indicio, hoc in Aphorismo pariter asseverat, vesicæ quoque calculum eodem signo fieri manifestum docet. Iunge utrumque, integrũ Aphorismum dabis qualem Galenus suis verbis in commentario concinnandum videri voluit. Talem, quod mireris, & in vetustissima versione

Latina reperi, haud scio quando facta, sed certe ante annos sexcentos exarata. Sic igitur Particula quarta hunc Aphorismum ibi Latine redditum offendi: *Quibus in urinis sabulosa substant, his vesica aut renes lithiasin habent.* An habuit exemplar, in quo integer Aphorismus extaret? Potius crederes ex Galeno supplevisse quod ille in defectu iacere putavit. Alii ex veteribus interpretes Aphorismorum, non defectum hunc esse volunt, sed de industria solius vesicę λιθιάσεως meminisse Hippocratem, quia λιθίασις magis proprie obtineat in vesicæ calculo. Ita sane Philotheo placet. Non negat quidem & in renibus nasci, *sed quod maiori ex parte in vesica fiant calculi, ob satis magnam capacitatem vesicæ, ideo huius solum meminisse Hippocratem.* Hæc eius verba sunt. Addit ibidem, ubi sit calculus, omnio & ibi arenosorum συνέκκρισιν fieri. Tu negabis consequentiæ necessitatem. Sed adiicit causam qua stabiliatur: *Quoniam aliqua pars exteritur à calculo.* Ergo talem esse oportet calculum, ex quo aliquid exteri possit. Nam si sit tam durus, ut nihil ab eo possit abradi, tum nulla fit arenosorum excretio, & alia quærenda indicia quæ nuntium ferant de calculo. Arenosum itaque oportet

esse,

esse, aut mollem, qui per arenas, aut per fragmina minuta de se testimonium dicat. Certe λιθίασις potius de arenoso dicitur, quatenus λιθίοις refertam vesicam, id est, λίθοις λεπτοῖς, vel ut interpretatur Hippocrates ipse, ψάμμῳ, indicat. Λιθιάσεως nomen de vesicæ calculis magis veteres usurpasse, etiam ostendit Galenus in Medicis definitionibus. Duæ quippe, quas ibi adfert λιθιάσεως definitiones, id adstruunt. prima est: λιθίασις γένεσις ἐν κύστει λίθου, δι' οὗ κωλύεται ἡ τοῦ οὔρου ἔκκρισις. *Lithiasis est generatio calculi in vesica, per quē inhibetur urinæ excretio.* Adiungit & alteram, quæ & vesicæ propriam λιθίασιν dicat: λιθίασις ἐστὶ πάθος, διατάσεις τῆς κύστεως ἐπιφέρων, συνδιατείνεται δὲ αὐτῇ καὶ ἦτρον, καὶ τῆς ποσθῆς ἅπτονται θαμινά. ἐπιγίνονται δὲ αὐτοῖς, καὶ ἰσχουρείαι, ὅταν περιπλώσει ἀποφράξῃ τὰς ὁδοὺς τοῦ περιττώματος. *Lithiasis est passio quæ distensionem vesicæ infert, simulque partium circa pubem infimarum, Glandem sibi crebro fricant. Superveniunt ipsis & urinæ retentiones quando prolapsione calculi vias obstruxerit excrementi.* Isidorus quoque libro IV. Originum cap. VII. ex antiquis medicis tradit, *calculum esse lapidem qui in vesica fit, unde & nomen accepit.* Calculi nomine λιθίασιν expressit quam & vesicæ, ut vides, peculiarem facit. In Got-

thicis exemplaribus quæ contulimus, ſcriptum eſt: *Calculus petra eſt quæ in veſica fit.* Idiotiſmus eſt latinitatis illius ævi. Hodieque *petram* vocamus huiuſmodi calculum: *la pierre.* Quemcunque lapidem ſive durum ſive mollem tunc vocabant, ut ipſe Iſidorus oſtendit in libro de differentiis vocum. *Saxa*, inquit, *tantũ duriſſima. Nam lapis & dura & mollis eſt petra.* Sed λιθίασις, ut iã dixi proprie, τῶν λιθίων, id eſt, arenarum magis habet ſignificationem, quam unius lapidis aut petræ grandioris ac duræ. Eam inſediſſe vetuſtiſſimis philoſophis mediciſque opinionem, λιθίασιν veſicæ eſſe proprium πάθος quod arenarum, id eſt, λιθίων eiectione indicetur, Ariſtoteles teſtis eſſe poteſt, quantum id ad philoſophos attinet. Mox de medicis viderimus. Ille igitur in Problematis, ubi quærit διὰ τί τῶν ζώων οὐδὲν λιθιᾷ, ἀλλ' ἢ ἄνθρωπος, *cur animalium nullum calculoſum eſt, præter hominem*, eam huius rei rationem reddit, quæ manifeſto evincit, τὸ λιθιᾷν de ſola veſicæ paſſione calculoſa id verbi intellexiſſe. Cauſam λιθιάσεως homini familiaris, animalibus inconſuetæ hanc allegat, quod meatus veſicæ in animalibus tam ὑποζυγίοις quam πολυωνύχοις, latiores ſint. Homo vero proportione magnitu-
dinis

dinis corporis sui minus capacē habet vesicam, & nimis angustum meatum, sive fistulam qua urina exit. Καυλὸν ille appellat. Quem magnus Medicus apud Hippocratē de nephritide, perperā vertit *glandem*. Tota virga est, ut vocamus nunc, & Arabum interpretes. Unde καυλοκοπεῖσθαι, quibus ea pars tota amputatur. *Coles* Celso dicitur. Leges barbarorum *vectem* vocant, & *vectem amputare*. Inde vox nostra Gallica, qua eam partem nominamus, dictu inhonestior. Quem στενὸν καυλὸν hic appellavit Aristoteles, paulo post οὐρητῆρα nominat, quæ est οὐρήθρα aliorum. Sed certe & Hippocrates οὐρητῆρα alicubi dixit pro οὐρήθρα, ut supra notavimus. In vesicam ergo cum protruditur terrenus ille humor & crassior, ex calore loci concoquitur, & magis spissatur. Desidet porro, dum non ita facile potest exire propter angustiam canalis, & subinde increscit. Ita fit ut illa fæx quasi subsistens in vesica, quæ exitum liberum non habet, dum invicem partes sibi adgregantur, calculus inde existat. Quod ait de meatu ampliore vesicæ animalium, & hoc esse causæ cur calculo careant, id verum esse eo ostenditur, quod ob eamdem causam mulieribus & puellis rarius calculi nascantur quam viris

&

& pueris. Hinc Aphrodisæi problema, διὰ τί αἱ θήλειαι βραδέως λιθιῶσι τῶν κύσιν; caussam reddit, τὸ εὐρύπορον τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως, ὡς καὶ συνεκκρίνεσθαι τῷ οὔρῳ τὸ περιττόν. Ea de caussa & pueri frequentius calculo laborant vesicæ, quam seniores, ob angustos fistulæ meatum. Ex his porro liquet τὸ λιθιᾶν Aristotelẽ, & τὴν λιθίασιν vesicę tribuere soli quia nec ullam in eo problemate mentionem renum faciat, sed solius vesicæ. Certe & ipse Hippocrates in iuramento λιθιῶντας absolutè appellat qui vesicæ calculo laborant, cum dicit, οὐ τεμέω οὐδὲ μὴν τοὺς λιθιῶντας. Non enim secantur nisi quibus in vesica calculus. Hinc renũ calculositas νεφρῖτις potius dicitur quam λιθίασις. Sed cum porro constet in renibus hominum calculos etiam nasci, quod nec veteres ignorarunt, & de eo quoque nemo dubitet, non reperiri lapides in renibus quadrupedum, cur Aristoteles hoc quærere omisit, sed de solis vesicæ calculis problema cõdidit? Causas huius rei potuit multas afferre. Primum habitus statusque sive positura ipsa animalium, qua prona semper in terram, efficit, ut humor ille corporis saccatus, qui per renes eorum transitum habet, non ibi moretur, nec desideat, sed quasi suspensus vix ibidem

dē inhæreſcere queat, & calore concoqui acſpiſſari. Ab hac eadem cauſa nec iis deſtillationibus, quæ pulmonem vitiant, obnoxia ſunt quadrupedantia animalia. Humor enim qui tabem facit propter rectū σχηματισμὸν, de capite pulmonibus illabitur. Idem eſt & de humore qui calculum creat. In homine qui ὀρθοστάδην ambulat, ſerum illud ſanguinis quaſi ex alto in renes defluens, ibi ſubſiſtit diutius, naturali calore denſatur, & plerumque etiam adſciticio. Vidi enim pleroſque qui calculum in renibus eo ſolo contraxerant, quod menſæ adſiderent obverſo ad ignem tergo. Unde eos excalfactis vehemētius renibus, lapidi in his concreſcendo cauſam dediſſe conſtabat. Præterea & ipſe decubitus in plumea culcita, ac renibus calorem nativo maiorem concilians, plurimis etiam cauſa calculi fuit, in illis partibus gignundo. Victus denique ratio & potus, calculum hominibus indidit, beſtiis nō dedit. His illa ſimplicior, & proinde ad concoquendū ſine ullo ſuperfluo excremento quo lapis generatur, facilior. Aquæ autē potus generando calculo non tam luculentam materiam præbet quam vinum. Hinc qui & inter homines hoc dilutius bibunt, aut aquam potant,

minus calculo obnoxii, quam qui meraco indulgentius utuntur. Vini quippe ſubſtantiæ fæcula quædā ineſt ſive tartarum, quod ubi ſaccatum ac percolatū per venas in renibus ſubſedit, vel in veſica, lapillos & arenas cogere & congregare idoneum eſt. Quo pinguiora, & vetuſtiora & magis οἰνώδεα ſunt vina, eo plus habent tartari, & talia quoque calculo gignendo, augendoq; magis idonea. Lateribus doliorū vinariorum ubi exinanita fuere, ſæpe adhærens viſitur illa fæcula, more ſalis puri pellucida. Salis uſus etiam multum facit ad calculū. Cauſæ iſtæ militant valentq; & pro veſicæ calculo cur hominibus ſit familiaris , beſtiis inuſitatus, non tantum πόρων στενότης vel ὀρθύτης, quæ ab Ariſtotele adſcribitur. Nam eadem cauſa efficiens ac materialis ſcrupos in renibus coagulat & in veſica. Præterea è renibus arenæ in veſicam deſcendentes, in ea calculum creant. Ita à renibus omne malum veſicæ influit coactis in unum particulis quæ corporantur calore veſicæ. Illud certe mirū, Ariſtotelem nihil de renum calculo memoraſſe, ſed τὸ λιθιᾷν ſoli veſicæ aſſignaſſe. An hęc fuit antiquiſſima, philoſophorū medicorumq; opinio, cum primo medendi ſcientia pars haberetur ſapientiæ, quia

mor-

morborum curatio, & rerum naturæ contemplatio ab iiſdem auctoribus prodita eſt? Hippocrates certe in libro de Morbis internis clare teſtatur, medicos ſui temporis pleroſque non aliam λιθίασιν, præter eã qua calculoſa fit veſica, cognoviſſe. In primæ quippe νεφρίτιδος πάθει, cũ illi medici viderent in hoc morbo arenas egeri, malum id à veſica venire cenſebant, non à renibus. Πολλοὶ δὲ, inquit, τῶν ἰητρῶν, οἱ μὴ συνιέντες τὴν νοῦσον, ὁκόταν ἴδωσι τὴν ψάμμον, δοκέουσι λιθιῆν τὴν κύστιν. Unde hoc? niſi quia putabant, veſicæ hoc vitium eſſe proprium, non commune renibus cum veſica, τὴν λιθίασιν? Dicit πολλοί. Ergo non omnes. An igitur ex illorum πολλῶν medicorum ſententia hunc Aphoriſmum concepit Hippocrates? Non arbitror. An infartus eſt hoc additamento liber Aphoriſmorum ab illis, qui ita opinabantur? Certe & Galenus aſſerit in librum eiuſdem Hippocratis de Natura hominis nonnulla παρεγγεγράφθαι, quæ auctor pro ſuis non poſſet agnoſcere. Vix hoc etiam crediderim, cum nemo veterum Aphoriſmos illos ita incruſtatos eſſe, prodiderit. Oribaſius alia via ſuccurrit huic difficultati, ut dubium eius ſolvat. Ait diſtinguendum eſſe inter ætates. Alii enim

ætati

ætati naſci calculum in renibus, alii veſica. Pueros iſto modo crebrius laborare, ſeniores illo. Rationem ibi reddit cur ita ſit. Ergo veſicæ λιθιάσεως in hoc Aphoriſmo meminerit tantum Hippocrates, non etiam renum, quia hæc λιθίασις uni generi, hoc eſt, pueris, magis accidit. Enimvero inter omnes fere antiquos medicinæ profeſſores convenit, calculatione, ut vocat Cælius, veſicæ, frequentius pueros ægrotare, viros ac ſenes renum. Hoc Galenus, hoc Oribaſius, hoc Paulus Aegineta, Alexander Trallianus, aliique confirmant. Alexander quoque Aphrodiſæus de eo habet Problema, ſive quiſquis auctor eſt προβλημάτων ſub eius nomine editorum, διὰ τί τὰ μὲν παιδία ἐν τῇ οὐροδόχῳ κύστει τοὺς λίθους τίκτει, οἱ δὲ γέροντες ἐν τοῖς νεφροῖς; Omnes id habuerunt ab illo medicinæ principe Hippocrate, qui multis locis id aſſerit. In ſexto Epidemiorũ ſectu III. hoc diſerte tradidit, τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα παιδίοισι μᾶλλον. Hoc eſt, *pueris concretio calculi magis in veſica.* Quod ſupra explicavimus, & dicemus infra pluribus. An hęc ita ſe habeãt ut illi volunt, & an rationes quibus hoc ſtabiliunt ſatis certæ ac veræ ſint, vobis medicis diſcutiendũ relinquo. Cur non eſſent, cum Hippocratẽ habeant

beant auctorem. Nodus tamen quæstionis non inde ſolvitur, an arenoſa in urinis ſubſidentia calculum veſicæ ac renum probent. Nam & in pueris, etſi concedamus eos magis κυστολιθιᾶν, quam ſenes, utriuſque generis in veſica calculos naſci compertum eſt, duros & arenoſos. De duris idem reſponderi debet quod in λιθιάσει renum, non poſſe arenarum ſubſidentium eos teſtimonio convinci. Ergo de ſolo arenoſo calculo id ſolum dicendum, aut molli. Vidi quippe pueros ſectoris egentes, & propterea chirurgo commiſſos, de quorum calculo nihil per ἔκκρισιν, nec ὑπόστασιν ψαμμωδέων proditum fuerat, nec præcognitum. Alia indicia vitium demonſtrarant. At Galenus eadem ſigna profert pueri calculo laborantis lib. I. de Locorum affectibus, quæ in definitione λιθιάσεως attulit. Ita enim ibi ſcribit, φέρε γὰρ ὑποκείσθω παιδίον μὲν τὸ κάμνον, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῷ γεγονέναι τὰ τοῦ λίθου σημεῖα. Quænam illa σημεῖα ſint, ſubiicit. τὸ μὲν οὖρον ὑδατῶδες, ὑποστάσεις τίνες ψαμμώδεις ἐν αὐτῷ, τὸ αἰδοῖον συνεχῶς κνώμενον, χαλώμενον, καὶ ἐντεινόμενον ἀλόγως, ἰσχουρία. Hæc omnia ſigna comprehenſa ab eo fuere in definienda λιθιάσει libro Definitionum medicarum. Locum iam ſuperius

attulimus. Quæ nec ipſa cuiquam certa ac vera videri poſſunt, niſi ex noſtra interpretatione explicentur. Quomodo enim certum poteſt eſſe calculi in lapidem, vel petram concreti ſignum, quod nec in totum fieri queat? Si præ duritie nihil poſſit ex ſe remittere calculus, fruſtra in hypoſtaſi urinæ quæras ſubſidentia ſabuloſa quæ ſuper eo teſtificentur. Atqui non idem in his Galeni verbis tibi ſuccurret, quod in mentem veniebat in Aphoriſmo Hippocratis interpretando, ut ὑφίςαϑαι pro ſiſti ibi accipiatur. An ὑποςάσεις ψαμμώδεας in definitione λιϑιάσεως Galeni, & loco altero paulo ante allato expones etiam, *ſuppreſſiones in veſica arenularum*? Ita ſane debeas ſi ὑφίςαται in Aphoriſmo idem ſignificat quod ſiſtitur. Nam ὑπόςασις ab illo verbo. Res præterea eadem eſt. Quippe ſi falſus eſt Aphoriſmus Hippocratis, aliter quam quomodo tu vis intellectus, & expoſitus, profecto nec illa Galeni minus falſa, quæ ψαμμώδη ὑπόςασιν indicem eſſe ſciſcunt λιϑιάσεως veſicæ. Atqui idem Galenus ad illum Aphoriſmum dum commentatur, non ſolum calculum veſicæ, ſed etiam renum illa ψαμμώδει συνεκκρίσει & ὑποςάσει prodi probarique affirmat. Cuius verba & pro

Apho-

Aphoriſmo poſſunt haberi, ἐάν τε γὰρ ἐν νεφροῖς, ἐάν τε ἐν κύστει λίθοι γίνωνται, συνεξέρχονται τοῖς οὔροις τὰ ψαμμώδη. Quod ad Hippocratem attinet, cur minus integrum illum ſuum Aphoriſmum propoſuerit, & veſicæ tantum calculi meminerit non etiam renum, quidquid cauſæ poſſit afferri, certum eſt non ex ignorantia id feciſſe, cum alibi medicos ſui temporis caſtigarit qui λιθίασιν tantum veſicæ non etiam renum agnoſcerent, & arenoſa ſubſidentia cum cernerent, de veſicæ calculo ea teſtari, non renum crederent. In Aphoriſmo qui proxime præceſſit poſuerat, qui ſponte ſua ſanguinem meierent, venulam ruptam in renibus eo mictu ſignificari. Cur igitur in ſequente, qui hic eſt quem in manibus habemus, non pariter renum meminit, cum eadẽ ſigna alibi prodiderit renũ λιθιάσεως & veſicę, quæri ſane merito poteſt, & quæſitum iam olim à multis, hodieq; id in queſtione eſt. Ex omnibus quas attuli rationibus & explicationibus impẽſe mihi arridet illa Oribaſii, quæ ab ætatibus cauſam arceſſit. Nam & ipſe Hippocrates pueros veſicæ calculo, quam λιθίασιν proprie multi antiquorum appellarunt, præcipue laborare aliquot locis dixit. Idque omnis ſequentium medico-

rum natio confirmatur. Deinde idem Hippocrates docet νεφρῖτιν illam, quæ calculum sabulosorum emissione testatur, non ante pubertatem contingere. Νεφρῖτις πρὸ ἥβης οὐ γίνεται. At intra pubertatem ut plurimũ, ἡ λιθίασις κύστεως pueris familiare malum. Non mirum proinde si pro ætatibus λιθιώντων tam dissita vitia non miscuit nec confudit. Sic ergo separatim hunc Aphorismum dedit de κύστει λιθιώσῃ. Cui sententiæ non parum favet quod supra notavimus, λιθίασιν proprie de vesicæ calculatione ex veterum χρήσει obtinuisse. Non propterea tamen verum est quod celeberrimus medicus in Definitionibus suis medicis adnotavit neminẽ λιθιᾷν & λιθιῶντας usurpasse nisi de iis, quibus in vesica lapis molestus est. Nã Hippocrates λιθιῶν νεφρὸν dixit in libro de morbis internis ubi de nephritide agitur. Ut de Galeno nihil addam, qui etiam de renum calculo id usurpat. In libro quippe de Renum passionibus, λιθίασιν proprie de nephritide dici ait. Κυρίως γὰρ νεφρῖτις, ἡ λιθίασις γίνεται. Contrarium dixit in Definitionibus ubi λιθίασιν proprie de vesicæ calculositate notavit usurpari. Conciliemus. De utroque λιθίασις dicitur. Nec sane potest aliter. Si enim λίθια, vel λιθίδια habent renes,

nes, ut veſica, non minus poſſunt dici λιθιᾶν quam veſica. Νεφρῖτις tamen propriũ nomen λιθιάσεως renũ. Generalis appellatio ſubſtitit in veſicæ calculo. Dixeram in mea: *Sic & in renibus & in veſica, multi calculos habent, quorum tamen indicium per urinã ſabuloſa fundentem non proditur.* Hoc tui inſtituti eſſe in tua fateris, & recte ea à me dici, & in iis medicos me habere ὁμοψήφους. Sed hinc etiam recte te inferre pertendis, *ſabuloſa cum urina effuſa, ſi non præbent calculorum indicium qui in renibus aut veſica hærent, non poſſe haberi pro eorum ſigno, minus παθογνωμονικῷ, quale requiritur in Aphoriſmis.* Hoc ipſum & tibi totum largior ac dono, ſi ſabuloſa egeſta cum urinis non præbent indicium calculi, qua in renibus, qua in veſica hærentis, non poſſe pro eorum ſigno haberi παθογνωμονικῷ. Ex eo & ipſe infero ſi hoc non ſit, Hippocratem cum Galeno inſulſiſſimos & imperitiſſimos non tantum medicorum, ſed vel hominum fuiſſe, ſi pro ſigno in Aphoriſmo & artis regula, vel catholico, id poſuerint, quod verum eſſe non poſſit. Quod autem dixi, in renibus & veſica multos calculum habere cuius indicium non proditur per urinam ſabuloſa effundentem, neutiquam id colligi à te poteſt aut concludi

quod vis colligere, *Nimirum ſabuloſa cum urina effuſa, ſi non probent calculorum indicium, non poſſe pro ſigno παθογνωμονικῷ haberi.* Sabuloſa in urina ſubſidentia non probant de calculo lapideo ſed de arenoſo, qui per hoc ſignum oſtenditur. Recte igitur in eadem ad te Epiſtola addebam hæc verba pro clauſula & concluſione, *Sed quiſquis arenas effundit per urinam, quæ & in imo urinæ ſubſidunt, certum eſt ſignum in eius veſica arenas & calculos eſſe.* Non poteſt aliter eſſe. Arena in urina ſubſidens probat arenoſum calculum, vel arenas in veſica multas calculum lapſu temporis cogere idoneas. Utrumque λιθίασις, calculus quidem ut πάθος, arena ut materia calculi & διάθεσις. Impoſſibile porro eſt, ut ex arenis ſubſidentibus ducatur ſignum & argumentum calculi non arenoſi. Ad illa mea ſubiicis tua iſta, totidem verbis: *Immo tam certum eſt ſignum, ut vix aliud incertius.* Si hoc verum eſt, tam ſtultus fuit tuus Hippocrates cum Galeno ſuo, ut vix alius ſtultior vixerit, aut ſtolidiora ſcripſerit. Nam illi pluribus locis, in ſcriptis ſuis hoc paſſim affirmant de calculo veſicæ & renum, manifeſtam de eo fidem fieri per ſubſidentes in urinis arenas, vel ſabuloſa. Unde igitur hæc ſabuloſa, ſi non ex

are-

arenoſo calculo, vel ſaburra ſabuli, qua differta ſit veſica, vel renes oppleti? Sive illa ſaburra ex diſtantibus arenæ corporibus ac ſeparatis compoſita ſit, ſive ex adſtrictis concreta, ſed mollius colligatis, & diffluere facilibus, ac diſſolvi. Addis, *quod medici omnes qui non tantum ex libris, ſed & ex arte medendi & frequenti exercitatione ſapiunt, mecum confiteri debent.* Quid? An veteres illos, quos nominavi auctores, ex libris ſolis putas ſapuiſſe, nec artem medendi exercuiſſe? Crediſne hos neotericos quos nunc appellas, ſapientiores Hippocrate & Galeno fuiſſe, & magis exercitatos in arte curationum? Atqui illi, quod tu nunc negas cum tuis neotericis, conſtantiſſime affirmarunt, certum inde ſignum dari λιθιάσεως renum ac veſicæ, ſi quis urinam reddens, ψαμμώδεα emittat quæ in imo ſubſidant. Aut igitur aliter illi exponendi quam tu exiſtimas, aut omnium hominum in arte ſua imperitiſſimi exiſtimandi. Sequitur in Epiſtola tua, *Neutiquam illud ſcitum eſſe Hippocratis medicorum ſine controverſia principis.* Nempe illud non vis eſſe ſcitum Hippocratis, quia nimirum ſcribat ex arenarum effuſione colligi λιθίασιν veſicæ. Quid oppones Galeno & aliis medicis quotquot poſt illum

 vixere,

vixere, qui idem asserunt? Subiungis & illa statim, *Galenus ipse testatur manifeste errare Aphorismum, quia tantum vesicæ, non etiam renum faciat mentionem.* Negabas modo scitum esse Hippocratis, quia falsum esset, ex arenosis egestis posse statui de signo calculi vesicæ. Nunc esse, sed esse falsum vis. Atquod de renibus nihil in isto Aphorismo Hippocrates adiecerit, non ea re falsitas Aphorismi deprehenditur, sed quod omnino ponat in illa definitione, quibus in urina sabulosa subsident, iis vesicam λιθιᾶν. Quid si addidisset de renibus, an verior videretur Aphorismus? Non certe tibi. Alibi hoc idem & de renibus affirmavit, in libro nimirum de Passionibus internis. Fallax falsumq; & illud signum de arenosis indicantibus calculum renum. Quid ergo? Si hęc definitio Hippocratis de vesica falsa est ac fallax, an minus erit & illud quod de renibus dixit? At si verum illud de renibus, quod in nephritis prima specie describenda posuit, certe, & iste Aphorismus de vesica non minus veritati litabit. Utrobique enim eadem ratio, idem signum calculi tam in renum quam in vesicæ λιθιάσει, ex sabulosis excretis cum urina, & in urina subsidentibus. Frustra ergo nobis obiectas ea parte Apho-

Aphoriſmum errare, quod non & de renum calculi σημειώσει idem pronuntiet. Atqui pronuntiavit, ſed alio loco. Hic tantum de veſica definitionem implevit. Animadvertiſſe tamen non longule hinc videris, non in eo vitium eſſe Aphoriſmi, quod deeſſe illi voluerit auctor renum calculi indicium, ideoque recte adiicis, *ſed nec hoc addito, verum eſſe vere aſſerit inſignis medicus Chriſtophorus à Vega profeſſor Complutenſis.* Ex verbis eius ſtatim rationem ſubnectis, *quandoquidem ſæpe videmus arenulas mingi, & hominem non laborare calculo renum neq; veſicæ, neq; unquam laboraſſe.* Poteſt certe fieri ut arenulas mingāt, qui calculo, id eſt, lapide duro, vel λίθῳ πωρώδει nō laborent, neque unquam laboraverint, idq; certū eſt. Cæterum vix ullus arenas mingit, quin ex multitudine arenarum quas in veſica habet, ſive in unum corpus concretarum, ſive diſcretarum, διάθεσιν habeat λιθιῶσαν, & quin κύστις eidem λιθιᾶν dici poſſit. Cum furfures ex capite decidunt, non ſignificant pediculoſum caput eſſe, ſed nec pediculi pectine decuſſi furfuribus refertum caput denotant. Nec ergo arenoſæ ὑποστάσεις de lapide non arenoſo indicium faciunt, ut nec viciſſim calculus in lapidis rigorem ſolidiſſimum concre-

tus, per arenularum cum urina συνέκκρισιν se patitur indicari. Urges adhuc verba Vegæ, & in partes eum iterum vocas, ita scribentem, & militantẽ, ut putas, pro tua sententia. *Videmus multos*, inquit, *arenulas mingere, eæque cum cohibentur prædicimus calculum futurum. Cum enim semel excretæ fuere, maiorem movent calculi suspicionem cum retinentur, quam cum minguntur.* Haud poteras cuiusquam auctoris verba referre qui tibi plus adversetur, quam hic facit. Putastine eum pro te facere? Non ita mihi videtur. Immo, si quid iudico, iugulum petit tuæ assertioni. Non dicit Vega absolute & simpliciter ex arenulis intra vesicam cohibitis prædici calculum futurum, in quam sententiam tua expositione refingis Aphorismum Hippocratis, sed ubi semel excretæ fuerint arenulæ, si supprimi postea cœperint, tum suspicionem esse, immo signum calculi. Quod, ut est verisimile ita non est perpetuo verum. Ubi ergo qui multas egerebat arenulas, amplius egerit nullas, suspicio datur ex arenulis quæ egerebantur σύνταγμα in vesica fieri, easque iam in lapidem cogi. Cæterum si quis nullas unquam excreverit arenulas, si subito urina eius cohiberi incipiat, & ἰσχουρίαν inde patiatur, cum tam

mul-

multæ aliæ ſint ἰσχουρίας cauſæ præter ſuppreſſam ex calculo urinam, quis poſſet hanc urinæ difficultatem imputare arenis intra veſicam detentis, ac ſuppreſſis? Enimvero ſi non daretur alia cauſa ἰσχουρίας præter ὑπόστασιν ψαμμώδεων, hoc eſt, ut tu interpretaris, *areniſtitium in veſica*, non dubitarem utique ſtatim amplexari duabus ulnis interpretationem tuam. Ecce aliquis lotium reddere non poteſt, & tenetur urina eius. Quod non eat, cauſa in promptu eſt: Nimirum arenæ ſunt quæ iter obſtruunt, intus abſtruſæ & confertę. Hoc ſi dici ſemper liceret in omni iſchuria, facillime profecto triumphares, ut cauſæ patronus admodum vincibilis. Eam certe & calculus facit, ſed non omnem. Ergo ubi eam facit, nemo divinare queat calculum in cauſa eſſe, niſi præceſſerit aliqua arenarum excretio, in tot aliis cauſis quæ eundem effectum producere poſſent. Legiſti Celſum, ubi dicit, *rem interdum cogere emoliri manu urinam, aut quia ſenectute iter eius collapſum eſt, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit. At mediocris ſæpe inflammatio ſæpe eam reddi naturaliter prohibet.* Vides & inflammationem, & ſanguinem concretum poſſe ἰσχουρίαν efficere, non ſolum calculum.
Hoc

Hoc quidem te non ignorare plus quam certus ſum, ſed ea ſcienti tibi obtrudo, ut mea confirmem. Galenus in Definitionibus medicis octo cauſas recenſet quę ἰσχουρίαν pariunt, in quibus octavam numerat, λιθίασιν, id eſt, calculum. Prima eſt, φλεγμονή. Hæc eſt, *inflammatio* Celſi. Secunda, σκίῤῥος. Tertia, αἵματος θρόμβωσις. Celſo, *concretus ſanguis*. Quarta, παράλυσις. Hanc veſicæ παράλυσιν Celſus appellat, *iter urinæ vetuſtate collapſum*. Quinta eſt, πρόπτωσις τοῦ λίθου cum lapis in os veſicæ prolabitur. Sexta, νευρικὴ συμπάθεια. Septima, ἕλκωσις. Octava, λιθίασις. Cæteræ cauſæ ἰσχουρίας, ſeptem nempe priores, habent ſua quibus prodantur ac manifeſtæ fiant indicia & ſigna. Octava λιθίασις ſine dubio etiam præmittit aliqua ſigna quibus indicari & prædici poſſit. Quæ ſunt illa? Tu dices ſuppreſſas cum urina arenas. At hic effectus λιθιάσεως, non ſignum. Quomodo enim aliquis poſſet ex ſuppreſſis urinis & arenis ἰσχουρίαν, hoc eſt, effectũ λιθιάσεως cognoſcere, niſi viderit aliquod ſignũ unde expiſcari poſſit, calculĩ cauſam eſſe arenarum cũ urinis ſuppreſſionis? Cum fiat ἰσχουρία ex tot aliis cauſis, ubi illa evenerit nullis præmiſſis indiciis ſabuli, niſi divinus ſit, haud poterit conii-

cere

cere urinam propterea non reddi, quod calculus ituræ iter præpediat. Citatis & productis Vegæ verbis quæ ſuperius attulimus, ut probes cauſæ tuæ ea velificari, ſtatim infers, *Nullum itaque Vegæ ſignum calculi, arenæ cum urina emiſſæ, ne quidem renalis, niſi ſubſiſtant ſive ſiſtantur in renibus, aut in veſica.* Pace tua & cum bona venia dixerim, non probas mihi quod dicis, & aliud ipſe Vega docet. Nam his arenis in veſica ſubſiſtentibus nullam ſigni certitudinē de calculo indicando atttribuit, niſi ante ſemel excretæ fuerint. Quippe ſi vel ſemel aliquando emiſſę fuerint, & ſiſti poſtea cœperint, tū calculus in cauſam ἰσχουρίας potius, quā quælibet alia res trahi poteſt. Quod tamen non ſemper eſt certū. Suſpicio eſt quæ augebitur, ſi non ſemel, ſed pluries aliquis meiendo arenas egeſſerit. Ergo vel Vega teſte ac iudice oportet prius arenæ egeſtæ ſint, quā de ἰσχουρίᾳ propter calculū contingente aliquis ſuſpicari quid poſſit. Et hoc plane eſt quod Hippocrates, in Aphoriſmo dicit; *quibus arenoſa in urinis ſubſident, iis veſicā* λιθιᾷν. Quo tēpore huiuſmodi arenoſa egeruntur, nondum eſt ἰσχουρία, ſed λιθίασις, id eſt, diſpoſitio ad ἰσχουρίαν ex calculo vel arena quæ in veſica eſſe eo ſigno dignoſcitur. Nec quilibet

ſane

ſane calculus eo indicio tanquam ſorex in cavo ſuo proditur. Si enim, ut iã toties dixi, ita durus eſt, & compactus, ut urina ſtringendo nihil abradere ex illo queat, talis certe qui ſit, non poteſt per ψαμμωδέων ὑπόστασιν portendi ac ſignificari. Hoc prorſus τῶν ἀδυνάτων. Lapidem huiuſmodi, durum magnumque, qui per arenas egeſtas nihil de λιθιάσει veſicæ poteſt denuntiare, Hippocrates abſolute λίθον appellat aliquot locis, & πῶρον. Atque ita πώρους ἀπὸ τῶν ψαμμίων diſtinguit, ut ſupra notamus. Galenus λίθον πωρώδη appellat commentario III. in Sextum Epidemiorum, ἅπαν αὖθις εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται παχὺ, περιπλάττεται τούτῳ, καὶ γίνεται μείζων ὁ πωρώδης λίθος. Ipſe Galenus in libro de Renum paſſionibus, πώρους etiam diſtinguit ἀπὸ τῶν ψαμμίων, tophos, ſive tophaceos lapides ab arenulis. Οἱ δὲ οὔτε τινὰ ὀδύνην ἔσχον, οὔτε αἷμα οὔρησαν, οἷς πῶροι μὲν οὐ συνίστανται, ψάμμια δὲ λεπτὰ, ἃ οὐδὲν μέγα πρᾶγμα οὐρηθῆναι, οὔτοι οὔτε νοσεῖν οἴονται, ἅτε οὐκ ὀδυνώμενοι, χρὴ δὲ μηδενὸς ἀμελεῖν, ἐν γὰρ τῷ χρόνῳ ἀποδείκνυται πάντα δεινότερα. *Sunt qui neq; dolorem ullum ſenſere, neque ſanguinem minxere, quibus lapides non concrevere ſed arenæ minutæ, quas non magnæ molis ſit per mictum egerere. Atque hi ne ſe quidem ægrotare*

tare existimant. Sed nihil negligendum. Nam tempore omnia euadunt difficiliora. Insignis locus ad meam sententiam confirmandam, tuamque infirmandam. Aut lapis est in vesica ac renibus, aut arena. Quibus lapis inest, plerumq; sanguinem mingunt ab exulceratis à lapide renibus, aut vesica. De renibus ibi Galenus agit, de vesica Hippocrates lib. IV. de Morbis. Quibus arenæ tantum in vesica vel renibus sunt, ii cum nullo doloris sensu afficiãtur, & facile eas egerant mingendo, putant se morbo carere. Nihilominus illæ arenę indicium λιθίασεως faciunt, & maioris quidẽ quam est, futuræ, nisi quis venienti morbo occurrat. Nam illa arena quæ egeritur, testatur esse similis materiæ saburram in vesica, vel renibus, quæ tẽpore possit in calculum concrescere. Arenæ igitur quæ cum urina redduntur duum sunt generum. aut arenosam tantum saburram indicant, aut calculum, eumque vel formari incipientem, vel iam formatum. Hippocrates talem arenam ψάμμον vocat in libro de Morbis internis, quam ψάμμον interpretatur, λίθους λεπτοὺς οἷον ψάμμος, *calculos minutos qualis arena est.* Ergo sunt, λίθοι λεπτοὶ ψαμμοειδεῖς, vel ψαμμώδεις. Hæc sunt quæ ψαμμώδεα in hoc Aphorismo

ſmo indigetat, & ſubaudiendum λίθια, vel λιθίδια. Ita enim alio loco nominat hos λεπτοὺς λίθους, minutos calculos qui inſtar arenæ ſunt, in Coacis prænotionibus, Νεφρῶν ἐξαπιναῖον ἄλγημα μετὰ οὔρου ἐπισχέσιος λιθιδίων οὔρησιν, ἢ παχέων οὔρων σημαίνει. Ergo τὰ ψαμμώδεα ſunt ψαμμώδη λίθια ac λιθίδια non maiora quam ut mictu poſſint egeri, & per canalem colis cum urina emitti. Unde λιθιδίων οὔρησιν vocat Hippocrates. Ab illis λιθίοις verbum λιθιᾷν factum de his qui plura huiuſmodi λίθια in renibus habent aut veſica, ut iam ſupra attigi. Quamvis nec negaverim lata ſignificatione λιθιᾷν dici etiam de eo qui calculo duro laborat & nullas remittente arenas. Sic paſſim λιθιᾷν Græci uſurpant de omni calculo, ut ipſe Hippocrates λιθιῶντας vocat ſectionis egentes ob maiorem in veſica calculum. Verum ut antea notavi, τὸ λιθιᾷν magis proprie de calculis minutis, id eſt, λιθίοις, vel λιθιδίοις. Ergo λιθιᾷν veſica etiam dicitur quæ referta eſt huiuſmodi calculis exignis arenæ ſimilibus. In genere tamen, & latiore ſignificatu omnes calculi tã in veſica quã in renibus quibus ἰσχυρία contrahitur, nomine λιθιάσεως appellantur. Nam ut modo dicebam non ſolum illa λιθίασις quæ proprio nomine

ſic

ſic appellatur à copia λιθίων quæ in veſica ſunt, ſigno illo ψαμμωδέων quæ egeruntur cum urina, cognoſcitur, ſed etiam ea quæ de maiore calculo dicitur. Talis calculus etiam interdum egeſtione arenarum per urinam prænuntiatur ac prædicitur, ſive dum formari & concreſcere incipit, ſive poſtquam iam formatus prorſus eſt ac concretus. Sed oportet, quod iam toties monui, ut eius naturæ ſit quæ abradi de ſe aliquid patiatur, ſive arenoſa illa coagmentatio ſit, ſive ſquamoſa, ſed in fragmina ſolvi facilis, utraque, utpote non nimis adſtrictis corpuſculis cõpoſita. De calculo coagulari incipiente ſcribit Galenus in libro de Renũ affectibus, quo loco ait dũ cõcreſcit calculus arenas ejici per urinã ſolere: ubi concrevit non poſſe ipſum amplius ejici, ſi nimis nimirũ induruerit, ſed poſſe per particulas excerni ſi talis eius natura ſit. Hæc eius verba ſunt de calculis renũ, quos differre inter ſe figura, colore, magnitudine, aſperitate, & numero perhibet: φέρονται δὲ ψαμμία καὶ ἐξουροῦνται ἐν γενέσει τούτων. μετὰ δὲ τὸ γένεσθαι λίθον, ἀδύνατον ἐξενεχθῆναι αὐτὸν διὰ τὸ πωρωθῆναι, εἰ μὴ ἡ φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν θρύψῃ αὐτὸν, καὶ ἐκκρίνῃ. *In horum lapidũ generatione eunt cum urina arenulæ. Vbi vero calculus coagmentatus fuerit, tum impoſſibile eſt per uri-*

nas ejici, quia induratus concrevit, nisi si ex ipsa sui natura per se fragilis reddatur, & egeratur. Ergo calculus iam concretus etiam arenarum egerendarum signo potest indicari, si friabilis sit & fragilis, ex molli vel arenosa substantia coactus, vel cum incipit in lapidem cogi, nondum ex toto induratus. Hoc idem etiam Hippocrates de vesicæ calculo quo pueri sæpius tentantur, scribit: Σημεῖα δὲ ἡ νοῦσος ἔχει πέντε, ἐπὴν τοῦ οὐρῆσαι θέλῃ πονέεται. καὶ τὸ οὖρον κατ' ὀλίγον ῥέει, ὥσπερ στραγγουριῶσι. καὶ ἐστὶν ὕφαιμον οἷα τῆς κύστεως ἡλκωμένης ὑπὸ τοῦ λίθου. καὶ ἡ κύστις φλεγμαίνει. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀφανὲς, σημεῖον δὲ ἀκροποσθίη. ἐστὶν ὅτε διουρέεται ψαμμώδεα, ὑπὸ τοιούτων δὲ οἵων ἐγὼ ἐρέω. *Hic morbus signa habet quinque. Cum vult urinā reddere dolore afficitur. Item urina eius minutatim it, ut illis qui stillicidio laborant. Eam quoq; quasi sanguinolentam reddunt ab exulcerata vesica à calculo. Vesica inflammatur. Sed hoc quidem non manifestum, nisi ex summo præputio. Interdum & arenosa egeruntur, sed iis modis & ob eas rationes, quales ego exponam.* Egregius omnino locus, & maximè accommodus nostræ controversiæ dirimendæ, sed secundum me plane dijudicandæ. Quinque hæc signa sunt quæ proponit calculositatis vesicæ in pueris. Dolor in urina reddenda. Urinæ stillicidium. Eadem sub-

cruenta ex veſica à calculo ulcerata. Veſicæ inflammatio. Arenarum egeſtio. Sed hoc quintum ſignum non omnibus calculoſis accidere dicit, cum ſcribat, ἔστιν δὲ ὅτε διουρέεται ψαμμώδεα, ἀπὸ τοιούτων δὲ οἵων ἐγὼ ἐρέω. *Interdum & excernuntur arenoſa, ſed cum his modis rationibusque quas dicturus ſum.* Dicit ſe explicaturum quando aut quomodo fiat ut aliquando excernant arenas pueri calculoſi, interdum vero & lapillos grandiores. Subiicit enim protinus, aliquando ab iis & lapides egeri, duos pluresve. Διουρέεται δ' ἐστὶν ὅτε λίθους δύο, ἢ καὶ πλείονας. Addit: ἕτεροι δὲ σμικροὶ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ ὥσπερ καὶ μίαν εἴρηκα. Illi ἕτεροι μικροὶ λίθοι, ſunt ψαμμώδεα, quæ & alibi λίθων λεπτῶν nomine vocavit. Mox explicat quomodo calculoſi iuterdum arenoſa ejiciant, interdum grandiores calculos duos aut plures. Ἐπὴν ὁ λίθος, inquit, συμπαγῇ καὶ βάθος γένηται εἰς τὴν κύστιν τῇ ψάμμῳ τῇ γινομένῃ χωρὶς, ἐλθούσης δὲ τῆς ψάμμου, ὁ λίθος μὴ προσλάβῃ πρὸς ἑωυτῷ, ἀλλὰ καὶ βαθυτέρη καὶ πλείων γένηται, ὥστε μὴ πήγνυσθαι αὐτὴν πρὸς ἑωυτὴν, καὶ οὕτως δύο λίθοι, γίνονται δὲ καὶ πλείονες, τρόπῳ τῷ αὐτῷ, καὶ ξυγκρουομένων πρὸς ἀλλήλους τῇ κλονήσει περιθραύεται καὶ διουρέεται τὸ ψαμμῶδες. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐπὴν κατέλθῃ ψάμμος πρὸς τὴν κύστιν, καὶ μὴ περιπαγῇ. *Cum concreverit calculus, & alte in veſica ſubſederit,*

seorsim separata arena, cum calculus accedentem arenam non adprehenderit, sed copiosior & gravior extiterit, adeo ut non invicem coagmentari queat, tum duo calculi gignuntur, aliquando & plures, quibus inter se fricatis & collisis, concussu arenosum comminuitur, & per urinā excernitur, interdum autem si arena in vesicam descenderit, nec tamen cogatur nec coagmētetur. Duos omnino modos explicat quibus arenosa excernuntur in calculosis. Primum esse dicit, cum calculus in vesica concretus omnes arenas prę copia non potest adprehendere & adgregare, unumque ex his grandem calculum formare, sed arenæ præ multitudine separatæ & actæ seorsim, alios separatos ac minores cōpingunt calculos. Tū plures lapilli fiunt minores, qui aliquando excernūtur per urinam. Hoc est quod dixit ante, ἐστὶν δὲ ὅτε δουρέεται λίθους δύο ἢ καὶ πλείονας. ἕτεροι δὲ σμικροὶ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ὥσπερ μίαν εἴρηκα. Sæpe etiam accidit, ut illi calculi intra vesicam agitati & inter se collisi, comminuantur, & inde arenosa ex illis, utpote ex arena compositis, effluant & excidant per urinas. Hic primus est modus quo calculosis arenosa cum urina redduntur. Hoc plane est quod scripsit Celsus, *Calculum arenosum & ante manifestum esse, quoniam & urina quæ redditur a-*

reno-

renosa est. Arenosa porro etiam egeruntur cum arenæ multæ in vesicam delapsæ fuerint, quæ in calculum corporatæ non sint, nec in lapidem coactæ. Quod his verbis expressit Hippocrates: ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐπὴν κατέλθῃ ψάμμος πρὸς τὴν κύστιν, καὶ μὴ προσπαγῇ. Et istud prorsum est quod in Epistola ad te scripseram, *quisquis arenosa effunderet per urinam, quæ in imo urinæ subsiderent, certum esse hoc signum in eius vesica arenas aut calculos esse.* Nimirum arenosos. Quod ita ex loco isto quem ante attulimus manifeste probatum apparet, ut mihi armamentarii vice sit, unde depromam tela certissima contra tuam interpretationem, neutiquam in vanum casura. En tibi signum calculi ex arenosis in urina subsidẽtibus, non semper quidem, sed cum calculus ex arenis compositus est, vel cum arenæ ipsæ non compactæ in corpus, vesicam oppleverint. Alias si πῶρος sit durior & concretior, tum frustra signo arenosæ ὑποστάσεως eam cognoscere ac prædicere labores. Addit Celsus ibidem esse & mollẽ calculum, qui possit indicari per urinas quasi squamulis ex eo abrasis, cum ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis sit conflatus. Talis est generatio margaritarum in conchis. Lapides quippe sunt qui eo modo

in concha concrescunt, ut calculus etiam sępe in vesica, per squamas alias aliis quasi superstructas. Aliquando etiam usu venit, ut calculus qui in vesica concrescit, ex una parte mollis sit vel arenosa substantia præditus, ex altera lapideus vel tophaceus. Lapides quippe in metallis varii generis ita sæpe reperiuntur, ex parte una in eodem corpore lapidei, ex alia arenosi, vel alio modo. Arenosæ igitur ὑποστάσεις, non possunt procedere, nisi ex arenarum copia & quasi saburra, quæ in renibus est ac vesica, vel ex arenoso calculo, qui pariter in vesica, vel in renibus innatus sit, sive iam formato, sive formari cœpto. Et sic intelligendus est Avisenna lib. I. Fen II. doctrina III. cap. VI. his verbis واما لرملي فيدل دايما على حصاة منعقدة او في الانعقاد او في الانحلال.

Arenosa vero (hypostasis) *significat semper lapidem coagmentatũ, aut coagmentari incipientem, aut qui resolvitur.* Ubicunq; igitur apparent in hypostasi urinarum sabulosa, id est ψαμμώδη, significant unum ex his tribus, aut calculum nimirũ iam concretum, aut eum qui adhuc in cõcretionis est principiis, aut mollẽ. Addere debuit eam eiectionem cum urina sabulosam interdum

& profi-

& proficiſci ex ſola arenarũ multitudine, quæ veſica aut renibus continetur, nondum in corpus coacta. In hoc ſolo caſu locum habet quod idem Aviſenna ſcripſit lib. III. Fen XVIII. Tractatu II. cap. XVI.
ومن كثر الرسوب الرملي في بوله لم
يجتمع فيه حصاة لان المادة ليست
تحتبس. *Et ille in quo plurima eſt hypoſtaſis arenoſa, in eo non adgregatur calculus, quia materia non eſt retenta.* Quod enim adnotãt huic ſententiæ opponi Aphoriſmum Hippocratis, & illa Galeni quæ ſuperius adduximus, in quibus dicitur, arenoſam hypoſtaſim ſignificare veſicæ aut renum λιθίασιν, nequaquam hæc inter ſe pugnant. Alioquin & ipſe Aviſenna ſibi eſſet contrarius, qui loco paulo ante allato dixit, arenoſam hypoſtaſim indiciũ ſemper dare lapidis coagmentari cœpti, aut iam coagmentati, aut ſi putris ſit, & ſolvi facilis. Notandum enim non ſimpliciter ſcribere hic Aviſennam ut eum interpres loqui fecit, *in illo in quo ſedimentum eſt arenoſum non adgregari lapidem*, quod ſine dubio priori illi ſententię contrarium foret. Sed ſcripſit, ut in Arabico eſt, eum in cuius urinis copioſum illud arenoſum ſedimentum reperitur. Et certe qui magna copia egerit arenoſa per
 urinam,

utinam, ſignum vix dubium dat lapidem in eius veſica, aut renibus non concreſcere. Cauſam autem reddit valde probabilem Aviſenna, quia tota materia ſic videtur egeri, nihilq; ex ea in veſica aut renibus retineri, ex quo lapis poſſit cõcreſcere ac cogi, quod Græci συστρέφεσθαι, συνάγεσθαι, συνίστασθαι, & πωροῦσθαι dicũt, Arabes انعقد & اجتمع. Et hoc plane eſt quod Galenus ſcribit in libro de Renũ paſſionibus multos excernere arenas ſine dolore, quibus tamẽ metuendũ eſſe calculũ admonet. Hippocrates quoq; loco ſupra citato & explicato, arenoſa ſæpe excerni dicit ab illis, qui calculum non habeant, quia arenę illæ non in corpus coierint. Cum paucæ numero arenæ, vel arenoſa cũ urina exeunt, tum ſignum videtur, maiorem partem in veſica vel renibus in lapidem converti, vel iam eſſe converſam. Hinc perſpicuum fit quantum interſit ipſos adire fontes. Nam in Arabico extat, ومن كثر الرسوب الرملي في بوله. *Is in cuius urina* ὑπόστασις ψαμμώδης *abundat, & copioſa eſt.* Non abſolute igitur verum eſt quod vulgo aiunt, de iis qui arenas emingunt, non metuere ſibi à calculo debere, ſed qui cum magna copia eas cum urina reddunt. Eodem

dē libro & sequēte capite XVII. quod est de signis, Avisenna tradit quanto magis urina clara est, & minus est in illa quod desideat, eo significari lapidem esse duriorē.

و كلما كان البون اشد صفا
و ادوم صفاه و اقل رسوب فدل علي
ان الحجارة اصلب *Et quanto quæque urina clarior & magis magisque clara existit, & minor est hypostasis, significat lapidem esse duriorem.* Sequitur ibidem apud eundem, sive in sanis, sive in senibus cum desident in urina sabulosa, signum ex eo calculi edi in vesica concrescentis, non solum si cum dolore eam reddant, sed etiamsi citra dolorem. وقيل ان الصحيح و خصوصا
الشيخ اذا بال بولا اسود بوجع او
بغير وجع انذر بحصاة تتولد في
مثانته *Et dicitur quod quando sani & maxime senes mingunt urinam nigram cum dolore, aut sine dolore, indicat id quod lapis generatur in eorum vesica.* Præcipue inquit, hæc significatio confirmatur, si appareat id quod desidet in urina esse sabulosum. و يتم
الاستدلال في جميع ذلك ان رايت
رملا يرسب. *Et perficitur ea significatio in*

omnibus iſtis, ſi videas arenam reſidentem. Addit, tum magis id eſſe, ſi arena illa tendat ad rubedinem & citrinum colorem. His tot teſtimoniis omnium veterum medicorum, Græcorum, Arabum, Latinorum confirmatis, nemo iam queat dubitare, quin arenoſa urina in Aphoriſmo Hippocratis παθογνωμονικὸν ſignum prębeat hominis calculoſi. Non tamen hoc convertitur, Arena in urina ſubſidens ſignum eſt calculoſi, ergo omnis calculoſus indicio urinæ arenoſæ cognoſcitur. Neque hoc verum eſt, neque ſane id dixit Hippocrates, aut quiſquam medendi peritorum. Nec proinde concludi poteſt, ſi quis ſabuloſa non reddat cum urina, eum calculi vitio carere. Quam certum porro ſignum ſit λιθιάσεως ſic expoſitæ, ut eam explicavimus, arenarum egeſtio, unum tibi adhuc locum Galeni dabo teſtem ex libro de Renum affectibus. Genera ibi ſignorum recenſet, quæ tripertito dividit, ut alia ſint ἐπιστημονικὰ, alia τεχνικά, alia ἴδια. Quod vocatur ἴδιον σημεῖον illud eſt ſignum plane demonſtrativum, certum, & proprie factum ad eam rem, de qua quæſtio eſt, declarandam, quæ eo ſigno ita cognoſcitur, ut alio ac magis proprio non melius nec certius poſſit. Ἰδίου σημείου exem-

exemplũ refert, quo calculus in renibus per deiectas in urinale arenulas significatur. Σημεῖον, inquit, ἴδιον, ἀπαράβατον δηλοῦν ἀμέσως τὸ πάθος, ἤγουν λίθον τὸν ἐν τοῖς νεφροῖς, ἐὰν κατενεχθῶσιν ἐν οὔρου ποτηρίῳ ψάμμια, τότε ἀκριβῶς διαγινώσκεται ὅτι λίθος ἐστὶν ἐν τοῖς νεφροῖς, καὶ ἰδοὺ τὸ ἴδιον καὶ βεβαιότατον σημεῖον. Quod ait de calculo renum, idem & dici debet de calculo vesicæ, ut ipse clare docet in commentario ad hunc Aphorismum Hippocratis quem tractamus. Non omnes tamen arenulæ, ne hoc nobis iterum obiicias, quas sani reddunt, pro signo calculi arenosi accipiendæ sunt, sed illa tantum ψαμμώδεα, quæ dicit Hippocrates in urinis ὑφίστασθαι, *subsidere*, vel ut vertit Celsus, *desidere*. Qui lapilli sunt sive λιθία ad arenæ instar, non grandiores quam ut per caulis fistulam excerni possent, nec porro minutiores quin pro suo pondere queant statim fundũ matulę petere, & in eo subsistere. Minutissimæ vero illæ quas sani reddãt & quæ in οὐροδοχείοις solent ut plurimum circa latera vasis ad hærescere, raroque subsidunt, & similes sunt tenuissimo sabulo quo implẽtur sabulariæ clepsydræ, quas κλεψάμμους liceat dicere, nihil ferme habent σημειωτικὸν τῆς λιθιάσεως. Omne hominũ genus cum magna eas plerumq; copia sun-

fundunt, ſani, ægri: illi quibus eſt iecur calidius, hi per calorem ex febri ardẽtiore, ex ſanguinis aduſtione. Nunc alia argumenta unum & alterum tuæ illi interpretationi Aphoriſmi Hippocratei lubet opponere, quibus fortaſſean haud æque facile reſpondeas, ac ægrum aliquem aliis deploratum deſperatumque poſſes reſtituere. Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσιν οὔροισι ψαμμώδεα ὑφίσταται, τούτοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ. Tibi hæc ſignificant, *quibus ſabuloſa in urina ſiſtuntur.* Si ſabuloſa in urina ſiſtuntur intra veſicã, quæro quæ cauſa ea ſiſtat. Non certe urina eſt. Atqui ex tua expoſitione in urina ſiſtuntur. Potius arena illa ſiſteret urinam, quã ab ipſa ſiſteretur. Immo certum eſt ſi tum ſiſtatur urina non ab alia cauſa ſiſti quam ab arena, quæ in veſica ſit. Alterutrum profecto neceſſe eſt, ut urina ſiſtat arenam, aut arena urinam. Si ſuppreſſio fiat urinæ, quæ & ipſa arenam in veſica ſupprimat ac ſiſtat, quo ſigno cognoſcemus, arenam eſſe quæ urinam cohibeat, ſi nulla ante arena emiſſa cum urina ſit, cum tot aliæ cauſæ, ut ante dicebam, urinã cohibeant? At ſi aliquę antea arenæ egeſtæ cum urina fuere, tum certe magnũ ſignũ videtur arenas eſſe quæ eam urinæ ἐποχὴν faciant. Tum locus erit vul-

vulgari interpretationi omnium docto-
rum veterum ac recentium, cum arenæ in
urina ſubſident, teſtari eas veſicam eſſe,
calculoſam. Tota ergo tua iſta novæ
expoſitionis ſententia eo recidit, ut ſup-
preſſas tantum urinas intelligamus. At
ſuppreſſæ urinæ nullum dat ſignum arena
quæ adhuc cum urina continetur intra ve-
ſicam, ſi non aliquando egeſta fuerit.
Suppreſſæ autem urinæ multæ aliæ cauſæ
ſunt, quæ ſignum de arena reddant incer-
tum, niſi ſe ipſæ manifeſtas dederint. Sup-
preſſionē igitur urinæ iſtæc tua interpreta-
tio adſtruit tantum. Atqui ſi hoc voluiſ-
ſet Hippocrates, ſatis habuiſſet dicere,
οἷς τὰ οὖρα ἐφίσταται, vel ut vis ὑφίσταται, τούτοις
ἡ κύστις λιθιᾷ. Quid neceſſe illi fuit arena-
rum adjicere mentionē niſi pro cauſa eas
ponere voluit arenę retētæ, aut pro ſigno?
Pro ſigno non potuit, quia nō poteſt eſſe
ſignū arena latens, ſuppreſſionis eius cuius
cauſa latet, quæque poteſt æque aliis vi-
tiis imputari quam arenis. Pro cauſa,
vix veriſimile eſt, quia id non fert Aphori-
ſmi ſententia neque verba, & quia hoc ip-
ſe non vis, ſed pro ſigno poni putas. Cæ-
terum cum ex tua illa expoſitione arenæ
ſimul cum urina ſiſtantur, oportet aliqua
alia cauſa detur quæ ſuppreſſionem tam
urinæ

urinæ quam arenæ efficiat. Nec enim arena urinam ſupprimit, quia ipſa non eſt craſſior quam ut poſſit per canalem colis tranſire. Niſi ſi forte quis dicat tanta copia obſtruere aliquando os veſicę, ut tranſitus ei negetur. At quis poterit affirmare hanc ſuppreſſionem ex arenis fieri potius quam ex alia cauſa, niſi hoc ipſum ſignificetur aliqua ſaltem arenoſa egerie? Nam ut alias taceam cauſas ἰσχουρίας quæ iam ſupra enumeratæ ſunt, ſæpe vel ſola urina in magna nimis copia & nimis diu retenta hanc ἐπίσχεσιν poteſt operari. Tunc ſi quæ intus arenæ fuerint, etiam ſine dubio cum urina tenebuntur. Alioquin urina non poteſt arenas retinere ne effluant, niſi ſi quæ ſint craſſiores quam ut ire per illum meatum queant. Tum non erunt ψαμμία nec ψαμμώδεα, ſed in aliud nomen tranſibunt, & λίθων potius quam ψάμμου aut ψαμμωδέων appellatione, vel iuxta Hippocratem tuum, cenſeri debebunt. Si arenæ, inquã, in urina ſiſtẽtur, & hic eſt tua ſententia ſenſus Aphoriſmi, aliqua dãda eſt tibi cauſa illius ἐποχῆς urinę præter ipſas. An erit calculus? Ita ſane oportet, ſiquidem tueri illud tuum ſtudeas, quo ſtatuis reſiſtentem cum urina arenam eſſe calculi ſignum. Quid ſi calculus ille

ille durus fuerit, & nullæ cum eo vel ex eo arenæ, nullas certe arenas poterit sistere. Sic fallax erit hac etiam in parte Hippocratis illa definitio. Sin arenosus erit ac mollis, non poterit impedire ne arenæ inde excidant aliquæ, quæ eo modo arguent talem calculum in vesica contineri. Alia rursum via tentemus explorare an verum sit quod intendis, ψαμμώδεα sisti in urina propter calculum. Vesicæ calculus aut affixus est ac stabilis, aut mobilis & vagus. Si affixus sit, & ea parte inhærescat qua exitum urinæ non possit prohibere, ne arenas quidem expelli cum urina prohibebit, dato quod etiam arenæ in vesica sint, aut ut sit arenosus calculus. Nam certe si urina exibit, nullo negotio etiam effluent arenosa quæ in urina erunt. Si movebitur & vagabitur calculus per vesicam, in eum locum depulsus inclinatione ac situ corporis qua officere urinæ effluvio non possit, nec poterit etiam obstare ne ψαμμώδεα una effluant cum urina. Quod si vero prociderit vel appulsu vel illapsu in cervicem vesicæ, & obstruxerit urinæ vias, una cum urina retinebuntur etiam arenæ si quæ in vesica inerunt. Tunc, ut iam aliquoties dixi, si nullæ antea exierint a-

renę, haud ullo poterit signo aut cõiectura certa colligi calculum esse qui causetur ullam ἐπίσχεσιν urinę & arenarũ, cum tot aliæ causæ dari possint ἰσχουρίας. Quando igitur ψαμμώδεα retenta ac sistentia indicabunt calculositatem in vesica? Non enim alia ratione ire ex vesica arenæ impediuntur, nisi etiam urina prorsus intercipiatur prolapsione calculi in os vesicæ, quã πρόπτωσιν vel πρόσπτωσιν λίθου vocãt Gręci medici. Hippocrates in IV. de Morbis, ubi narrat quomodo lapis in vesica fiat, dum subinde materia accrescit ad calculum generandũ, ψαμμώδεα tamẽ quæ in vesica sunt identidem effluere dicit, ea præcipue quæ nondum conglutinata fuerint per pituitam, cum reliqua materia quam cogit in lapidem & concorporat. Illa autem ψαμμώδεα quæ sic excidunt è vesica cum urina, si quando tamen excidunt, dum calculus cogitur, signum esse statuit lapidis concrescentis, non, ut tu vis, detenta in vesica arenosa. Ἔστιν δὲ ὅτε διουρέεται ψαμμώδεα. Non semper quidem arenosa inter mingendum expelli dicit, sed cum ejiciuntur per mictum signum dare ait calculi. Id præcipue in pueris locum habere ex ipso Hippocrate statuendum est. Nam illis magis familiarem esse λιθίασιν vesicę idem affirmat.

firmatur. Et videtur omnino Aphoriſmus de puerorum calculatione magis intelligendus. Cum igitur illi arenoſa excernunt, ſignum eſt calculi in veſica eorum concreſcentis, aut iã concreti. Aliquãdo & lapillos dicit ejici duo vel plures, qui non ſinunt de calculo dubitare. Si λίθοι huiuſmodi in calculo poſſunt liberum exitum habere, tanto liberius ac facilius ψαμμώδεα quæ minutiora ſunt, exeantur. Quinque ſigna ibi tradit calculi in veſica pueri generati & concreti, ut iam ſupra retulimus, πέντε σημεῖα, quorum unum eſt, ἡ διούρησις ψαμμωδέων. Non aliter autem τὰ ψαμμώδεα inter illa ſigna locum habeant, niſi ſint ψαμμώδεα in veſica ex quibus calculus componatur. Ideo dicit, ἐστὶν ὅτε διουρέεται τὰ ψαμμώδεα. In ea narratione Hippocratis occurrit locus, interpretum etiam iudicio, corruptus, quem hic obiter emendabo. Dicit pituitam eſſe quaſi glutinum in veſica, quo fæx humorum craſſiorum in ea ſubſidentium colligatur cum arenis è rene in veſicam decidentibus, quæ ſimul connectuntur illo glutino. Sic enim τὸ ἐπιὸν ψαμμῶδες accipiendum in his verbis, arenoſum quod ſupervenit, & ingruit, è renibus nempe illapſum, quia nec aliunde poteſt incidere. Πήγνυται δὲ, inquit,

ὑπὸ τοῦ φλέγματος ὠμοῦ ἐόντος, κόλλα γὰρ τῇ ὑποστάθμῃ τὸ φλέγμα μεμιγμένον, καὶ τὸ πρῶτον μικρὴ ἄχνη ἐπιγίνεται, ἔπειτα τὸ λοιπὸν ψαμμῶδες προσγίνεται, κόλλης γινομένης, τοῦ φλέγματος τοῦ ἐν τῇ κύστει ἐνεόντος ἀπὸ γάλακτος, καὶ αὔξεται. Quæ verba ſic vertenda latine ſunt. *Cogitur à pituita cruda. Hæc enim pro glutino eſt fæci ſubſidenti admixta. Et primo quidem tenuis lanugo ſuperſtat. Deinde ſuperveniens arenoſum adiungitur & adglutinatur, per viſcum illius pituitæ quæ in veſica ineſt ex lacte, ac ſic augetur.* Addit id, quod liquidum ex illa concretione ſuperfuerit per urinam reddi, & ſic ὑποστάθμην illam magis magiſque ſoliſdari & in lapidem durari, eo, quod liquidius eſt eiecto Et hoc eſt quod dixit in ſexto Epidemiorũ, τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν παιδίοισι μᾶλλον γίνεται. Id eſt, ut iam explicavimus ſupra, *concretio calculi fit in pueris poſt excretam urinam.* Nam magni medici qui de urinæ ductu in veſica ex renibus deſcendentis accipiunt, omnimodo falluntur. Nuſquam οὔρησις Hippocrati appellatur, niſi excretio urinæ è veſica. Humor quippe ille ſaccatus, vel ſerum percolatum, ubi per renes tranſiit & in veſica ſubſtitit, tum οὖρον proprie dicitur, & οὐρεῖν cum egeritur. Unde οὔρησις de hac mictione tantum, non de ea deſtillatione quæ fit è renibus in veſi-

vesicam, nisi omnem proprietatem verborum pervertere velimus. Si mingunt renes, cacabit & ventriculus. Sæpe etiam οὔρησις accipitur Hippocrati pro ipsa urina. Eam lapidis porro concreti generationē Hippocrates cōparat ferro, quod in fornace per ignem excoquitur & purgatur. Scoria quæ liquidior est emittitur foras, ferrum intus in fornace residet, solidius & compactius expulsa scoria. Sic liquidior pars cū calculus coagulatur in vesica, per urinam ejicitur. Quod fæcis remanet, in lapidis duritiem cogitur ac densatur tanquam ferrum. Ubi, inquit, sic induratus fuerit lapis, vagatur per vesicam, & sursum deorsum impellitur, & dolores excitat, vesicam tundens, & aliquid ab ea abradit si vehementius eam pulsaverit, eamque exulcerat. Sequitur protinus post hæc verba, in Græco Hippocratis: Τό δὲ ἐπιφερόμενον ἔτι μᾶλλον τῷ ἀπιόντι ψαμμώδει, σύμπηξιν ἐργάζεται ὁ λίθος, καὶ γίνεται τρόπῳ τοιῷδε ἀπὸ τοῦ γάλακτος εἰς τὴν κύστιν. Quæ esse corruptissima nemo non vidit, omnes quoquo modo ea corrigere hactenus conati sunt, sed conati tantum. Primum pro ἀπιόντι ψαμμώδει, omnino legendus ἐπιόντι. Nam supra dixit, ἐπιὸν τὸ ψαμμῶδες. Nempe ex renibus in vesicam

incidens. Paulo poſt κατελθὸν ψαμμῶδες dixit περὶ τὴν κύστιν, id eſt, in veſicam deſcendens, ex renibus ſcilicet. Deinde pro ἐπιφερόμενον indubitatum eſt legi debere, ἀποφερόμενον, ut ex præcedentibus omnino liquet. Dicit lapidem concretum & in veſica mobilem, tundere eam vehementius & exulcerare, & ſic ab ea aliquid auferre: καὶ πόνον παρέχει τύπτουσα τὴν κύστιν, καὶ ἀποφέρει τὶ ἀπ' αὐτῆς ἐπὴν ἰσχυρῶς κόπτῃ, καὶ ἑλκοῖ. *Et dolorem creat, tundendo illam, & aliquid ab ea aufert, ſi quando vehementius tundat, eamque exulceret.* Ecquid illud eſt, quod lapis vehemẽter tundẽdo veſicã, ab ea exculpit & abradit exulceratione? Certe ſanguis eſt. Ergo illud ἀποφερόμενον mixtum cum ἐπιόντι ψαμμώδει, ſupervenienti ex renibus arenoſo, concretionem efficit adhuc maiorem, & coagmentationem ſolidiorem. Sic ergo ſcribendum eſt, in verbis Hippocratis. Τὸ δὲ ἀποφερόμενον ἔτι μᾶλλον τῷ ἐπιόντι ψαμμώδει σύμπηξιν ἐργάζεται. Id eſt, ſanies quæ per lapidem ex veſica exulcerata extunditur, ἐργάζεται σύμπηξιν τῷ ἐπιόντι ψαμμώδει. Hoc eſt, συμπήγνυσι τὸ ἐπιὸν ψαμμῶδες. Hæc ſunt indubitate veriſſima. Quæ ſequuntur ſic eſſe reformanda iam alii viderunt. Καὶ ὁ λίθος γίνεται τρόπῳ τοιῷδε ἀπὸ τοῦ γάλακτος εἰς τὴν κύστιν. Hic modus eſt quo lapis coagmenta-

gmentatur in veſica pueri lactentis. Sequitur de alia ratione qua gignitur calculus in veſicis puerorum ab lacte depulſorũ, & grandiorum. Ἐστὶ δὲ ὅτι γίνεται, κἢν τὸ παιδίον ἔον γε ἢ ἄλλη τις, ἀπὸ τούτου γένηται. Quæ etiam depravatiſſima eſſe conſentiunt interpretes, non etiam quomodo corrigenda ſint. Puto minima mutatione reſcribendum, Ἔστι δὲ ὅτε γινέται κἢν τὸ παιδίον νέον γε ᾖ, ἐὰν λιθὶς ἐπὶ τούτου φύηται. *Eſt etiam cum lapis in puero grandiore eodem modo naſcitur, ſi quando id ei contingat, ut calculo laboret.* Supra λιθίδα vocavit hunc calculum. Νέον παιδίον vocat ad diſtinctionẽ eius qui lacte alitur. Paulo poſt αὐξανόμενον appellat. Nã & νεότης dicitur de maioribus pueris, nõ de infantibus qui lacte aluntur. Et νέος idem quod αὐξόμενος ex etymo Grammaticorum. De lapide porro intelligendũ eſſe non de ἄσῃ ut reponunt interpretes, quod ſequitur oſtendit, ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε ἐπὴν οὐρήσῃ ταχέως ἐπιλαμβάνεται τῆς οὐρήθρης. Quis ἐπιλαμβάνεται τῆς οὐρήθρης, fiſtulam occupat? Certe lapis, hoc eſt, λιθὶς de qua præceſſit ex noſtra correctione. Ex his etiam colligi poteſt quare in Aphoriſmo Hippocrates ſolius veſicæ calculi mentionem fecerit, quia nimirum pueros maxime huic λιθιάσει obnoxios eſſe credidit. Hanc λιθίασιν per ψαμμωδέων egeſtio-

nem ſignificari etiam in loco ſupra citato ſcripſit, cum inter quinque ſigna quibus cognoſcitur illa λιθίασις, etiam διούρησιν τῶν ψαμμωδέων reponatur. Nec mirum proinde ſi & in Aphoriſmo hoc idem ſignum poſuerit calculi veſicæ, τῶν ψαμμωδέων ἐν τοῖσιν οὔροισιν ὑπόστασιν. Quam & Latini medici veteres non aliter interpretati ſunt, niſi de ſedimento urinæ iam redditæ. Sic enim Celſus accepit lib. II. cap. VII. ubi ad hunc Aphoriſmũ ſimul reſpexit, & eum interpretatur: *Calculoſi vero his indiciis cognoſcuntur. Difficulter urina redditur, paulatimque, interdum etiam ſine voluntate, deſtillat. Eadem arenoſa eſt, nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur.* Poſſet videri etiam alluſiſſe ad illum locum, quem paulo ante attulimus ex libro IV. de Morbis. Utrobique idem dicit, quia eadem res eſt, & eadem ſigna. Reſtat nunc examinanda & excutienda notio verbi ὑφίσαται, quo uſus eſt in Aphoriſmo quem explicamus, & de cuius expoſitione mihi tecum controverſia eſt. Etiam ſi alia omnia, quę ante expoſuimus pro nobis maxime facientia, pro te maxime militarent, in hoc uno tamen hæreres, & cauſa caderes, licet cæteris ſuperior. Atqui nec hic nec illic habes quicquam quo tuam ſenten-

ſententiam tuearis. Sed multo certe minus tibi ſuffragatur ac favet verbi ὑφίστασθαι ſignificatio, ut apud Græcos omnes ſumitur, & Hippocratem etiam tuum. Non ſatis eſſet, ſi probares alio loco, aut de re alia Coum illum Semonem non hominem, hanc vocem uſurpaſſe eo ſenſu quem illi tribuis, ſed oporteret ut aliquod ex eo πλεονέκτημα ad cauſam tuam trahere poſſes, ubi de urinis ſermo eſt apud Hippocratem, ibi vel ſemel reperiri hoc verbi pro ſiſti ac ſupprimi. Locum unum ſi produxeris, tum ſane victor eſto. Ego vero tibi oſtendam ne in illis quidem locis, ubi de re alia quam de urinis loquitur, verbum ὑφίστασθαι aut nomen inde factum ὑπόστασις, id poſſe ſignificare quod contendis, aut ſi quando eum ſignificatum mens auctoris requirit, tum lectionem eſſe corruptam veris vincam. Hæc enim tria vocabula ſæpe apud Hippocratem cum occurrant, ἀπόστασις, ὑπόστασις & ἐπίστασις, quæ nec eandem habere ſignificationem liquet, vitio librariorum interdum corrupta reperiuntur, & alterum alterius locum temere occupare ſæpiculè deprehenditur. In hoc Aphoriſmo de urinis ſermo eſt, ὁκόσοισιν ἐν τοῖς οὔροισι ψαμμώδεα ὑφίσταται. Tu vis ὑφίστασθαι hic poni pro ſiſti vel ſupprimi. Prome igitur

vel unum locum ex Hippocrate ubi hoc ſenſu id verbi poſitum ab eo fuerit. Nunc animi gratia aliquot locos, prout memoriæ occurrerint, tibi ſuggeram, in quibus idē omnino ſignificat ut vulgus medicorū accipit, & ea notione qua ſumitur ὑπόστασις quæ inde derivatur. Primus ſeſe obvium dat ex libro de Natura hominis, ὁκόσοισι δὲ ψαμμώδεα ὑφίσταται ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισιν, τούτοισιν τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγένοντο περὶ τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ. An poſſis hic τὸ ὑφίστασθαι accipere pro ſiſti? Non ſane poſſis etiamſi velis. In Prognoſtico ſic legitur: Καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρέει, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν καὶ λεῖον. Nec hic ὑφίσταται aliud eſt quam ſubſidit, de urinæ nempe ὑποστάσει. In primo ἐπιδημιῶν de Urinis loquens ſic habet: θολερὰ δὲ οὐδὲ καθιστάμενα, οὐδὲ ὑφιστάμενα, ἢ σμικρὰ, καὶ ὠμὰ καὶ κακὰ, τὰ δὲ ὑφιστάμενα καὶ κάκιστα. Et hic nemo ſanus ὑφιστάμενα οὖρα intelligere queat niſi de ſubſidentibus urinis. In ſexto earundem ἐπιδημιῶν, ſic loquitur: ψαμμία τὲ πυῤῥὰ ὑφίσταται, καὶ αἱματώδεις δὲ οὐρέουσι. Vides ψαμμία ὑφίστασθαι eodem ſenſu ab illo dici de arenis in urina deſidentibus, quo in Aphoriſmo, ψαμμώδεα ὑφίστασθαι non de ſuppreſſis aut quæ ſiſtuntur, dixit, ſed de his, quæ ſubſidunt per ὑπόστασιν, arenoſis? In libro de Morbis internis de ictero bi-

ro biliofo, καὶ οὐρέει ὠχρὸν τὸ οὖρον, καὶ ὑφίσταται, ὑπ' αὐτῷ παχὺ καὶ ὑπωχρόν. Item de pituitofo, οὐρέει λευκὸν καὶ ὑφ' αὐτῷ ὑφίσταται ὁκοῖον ἄλευρον. Idē de quarta nephritide de urina quā huiuf-modi nephritici reddunt, ὄψει τὸ ὑφεστηκὸν παχὺ, οἷον ἄλευρον. *Videbis quod fubfederit craffum inftar farinæ.* In illis tamen locis melius forfitan legeretur, ὑπ' αὐτῷ ἵσταται. Ut alibi dixit, pro eodem κάτω ἵστασθαι, quod uno verbo eft ὑφίστασθαι. Temperabo plura adfcribere cum fint plura. Licet non hæc tantum ad manum. Sed iam allata fufficiunt. Peto pro his ut unum tantum producas in quo ὑφίστασθαι fit idem quod fifti ac fupprimi, cum de urinis fermo eft. Nec credideris folum Hippocratem ita loqui folitū, ut ὑφίστασθαι ponat pro ὑπόστασιν ἔχειν de urinarū fedimēto. Omnes quotquot funt medici alii Græci fic loqui amant. Galenus in libro de Urinis fub finem, συμβαίνει γὰρ ὠμὸν καὶ λευκὸν χυμὸν συνεκκρινόμενον τῷ οὔρῳ ὑφίστασθαι, καὶ φαντασίαν ὑποστάσεως χρηστῆς παρέχειν. Ita ille locus legendus. An credibile tibi videtur Hippocratem aut quemquam ex aliis Græcum medicum, qui toties ὑφίστασθαι pofuerit de hypoftafi urinæ, aliis locis pro fuppreffione id verbum ufurpaffe? In tantum auctorem & tam accuratum in verbis, ne de rebus dicam,

ut est Hippocrates, hoc non cadit. Præterea Galenus tam diligens & exactus eius interpres & enarrator, immo etiam glossator, si alicubi apud Hippocratem tam nova κατάχρησις huius verbi ὑφίστασθαι de urinis aut arenis interceptis ac cohibitis ei occurrisset, de eo monere neutiquam omisisset. Auctoritas Leoniceni quam hic mihi opponis, qui in hoc Aphorismo verterit ὑφίσταται *subsistunt*, parum te iuvat. Oportuisset illum ita esse interpretatum hanc vocem ut tu facis. Quod enim Latine reddidit *subsistunt*, non ex eo possis inferre ita Latinam hanc eum vocem intellexisse, ut tu Græcam putas. Certe *subsistere* prorsus mihi videtur pro *subsidere* posuisse, dum τὴν κάτω σχέσιν in eo verbo considerat, quæ etiam cernitur in verbo *subsistere* haud minus quam in *subsidere*. Nam quæ *subsidunt* utique etiam *subsistunt*. Hinc & vetus interpres cuius versionem supra attulimus, *substant* reddidit, dum ad Græcum magis accedere vult. Nec tamen per verbum *substant* ullam suppressionem, aut detentionem urinarum in vesica intellexit, non magis sane quam Leonicenus, qui cum *subsistunt* verterit, ac de urinis iam excretis id intellexerit, de suppressis in vesica haud potuit urinis id sumere. Ad verbum

verbum ὑφίστασθαι est *ſubſiſtere & ſubſtare.* Quibus Latinis vocabulis uti quis poſſit in eadem ſignificatione, quo Græci utuntur illo ὑφίστασθαι. Quid enim hoc aliud quam κάτω ἵστασθαι, id eſt ſubſtare? Sane & ipſe Hippocrates alicubi κάτω ἵστασθαι dixit pro ὑφίστασθαι, ut in lib. IV. de Morbis, de lacte in caſeum coagulato cuius pars gravior ſubſidit: καὶ τὸ μὲν πῖον, ὃ βούτυρον καλέουσιν ἐπιπολῆς διίσταται, ἐλαφρὸν ἐόν. τὸ δὲ βαρὺ καὶ παχὺ κάτω ἵσταται. Id eſt, ὑφίσταται. τὴν κάτω στάσιν hoc verbum notat. Addis mox in Epiſtola, *non poſſe te melius quam Hippocratem Hippocrate explicare.* Hoc optimum eſt. Nec aliud volebam. Sed videndum quomodo hoc tibi procedat. *Hic in Coacis,* inquis, *iſtam vocem eadem ſignificatione poſuit,* οἷσιν ἁλμυρώδεα πτύελα καὶ βὴξ ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ χρὼς ἐρυθραίνεται. Adjicis, *& Duretum eodem ſenſu poſt Galenum Heurnio medicorum primum ſic accepiſſe, ſi cui ſputa ſalſa unaque tuſſis quieſcunt, illi rubet corpus.* Ut Duretus fuerit medicorum primus, non ex eo ſequitur melius ſciviſſe quid proprie ſignificet ὑφίστασθαι apud Hippocratem, quam aliquis Græce peritior. Non potuit quidem aliter hunc locum Hippocratis exponere, quam de tuſſi, quę deſinit & quieſcit, quia mens auctoris eo prorſus trahit; nec aliam

fert

fert interpretationem, ſed non vidit ſummus ille medicus verbum ὑφίςασθαι apud Hippocratem non poſſe in ea ſignificatione accipi. Mendoſum igitur eo loco iſtud verbum, & una littera mutata ſcribendum, ἡ βὴξ ἐφίςαται. Vis teſtimonia ex Hippocrate, ὅσα κόνιες, quibus liqueat ἐφίςασθαι ſemper ab illo ea notione ſumi? Ecce tibi. In tertio ἐπιδημιῶν dixit ἐπιςῆναι οὖρα & διαχωρήματα, id eſt, ſuppreſſa eſſe. διαχωρήματα καὶ οὖρα ἐπέςη. Ergo etiam mendum eſt quod in eodem libro paulo poſt ſcribitur, οὖρα ἀπέςη, ἀπέθανε φρενίτις, de muliere Cyzicena. Nam omnino legendum, οὖρα ἐπέςη. In primo Epidemiorum, bene ſcriptum eſt: ἔπειτα κοιλίη ἐπέςη. *Alvus ſuppreſſa eſt*, de Clazomenio. Item in eodem libro de Sileno, οὖρα ἐπέςη, πυρετὸς ὀξύς. *Vrinæ ſuppreſſæ, febris acuta.* Recte etiam in eodem libro καταςάσει III. editum eſt, κοιλίαι ἐφίςαντο, *alvi ſiſtebantur.* καὶ κοιλίαι ἐφίςαντο, οὐδὲ ἡμοῤῥάγησαν ἐκ ῥινῶν. At in textu Hippocratis ut apud Galenum editur cum eius commentariis, vitioſe excuſum habetur, ὑφίςαντο. Et ſane conſtat libros ſcriptos, quos etiam aliquando contulimus, plerumque illis locis ubi vulgatæ editiones corrupte exhibent ὑπόςασιν & ὑφίςασθαι, cum de ſuppreſſione & mora

mora agitur, habere rectius ἐφίςασθαι & ἐ-
πίςασιν. Eodem tamen modo recte in vul-
gatis libris non raro legitur. Ab eo ergo
ἐφίςασθαι, quod eſt ſtare, ſiſti, ἐπίςασις non
ὑπόςασις pro mora, reſtitatione, ceſſatione
vel cohibitione legi debet. Nihil igitur
tibi prodeſt quod adjicis in tuis, *hanc ſi-
gnificationem verbi ἐφίςασθαι pro ſiſti, confirma-
re nomen ὑπόςασις eodem ſenſu Hippocrati ſæ-
pius uſurpata.* Sanè, inquam, oportet ubi-
cunq; ὑπόςασις κοιλίης aut οὔρων occurrit apud
Hippocratem, ibi legi & corrigi ſine mo-
ra ἐπίςασιν, quia vitio librariorum ea al-
tera irrepſit mendoſa ſcriptura. *Sic*, in-
quis, *in Coacis eidem Hippocrati ὑπόςασις κοι-
λίης, alvus ſuppreſſa, ſive ſubſiſtens.* Immo ἐ-
πίςασις κοιλίης, non ὑπόςασις. In Coacis
illis prænotionibus, tribus ut puto locis,
perperam legitur ὑπόςασις κοιλίης, in aliis
recte ἐπίςασις. Ut in iſto, οἷσι ῥῖγος, οὔρου ἐ-
πίςασις. *Quibus rigor adeſt, iis urina reſtitat.*
Item in iſto, οἷσι λύγγες, κοιλίαι καταῤῥήγνυν-
ται. ἴσως καὶ ἐπίςασις. *Iis alvus effunditur, for-
taſſe & ſiſtitur.* Quæ igitur ratio eſt ex cor-
ruptis locis velle emendare ſaniora, cum
contra fieri debeat? ὑπόςασις corruptũ eſt
pro mora vel detentione, quæ ἐπίςασις eſt.
Vnde ἐπιςᾶσα κοιλία in iiſdem Coacis alvus
quæ nihil reddit, quæ moratur. Item ἀ-

συντε-

συντεῖν ἀκαίρως ἐπιστᾶσα, *intempestive suppressa, & quæ sistitur dysenteria*. Certe ibi locū non haberet ὑποστᾶσα. In iisdem Coacis, ὅσοι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμοῤῥοέουσι, *qui morante alvo, ac suppressa sanguinem fundunt*. Item surditatem in febri scribit eodem libro Coacarum, alvum sistere ac morari, ἐν πυρετοῖσι κώφωσις κοιλίαν ἐφίστησιν, non ὑφίστησι. Alio loco earundem τὰ γυναικεῖα ἐπιστῆναι dixit, muliebria subsistere ac cessare. Τὰ δὲ γυναικεῖα μὴ ἐπιστῆναι, χρήσιμον. *Optimum est muliebria non sisti*. Idem quod ἐπισχεθῆναι. Hinc & ἐπίστασις κοιλίας & οὔρων apud eundem, idē quod ἐπίσχεσις οὔρων & κοιλίας, qua locutione etiam sæpe utitur. In tertio prorrhetico, οὔρου ἐπίστασις, καὶ οἷσι ῥίγεα ἐπὶ τούτοισιν. In eodem libro, οἷσι κοιλίης ἐπίστασις αἱμοῤῥαγέει καὶ ἐπιῤῥιγέει. In eodem paulo post, τὰ ὑποκαρώδεα, ἰκτερώδεα οὐ πάνυ αἰσθανόμενα, κοιλίη καταῤῥήγνυται, ἴσως καὶ ἐπίστασις, ἤτοι ἐκλύονται. *Iis alvus deiicitur, interdum & suppressio eius existit*. Nolo plura, quia licet ad manum, nisi hæc sufficiant, nihil sufficiet. Unum adhuc urges ac premis, quod ex iis tamen quæ præcesserunt, facile solvi potest. *Sic* ὑποστασίας ὑγρῶν, inquis, *quod itidem frequens est apud eundem, Galenus exponit* τὰς ἔνδον μονὰς τῶν ὑγρῶν ἃ προσῆκεν ἐκκενοῦσθαι. Haud scio quam id frequens occurrat

currat apud Hippocratem, ſed ſcio ubicunque occurrerit, mutandum eſſe in ἐπιστασίας, vel ἐπιστάσιες. Uno loco tantum, niſi me fallit memoria, id legitur apud Hippocratem, ubi Galenus τὰς ἔνδον μονὰς τῶν ὑγρῶν interpretatus ſit, in libro περὶ ἄρθρων, his verbis, ἢν γὰρ χόνδρος ἄρξηται ψιλοῦσθαι καὶ ὑποστάσιας ἔχῃ πυώδεας ἢ χαλόδεας σκληρόν. Galenus certe in commentario tertio ad illum locum ὑποστασίας exponit τὰς ἔνδον μονάς, ſed manifeſtũ ex eo eſt ἐπιστασίας illũ legiſſe, cum ſic interpretabatur, non ὑποστασίας. Morantes & reſtitantes intus humores qui excerni deberent, ἐπιστάσιες recte Hippocrati ibi appellantur, ut ἐπίστασις οὔρων, ἐπίστασις γυναικείων & ſimilia. Sic cum aliquis in curſu reſtitat & moratur & repente curſum inhibet, ἐπιστῆναι dicitur Græcis, & ἐφίστασθαι, ut οὖρον Hippocrati ἐφίσταται urina quæ non it, & κοιλία ἐφίσταται alvus quæ moratur, ἐπιστᾶσα. Polybius de exercitu procedente & ſubinde reſtitante: ὁ δὲ ἐπορεύετο ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. Ὅσον δ᾽ ἂν χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ τοσοῦτον ἀναγκη χρόνον δι᾽ ὅλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν. *Ille autem incedebat itentidem reſtitans. Tantiſper autem dum primum exercitus agmen ſubſiſteret, neceſſe erat & reliquas exercitus partes quæ ſequebantur, moram eundi facere.*

Optime

Optime hæc verba indicant quid ſit ἐφίσταϑαι Græcis & ἐπίσταϲις, ceſſatio, mora, reſtitatio. Quod in exercitu cum inter eundum aliquando ſtat, ac reſiſtit, dicimus vulgo, *faire alte*. Vos Belgæ, *blijven ſtaen*, aut, *ſtil ſtaen*. Unde ἐπίστασις pro mora, μονὴ, vel ceſſatio, ſtatioque. Nam ἐπίστασις pro ſimplici στάσις. Nam ἔστη οὖρα Hippocrati, idē quod ἐπέστη. Eidem σχέσις οὔρων pro ἐπίσχεσις. Ἐπέστησεν δρόμου apud Suidam, *à curſu repreſſit & cohibuit*. Apud Dionyſium Halicarnaſſeum ſæpe eo ſenſu ἐπιστῆσαι ſumitur, ut lib. VI. ταῦτα φοβερώτατα μοι φαίνονται, εἰ μὴ τάχεως αὐτὰ ἐπιστήσομεν ἐσχάτης ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως τῶν κοινῶν αἴτια. *Hæc mihi maxime formidanda videntur, & niſi reprimamus ea celeriter, extremæ ſubverſionis & confuſionis reipublicæ in cauſam ceſſura*. Idem lib. IV. βούλομαι δ' ἐπιστήσας τὸν ἑξῆς λόγον, ἀποδοῦναι τὰς αἰτίας δι' ἃς οὔτε φαβίῳ συγκατιθέμην. *Volo ego interim ſuppreſſo, vel dilato ad ulteriora ſermone, cauſas reddere cur Fabio non aſſentiar*. Hinc ergo apud Hippocratem tot locis, & ἐπίστασις οὔρων, κοιλίας, γυναικείων, ὑγρῶν, ἐπιστᾶσα κοιλία, ἐφιστάμενον οὖρον, & ſimilia. Hinc etiam ἐπίστημον apud eundem Hippocratem Galenus in Gloſſis eius, exponit ἐπισταπικὴν & ἐφεκτικὴν, ſuppreſſivam & cohibitoriam. Interpretatur etiam σύννουν, id eſt, cogita-

cogitabundum. Sane qui de re aliqua meditabundi cogitant, ſuſpendunt interim mentem ſuam ac iudicium, nec illud præcipitant, ſed intra ſe id de quo quæritur volutant, & retinent, diu multumque verſantes. Quod non faciunt προπετεῖς, & futiles homines, quibus mens ad prima quæque viſa effunditur, eodem modo quo qui citatā alvum habent ad emittenda quæ retenta oneri ſunt, impetu feruntur. Non ita ſunt homines σώφρονες, & prudentes, quales vulgo in idiomate noſtro vocamus *Retenus*, id eſt, ἐπιστατικοὺς & ἐφεκτικούς. Inde ἐπίστασις etiam pro attentione & conſideratione. Qui enim aliquid penſius attentiuſque conſiderant, retinent ſe ac reprimunt, quo melius quid in re ac cauſa ſit, perſpicere queant. Ἐπίστασις eo ſenſu ſæpe apud auctores occurrit pro προσοχῇ & γνώσει. Faceſſant igitur deinceps ex libris ac ſcriptis Hippocratis illæ voces ὑπόστασις, & ὑφίστασθαι pro reprimi, ſubſiſtere, ſiſti, ac ſuppreſſione, cum ἐπίστασις & ἐφίστασθαι in hac ſignificatione ſolum debeant regnare. ὑπόστασις enim, ut Græci notant, τὴν κάτω σχέσιν tantum deſignat. Eſt enim idem quod ἡ κάτω στάσις. Ac ἐπίστασις contrarium eſt. Unde & accipitur interdum apud Hippocratem pro eo quod ſuperna-

tat, ut & verbum ἐφίστασθαι. Ut in lacte pingue eius ἐφίσταται, ut ſerum ὑφίσταται. At ἐπίστασις cum remorā & ſuppreſſionem ſignificat, idem ferme quod ſimplex στάσις. Unde Hippocrati στάσις αἵματος φλεβῶν idem quod ἐπίστασις. Aliquando & τὴν ἄνω χέσιν notat, ut ὑπόστασις τὴν κάτω. Unde & in urinis ὑπόστασις apud medicos locum habet tantum pro eo, quod nemo ignorat. Inde & ὑποστάθμη fæx eſt, quia fundum petat. Ariſtoteles etiam urinam quæ in veſica eſt ὑπόστασιν eſſe dicit humorum corporis, quia ex toto corpore ſaccatū & percolatum illud ſerum veſicam quaſi fundum vaſis petat, & in eo deſideat. Idem in Problematis de urina: τὸ τοιοῦτον δὲ ἐν μὲν τῇ κάτω ὑποστάσει, οὖρον καλεῖται, ἐν δὲ σαρκὶ ἱδρὼς, ἄμφω δὲ ἁλμυρὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Veſicam vocat τὴν κάτω ὑπόστασιν. Quid ſit ὑπόστασις apud Theologos ac philoſophos in alia longe ſignificatione, non es docendus. Sed nec profecto me docere unquam poteris, ὑπόστασιν pro urinæ aut cuiuſcunque alterius rei ſuppreſſione ſumi, neque verbum ὑφίστασθαι idem eſſe quod ſtare vel ſiſti. Nullæ ergo ὑποστάσιες ὑγρῶν apud Hippocratem legi debent, ſed eæ ſunt ἐπιστάσιες. Quod ipſum nec frequens eſt, cum uno tantum loco

habea-

habeatur, ut diximus. Galenus qui *μονὰς* vertit, ſe legiſſe eo ipſo oſtendit *ἐπιστάσεις*. Nã *ἐπίστασις*, ut iam notavi, idem fere quod ſimplex *στάσις*. *Solſtitium* quod Latinis dicitur, Græce æque diceretur *ἡλίου στάσις*, & *ἐπίστασις*, quia tum ſtare & curſum ſuum inhibere creditur. Hoc etiam eſt *μονὴ*, manſio ac ſtatio. Hinc & *ἐφίστασθαι* de exercitu, cum pauſam eundi facit, vel *ἐπίστασιν*, quod nobis *faire alte*. Suidas interpretatur *ἀναμένειν*. Cum autem ſcripſerit Galenus ad eum locum Hippocratis, *ἀποστάσεις*, immo *ἐπιστάσεις*, *τῶν ὑγρῶν*, eſſe *τὰς ἔνδον μονὰς τῶν ὑγρῶν ἃ προσῆκεν ἐκκρίνεσθαι*, idẽ vis, *& indicare eumdem Hippocratem in hoc Aphoriſmo, ſi arenæ quæ vacuari cum urina deberent in veſica ſubſiſtant, ſignum eſſe in ea generari calculum.* At ô Decus *ἰατρευόντων*, quale hoc ſignum eſſet, quod æque obſcurum ac ipſe morbus quem indicat? Occultæ muſices nullum reſpectum eſſe Gręci proverbio dicunt. Occulti ſigni medicis non video quis reſpectus eſſe debeat. Tu ſignum calculi cum ipſo calculo veſica includis, & vis id quod æque latet, vitium prodere rei una in eodem loco abſconditæ? Adiicis hoc eſſe quod ipſe dico, *ſubſidentes huiuſmodi arenas in veſica omnino facere, ut λιθιᾶν dicatur*. Ut ego hoc dixerim?

Nunquam factum. Aut ſi factum, manus exerravit non mens. Sic χειρογραφικὸν fuerit σφάλμα, non τυπογραφικὸν. Tota mea epiſtola contra ſtat, nec minus ſententia. Non memini quid tum ad te ſcripſerim, & an epiſtolæ meæ verba ita concepta ſint, ſed ſcio hoc me ubique in illis litteris voluiſſe, ſubſidentes in veſica arenas non poſſe ſigna dare calculi in veſica latentis. Quid aliud reliqua ex eadem epiſtola à te prolata tinniunt, quæ & refutare aggreſſus es? An in fine demum, poſt multas rationes à me allatas quibus impugnare tuam opinionem conatus ſum, repente mutata mente manum tibi porrexerim? mihique ipſi contradixerim? Vide ne manus potius per errorem id commiſerit invito & minime conſcio animo. Si tale quid in mea epiſtola legitur, quale citaſti, ſcias pro *in veſica* me voluiſſe ſcribere *in urina*. Vel certe hoc modo: *Subſiſtentes huiuſmodi arenæ, veſica omnino faciunt ut λιθιᾷν dicatur.* Nihil verius, aut ſi verũ non eſt, nihil falſius fuerit Hippocratis Aphoriſmo, nihil ipſo auctore fallacius, nec omnibus medicis antiquis qui eum ſequuti ſunt, idemq; docuerunt, imperitius. Subiungis ibidem: *At hoc non faciunt, quæ cum urina excernuntur, nec calculi indicium ſunt. Non*

magis

magis quam ſi dicamus qui excernit bilem laborat ictero, qui pituitam ei œdema moleſtum. Quod ſcis tibi rem eſſe cum eo qui medicus non eſt, ideo ea dicis quæ profecto non auderes promere, ſi cum artis perito conſiſteres. Ludibrium plane ei deberes. Tuto tibi hæc volant, quia ad imperitum medicinæ diriguntur, qui neſciat quid ſit icterus, quid ſit œdema, fortaſſean etiam nec quid bilis aut pituita. In hac tamen mea rerum medicarum inſcitia, quaſi per nebulã & caliginẽ videor videre non eſſe ſimile quod pro ſimili adducis. Quæſtio eſt nobis ac lis de calculo, qui morbus eſt internus ac latens. Ideo & inter τὰ ἐντὸς πάθη id vitium recenſet Hippocrates, ſive ſit in renibus, ſive in veſica. Externo aliquo ſigno huiuſmodi internæ paſſiones, ut cognoſcantur, omnino prodi ac prodire foras debent. Hippocrates huius λιθιάσεως, de qua hic tractamus, quinq; ſigna eſſe tradidit lib. IV. de morbis, omnia extra poſita, aperta, & in oculos incurrentia, quorum unum facit, & διούρησιν τῶν ψαμμωδέων, ut ſupra oſtendimus. An illa διούρησις ψαμμωδέων tibi videtur accipienda de arenis in veſica ſubſidentibus? Sed hæc iam ſatis diſcuſſa. Icterus ſua quoque habet ſigna παθογνωμονικὰ quibus prodatur,

& illa etiam patentia, quibus fides fiat de ipso morbo qualis sit, & cui speciei ictericorum qui eo laborant, assignandi. Nam nec me, qui medicinā ignoro, latet plura à vobis medicis genera icteri numerari. Dicitis esse criticū alium, alium symptomaticum, alium naturalem. Hippocrates in libro de Morbis internis quattuor eius species facit. Τέσσαρες ἴκτεροι. Eorū omniū caussas, signa, & curationes memorat. Quod dicis hic autē, *Si quis excernat bilem non posse ex eo colligi ictero illum laborare.* Ita puto excerni bilem te dicere, cū urina χολώδης excernitur, id est, crocea, vel lutea, quo colore urinæ bilē in corpore abundare cognoscitur. Hæc οὖρα χολώδεα non semper icterū significant, quāvis & eum interim quoque. At arenosa excretio, aut nullū morbū indicat, aut certe arenosi calculi indicium dat. In pueris præcipue, qui & magis eum calculū patiuntur quam viri, & qui raro arenas egerunt, nisi quæ calculum minenitur, & quidem arenosum non alium. Urinarum χολωδέων ἔκκρισις, commune est signum, non proprium icteri. Scio quomodo τὰ κοινὰ σημεῖα ἀπὸ τῶν ἰδίων vestræ sectæ conditores distinguant. Arenosam porro egeriem ἴδιον esse σημεῖον λιθιάσεως, nō ego sum qui dico, sed vester hoc docet Gale-

Galenus in libro de Renum affectionibus. Non curo quid contra veterum ſcita vos novitii Aſclepiadæ ab experientia quotidiana dicere poſſitis, mihi ſatis eſt oſtendere ita eos ſenſiſſe, à quibus diſſentire pæne vobis piaculare ſit. Non putem te inficiari poſſe quin & χολώδης urina, hoc eſt bilis excretio, ſignum etiam ſit icteri. Hoc Hippocrates ipſe affirmat in libro de morbis internis, ubi primam icteri ſpeciem deſcribit. Dicit enim eos ictericos, οὐρέειν ὠχρὸν τὸ οὖρον, *luteam vel croco tinctam urinam egerere*. Addit, & τὸ οὖρον ὑφίστασθαι παχὺ ὕπωχρον : *ſubſiſtere in ea urina, craſſum & ſubluteum ſedimentum*. Unde autem illud ὠχρὸν in urina icteroſi, niſi ex bile quo coloratur? Non diſputabo hic de cauſis quæ faciunt ut bilis in veſicam ictericorum effundatur, neque de differentiis huius morbi, quæ vobis relinquo tractanda, ne ſutor audiam ultra crepidã. In tertio genere Hippocrates dicit etiam eos οὐρέειν ὠχρὸν, καὶ παχύ. *Craſſum & luteum*. Et illud luteum à bile quo urina tingitur. In quarto ictero alia urina eſt, nempe alba. Quia nimirum ἴκτερος ille non ex bile, ſed ex pituita. Nec opus eſt alia quærere ſigna auruginoſi, cum ipſa ſemetipſam prodat, præcipue illa quam

naturalem appellatis. Τῷ χρωτὶ δῆλα inquiebat Pherecydes, cum ſuam φθειρίασιν Pythagoræ præceptori oſtenderet. Cum aliquis videt ſcabioſum, non quærit ſigna ſcabiei, quia ipſa toto corpore emicat. Ignem lucentem ſplendide ubi adſpicio, non opus habeo ſignis quæ mihi indicent illic eſſe ignem. Sed quando ſub cineribus latet, in ſtipite ſemiuſto & vix fumante abditus, tum debeo explorare per indicia foras promicantia an ibi tegatur ignis. Nemo venator veſtigiis feram perſequitur, aut latibulum eius ſcrutatur, ubi ipſam in conſpectu habet. Hinc proverbium Arabicum, لا اطلب اثرا بعد عين *Non quæro veſtigium poſt ipſum.* Id eſt, ubi hominem teneo, non eum inveſtigo. Sic melius vertatur, quam ut eſt apud Erpenium, *poſt oculum.* Nam عين, pro perſona ipſa Arabibus ponitur. Ita auruginoſus cum toto corpore de ſe indicium aperiat, non eſt aliis ſignis exquirendũ an laboret ictero, qui totus apparet luteus, quia cutis colore morbũ fatetur. Sed cum variæ ſint icteri ſpecies, eodem colore ſe prodentes, per ſigna explorandũ alia, quæ ſpecies ſit. Sed illa ſigna omnia debent eſſe aperta, & ut ita dicã cum Seneca, *oculiferia.* Eſt etiam

icteri genus, quod ipſum ſignũ eſt alterius paſſionis, ut ille eſt quem vocatis ſymptomaticum, qui hepatis ſcirrhum, vel inflammationem, vel obſtructionem teſtatur. Et hic ſigno viſibili paſſio non viſibilis manifeſta fit. Criticus quoque icterus pro ſigno eſt. Nam κρίσεις omnes in medicina ſigna ſunt. Nunquam autem res occulta pro ſigno ſumi poteſt rei etiam abditæ. Quod addis ex pituitæ excretione non indicium fieri de œdemate, certe, tale eſt, ut nec reſponſionem mereatur. Nam & trahi longius ea deberet, & parũ ad rem hoc ſimile pertinet. Nemo dixit unquam medicus pituitã quę excernitur, œdematis ſignũ ἴδιον eſſe, at omnes ſcripſere antiqui poſt Hippocratem, ſed & cum Hippocrate medici, calculoſos fieri manifeſtos arenarum per urinam egerie, ſive calculus veſicæ ſit, ſive renum. Priuſquam Epiſtolã claudamus quid de tota hac noſtra diſſertatione colligi poſſit, quo conſulatur dubiæ Aphoriſmi veritati, videndum. Falſum eſſe Aphoriſmũ qui Galenum aiunt dicere, falluntur ipſi. Mutilum duntaxat eſſe, quia de veſicæ tantum calculo id affirmet, non etiam renum, Galenus docet. At cum ipſe Hippocrates, & poſt eum Galenus, aliique medici antiqui perhibeant

certæ ætati peculiarem eſſe calculum veſicæ, de ea ætate veriſimile eſt Aphoriſmum propoſuiſſe Hippocratem, quod & Oribaſius cenſuit. Ipſe Hippocrates in ſexto Ἐπιδημιῶν pueris magis in veſica calculum concreſcere ait. Alibi etiam explicat quomodo concreſcat. Cum ergo in Aphoriſmo ponit ſabuloſum ſedimentum ſignum eſſe calculoſæ veſicæ, de eo vitio intelligit quod pueris magis familiare eſſe dixit quam grandioribus natu. Quos grandiores, nephritide, id eſt, calculo renum frequentius laborare autumat. Quia igitur calculus veſicæ, & calculus renum ita diverſa ſunt vitia ac morbi, ut diverſis accidant ætatibus, non imperfectus nec mancus habendus Aphoriſmus qui de altero tantum genere tractat. Mutila vero videri deberet definitio, ſi calculus tam veſicæ quam renum eidem ætati ſoleret ſemper accidere. In Coacis prænotionibus inter morbos qui ante pubertatẽ moleſti non ſunt, numerat νεφρῖτιν, id eſt, calculum renum. Rurſus ibidem ab anno ætatis quadrageſimo ſecundo uſque ad ſexageſimum tertium, non gigni calculum in veſica ſtatuit, niſi prius extiterit. Iam liquet ex iſtis, pueris magis calculum in veſica concreſcere, ra-

rius

rius grandioribus, nunquam fere ſenioribus ab anno XLII. uſque ad LXIII. Sic non mutilus Aphoriſmus quia de calculi veſicæ ſigno tantum agat. Videant porro medici, quorum hæc lis eſt, nam meum non eſt negotium, an falſus ſit Aphoriſmus qui arenoſas urinas arenoſi calculi in pueris indicium ſtatuit. De alio quippe calculo quam arenoſo ſtultum eſt intelligere. Nec peccat hac in parte Aphoriſmus, quia ſi calculus ita durus ſit, ut nihil ab eo arenarum deteri poſſit, certum eſt non potuiſſe de tali calculo Hippocratem cogitare, multo minus de eo definitionem condere. Scribis in libro de Calculo cap. VIII. *Ex eo quod pueri frequentius veſicæ, ſeniores renum calculo laborent, oriri differentiam quoad matricem, quod προϋπάρχον veteres nominarunt, & ſæpius in rene nonnunquã in veſica conſtitui.* Decernis ipſe ſtatim, *in rene quidem conſtituendam eſſe illam matricem, cum ante cœptam duci urinam, quod eſt Hippocrati πρὸ οὐρήσεως, coagmentatum illic ſabulum in veſicam illabitur, ibique corticatim augetur. In ipſa autem veſica generationis principium habere perfecto urinæ ductu, quod eſt μετ' οὔρησιν apud Hippocratem, cum ipſa per ſe ſit coagmentatio lapidoſa, quam vocat σύναγμα.* Iam ante dixi me non percipere quid iſtis velles.

velles. Partim enim falsa sunt, quæ nimirum intelligo, reliqua mihi obscura & ambigua. Ex aliis nihil concluditur, nec ex iis ea consequentia ducitur quam inde colligis. Ipsissima fere verba quæ hic posuisti, ea legi in commentario Ludovici Dureti in Coacas ad caput de Morbis vesicæ. Sic enim ille habet : *Lapidosa coagmentatio duplicem habet matricem, quod* προϋπάρχον *nominarunt, unam in rene, alteram in ipsa vesica. In rene quidem cum ante cœptam duci urinam, quod Hippocrati est* πρὸ οὐρήσεως, *illic coagmentatum sabulum, in vesicam illabitur, nec inde illico exclusum, corticatim crescit, &c. In vesica autem matrix est perfecto urinæ ductu, quod est* μετ' οὔρησιν *apud Hippocratem, cum ipsa per se fit coagmentatio lapidosa.* Agnoscis pene eadem verba, quorum tamen non est eadem quæ tuorum sententia nec consequentia. Dicis tu, *ex eo quod pueri frequentius vesicæ, seniores renum calculo laborent, oriri differentiam quoad matricem, quod* προϋπάρχον *veteres nominarunt.* Hæc est duplex matrix sive προϋπάρχον, de quo Duretus illo loco. Ut differentia sit matricis quæ calculum parit in vesica, non tamen eam oriri certum est ex eo, quod seniores magis renum calculo laborent, pueri vesicæ. Hinc enim concluderetur

aliam

p. 539. 11. & 6.

aliam esse matricem quæ calculum in renibus gignit, aliam quæ in vesica. Atqui agitur de matrice quę lapidi in vesica creando principium dat. Eam duplicem esse vult Duretus, ut & alii medici neoterici. Non igitur causa duplicis illius matricis sive foci, calculú in vesica generantis, procedit ex eo quod pueri in vesica calculum frequentius habeant, natu grandiores in rene. Hoc modo ut duplex focus calculi daretur, ita & duplex locus ac sedes eius concretioni assignaretur, ren & vesica. At quæritur de solo vesicæ calculo quo pueri magis solent laborare quam adulti, an duplex eius matrix detur, vel una tantum. Hoc est, an in ipsa vesica per se concrescat absque ullo rudimento ex renibus tracto, an vero etiam aliquid ex rene prius descendat, quod initium det lapidis qui in vesica creatur, concretioni. Quidam utroque modo volunt calculum in vesica cogi, interim ex arenis à rene in vesicam illapsis, à conglutinante pituita coalitis, interim ex viscido humore per se in vesica coagmentato. Aliis placuit vesicæ lapidem nusquam aliter compingi, nisi ex arenosis à rene profectis & intra vesicam detentis, atque incrementum subinde ab accrescente materia recipientibus, ut Fernelio.

nelio. Aliis,ut Cardano, ſedit ſententia, per ſe ſemper in veſica calculum concreſcere, nunquam ſuggerentibus renibus unde lapis in ea formari poſſit, quia inquiebat, arenæ renum ſunt aſperæ, atque ubi in veſicam deciderunt, eam cruciant atque impellunt ad ſui expulſionem. Si provocemus ad veteres, & ipſum Hippocratem teſtem advocemus, æque confutabit negantes ex rene materiam ſuppeditari ad calculum lapidis fingendum, quam affirmantes in ſola veſica ſine renum auxilio condenſari. In lib. IV. de Morbis plane dicit, in veſica puerorum calculum formari ex viſcido ac pituitoſo humore, qui vicem glutinis præbet deſcendentibus ex rene arenis, τῷ ὑπιόντι ψαμμώδει. In libro autem de aëribus & aquis, ſine ulla mentione ſabuli ex renibus decidentis, ſcribit veſicam per ſe nimio fervore affectam, & eodem vitio, quo κοιλίην πυρετώδη, laborantem, urinam intus detentam ubi concoxerit, & aduſſerit, partem quidem liquidiorem ac tenuiorem excernere, quod vero craſſius eſt & fæculentius, condenſare & cogere. Sed id tum fieri ait, calore naturalem excedente & πυρετώδει, quo ſimul alvus, & ſimul veſica ex συμπαθείᾳ cum alvo, ſolet inflammari. Hic

calor

calor cum & maior ſit in pueris quam in
ſenioribus, ideo etiam illi calculum veſicæ
crebrius conſueverunt pati quam adulti.
Sed eum calculum ex pituita viſcida ac
glutinoſa, quæ arenas à rene delapſas co-
gere in unum ſolet, alibi fieri ſcribit, alibi
ex ſola pituita craſſa. Fernelius hanc causã
habebat cur non crederet calculũ ex viſci-
da ac pituitoſa materia per ſe in veſica poſſe
concreſcere, quia non putaret eam ſolam
materiẽ poſſe in veſica tantiſper ſubſiſte-
re, donec efficeret lapidem, cum nec pus,
nec ſanguis concretus id facerent. Certe
nec Hippocrates in libro de Aëribus, ſolo
naturali calore viſcidum ac lentum humo-
rem in veſica cogi in lapidẽ ac συμπωροῦσθαι
poſſe credidit, niſi πυρετώδης, fervor quo
una cum alvo afficeretur veſica, accederet
atque id præſtaret. Experientia tamẽ hodie
docuit, lapides multis in veſica coaleſcere
& concreſcere ex ſola pituitoſa & lenta
materia, qui ita duri exiſtunt, ut ſaxũ imi-
tentur, nulla arenarũ quæ concretioni cau-
ſam primigeniam dederint, indicio, ſi fran-
gantur, intus reperto. Fruſtra tamen diſpu-
tari puto de duplici matrice, & προϋπάρ-
χοντι calculi, utrum à rene alterum veniat,
alterũ ab ipſa veſica tantũ ſubminiſtretur.
Quidquid illud eſt, ex quo tanquam mate-
riali

rali causa, calculus in vesica cogitur, nonne ex renibus venit? Sive arenæ sint quas pituita vice glutini comprehendat, & colligat, sive viscidus humor ac lentus per se solum absque arenarum admixtione in lapidem corporari idoneus? Ubi semel adfixus ille ex viscida pituita adhęsit membranę vesicæ, & lapidescere cœpit, fundamento hoc posito, dum similis humor subinde illabitur, corticatim squamatimq; aggeritur & adcrescit, sicque calculum adauget. Pari prorsus modo & margaritæ partim in corpore ostreæ in callū formantur, ac crescunt, ideoque multiplici constant cute, quia squamatim auctæ sunt, partim etiam in ipsis conchæ labris adhærescentes eadem ratione crescunt, ut lapilli vesicæ tunicæ adfixi. Pro qualitate autem humoris à renibus accepti, & vi caloris qui in vesica est, lapis colorem sumit, duritiem, magnitudinem, ac formam. Vesicæ lapides duriores ut plurimum sunt, renum vero magis friabiles magisque arenosi. Sæpe etiam contingit, ut calculus è renibus in vesicam demissus ibi incrementum capiat, accedente identidem humore idoneo ac sese adplicante iam concreto corpori, sive callo. Cum tot sint modi ac formæ calculorum in vesica

ſica creatorum, materia ſane omnis qualiſcunque illa ſit, à renibus veſicæ ſuppeditatur. Non igitur duplex matrix calculi, ut volunt, ſive focus, lapidis in veſica concreſcentis. Multo minus differentia duplicis illius matricis oritur, ut tu putaſti, ex eo quod pueri frequentius renum, adulti veſicæ calculo miſeri ſint. Perſequamur tua verba & examinemus. Explicas diſcrimen illud geminæ matricis calculi ex locorum in quibus ille gignitur differentia. Atqui, ut dicebã, unius loci, id eſt, veſicæ, duplex focus ab aliis, ſive matrix, conſtituitur. Verba illa tua ſunt quaſi de renum calculi ac veſicæ matrice differenti, cum tamen docere videaris velle rationem modumque quo lapis in veſica differenter naſcitur. *In rene quidem*, inquis, *cum ante cœptam duci urinam, quod eſt Hippocrati περὶ οὐρήσεως, coagmentatum illic ſabulum in veſicam illabitur, ibique corticatim augetur.* Hæc una ex duabus matricibus, à Dureto ponitur, qua in veſica calculus, accepto à renibus rudimento, concreſcit. Nihil hoc ad eos qui renum calculo laborant, ſed illos tantum ſpectat, quos vitium tenet in veſica, cum dicis ſabulum in rene coagmentatum in veſicam illabi, ibique corticatim au-

 geri.

geri. Sane video quid velis. In rene constitui alteram ex duabus matricem vesicalis lapidis. Quod fit, cum ex renibus sabulum in vesicam illapsum in vesica hærens ac remanens, nec exitum reperiens, in lapidem grandescit. Atqui ex renibus eo modo accipitur ille humor lentus, tenax, viscidus, ac lapidescere idoneus, ex quo calculus in vesica coagmentatur. Galenus Commentario III. ad VI. ἐπιδημιῶν scribit, τὸ πάχος τῶν οὔρων τὴν πρώτην τε καὶ μεγίστην αἰτίαν ἔχειν τῆς τῶν λίθων γενέσεως, *crassitudinem urinarum principalem & maximã caussam esse lapidũ generationis*, in vesica scilicet. Nam de calculo vesicæ ibi loquitur. At unde illa οὖρα crassa nisi à renibus? Mirum certe arenas è renibus in vesicam decidentes constitui matricem quasi extraneam τῆς λιθιάσεως vesicæ, & urinas crassas ex pituita viscida quasi internam haberi causã, qua per se in vesica lapis generatur, cum haud minus ex renibus talis humor effluat, atque arena. Deinde iam ante notavimus, illud περὶ οὐρήσεως quod tempus cũ Dureto & Heurnio statuis sabulo in renibus coagmentando quasi ex Hippocratis auctoritate, nusquam apud Hippocratem extare scriptum, sed in commentario Galeni tantum legi. Quid ergo est quod vis sabu-

ſabulum coagmentari in renibus περὶ οὐρή-σεως, quod pro genitali rudimento ſit calculi in veſica cõcretionis? Nihil tale dixit ibi Galenus, ſed illis verbis diſtinguit tantũ renum λιθίασιν à veſicæ λιθιάσει. Hippocrates eo loco quem enarrat ille doctus interpres, dixerat pueris τὸ ζωάγμα γίνεσθαι μᾶλλον μετ' οὔρησιν. Hoc Galenus interpretatur de calculo qui in veſica concreſcit, quod malum frequentius accidit pueris quam adultis. Ergo ex oppoſito calculi qui in renibus denſatur, ἡ πῆξις fit περὶ τῆς οὐρήσεως. Verba hæc eius ſunt: γὰρ τῶν ἡ σύστασις τῶν ἐν κύστει λίθων μετὰ τὴν οὔρησιν, τῶν δ' ἐν τοῖς νεφροῖς περὶ τῆς οὐρήσεως. *Calculorum in veſica concretio fit poſt* οὔρησιν, *in renibus vero ante* οὔρησιν. Nihil minus his verbis voluit Galenus, quam duplicem conſtituere matricem lapidis in veſica gignendi. Nec ea quoque mens Hippocratis quam ibi interpretatur. Veſicæ calculum ut ſignanter notaret Hippocrates, τὸ σωάγμα μετ' οὔρησιν, *concretionem poſt mictionem*, appellavit. Ergo concludit inde Galenus, non enim dicit Hippocrates, renum calculum dici debere, περὶ οὐρήσεως σωάγμα, *concretionem poſt mictionem*. Quo ſenſu utrumque? Iam id ſupra expoſuimus. Certe de gemina matrice ad gignendum in

vesica calculum nihil cogitarunt, nec au-ctor nec interpres. Pergis de altera matrice, hoc est de altero somnio: *In ipsa autem vesica principium habet generationis, perfecto urinæ ductu, quod est μετ' οὔρησιν apud Hippocratem, cum ipsa per se fit coagmentatio lapidosa, quam vocat τὸ σύναγμα.* Hanc quam vos putatis esse alteram matricem gignundo in vesica calculo, qua per se, sine renum ope & opibus, coalescat, ipse refellit Hippocrates. Hic enim docens qua ratione in vesica puerorum calculus producatur, & quidem μετ' οὔρησιν, id est, post urinam excretam, arenas è renibus prolapsas, & pituita viscida vice glutinis comprehensas & coactas, in lapidem grumescere scribit. Nos iam id supra explanavimus, ubi docemus μετ' οὔρησιν esse post mictionem, hoc est, urinæ egestionem extra vesicam. Quid vos permovit, ut οὔρησιν hic acciperetis pro urinæ ductu qui perficitur in vesica? Duretum ad illam interpretationem vobis præivisse, ex illis quæ superius attulimus, constat. Is ad Coacas prænotiones lib. III. Tractatu IV. c. III. de Urinis, citans vetus illud Hippocratis τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν, *calculum in renibus*, notat & addit, καὶ περὶ οὐρήσεως, *in renibus, quorum vertute liquor è venis attrahitur*

bitur κατὰ φύσιν, *vel contra ea cietur, aut sua sponte iniussus, & concitatus, & aliunde immissus.* Recte quidem τὸ σύναγμα μετ᾽ οὔρησιν exponit *calculum in vesica.* Sic enim Galenus. Et contra, τὸ περὶ οὐρήσεως, *calculum in renibus.* Sed hoc non est Hippocratis, ut videtur ibi existimare magnus medicus, atque, ut ipse cum Heurnio censes, Galeno secundus. Aeque Hippocrati istud περὶ οὐρήσεως attribuit, ut illud prius, τὸ μετ᾽ οὔρησιν σύναγμα. Sed hoc posterius, περὶ οὐρήσεως, Galeni est, ut iam dixi, non Hippocratis. Quæstio igitur nunc est quid sit μετ᾽ οὔρησιν in Hippocratis verbis, aut cur calculum vesicæ τὸ σύναγμα μετ᾽ οὔρησιν vocaverit, & de qua οὐρήσει intelligendum sit. Duretus ad eum locum Coacarum scribit, *Omnium urinarum cuiusmodi tandem fuerint esse commune, ut suam quæque* οὔρησιν *non ante absolvant, quam ad vesicam pervenerint.* Pace tanti viri dixerim, non mihi potest probari omnis urinæ οὔρησιν in vesica absolvi. Quod quid sit, pro mea in re medica inscitia, non queo percipere. Οὖρον quidem non ante dici quam in vesica subsederit, Aristoteles in Problematis dixit. Sic οὖρον perfici in vesica sane dici posset, quia nec nomen hoc proprie habet priusquam ad vesicam

p. 509. s. 3.

pervenerit. Sed quomodo οὔρησις perficiatur in vesica, haud fateor me videre, cum actio sit προαιρετικὴ animalis qua urina è vesica emittitur. Non est igitur dicendum, urinæ οὔρησιν non ante absolvi quam ad vesicam pervenerit. Immo non ante οὔρησις fit quam urina è vesica excernitur. Ubi excreta est, tum οὔρημα est, atque etiam οὖρον, ut sæpe apud Hippocratem. At οὖρον nomen tum tantum habet, *cum è renibus in vesicam, serum è venis, renum attractu ac quasi mulctra quadam tramissum, descendit*, ut idem Duretus scribit in easdem Coacas lib. II. tractatu II. cap. II. de vulneribus. Si ergo, ut ibi diserte docet, non ante dicitur οὖρον, vel urina, quam in vesica humor ille desederit, quia ibi perficitur, certe οὔρησις debet tantum dici de ea mictione quæ οὖρον, tum proprie appellatum ubi in vesica subsedit, extra vesicam emittit atque eiicit. Nam si οὔρησις ille ductus urinæ appellaretur, qui è renibus fit in vesicam, necessario dicendum foret, οὔρου etiã nomine appellari tum quoq;, cum in renibus est. Quid enim οὔρησις, nisi οὔρου ἔκκρισις, urinæ excretio? Quid οὐρεῖν, nisi οὖρον ἀποκρίνειν; Ergo non potest οὔρησις dici descensus humoris è renibus in vesicam, quia humor ille dum per renes transit,
prius-

priusquã in vesicã defluxerit, non vocatur οὖρον. Nonne ἱδρὼς, dicitur similiter humor ex toto corpore eliquatus, & in carnem quæ sub cute est protrusus aut elicitus? At dũ extra cutem manat, hoc ἱδρῶσαι vocatur. Ab illo, ut dixi, Dureto sumpsisti in vesica calculum fieri perfecto urinæ ductu, & illum urinæ ductum à renibus in vesicam manantis esse οὔρησιν, cum sit διήθησις. Percolatur enim adhuc urina non meiitur, dum manat in vesicam è renibus. Galenus διηθεῖσθαι vocat in III. Commentario ad VI. Epid. τὸ πάχος τῆς ὕλης κεχυμένον εἰς τοὺς νεφροὺς ἀφικνεῖται, καὶ διὰ τοῦτο διηθεῖται ῥαδίως εἰς τὴν κύστιν. Non dicit διουρεῖσθαι, sed διηθεῖσθαι. Sane nec οὖρον vocat, sed ὕλην. Nec veri simile est ergo ut descẽsum & defluxum urinæ in vesicam οὔρησιν appellarit. Clarius porro idem Duretus sententiam suam de illis loquutionibus, περὶ οὐρήσεως, & μετ' οὔρησιν, expressit in easdem Coacas lib. II. cap. XXII. de Morbis vesicæ, his verbis: *οἱ λιθιῶντες, id est, quibus coagmentatio lapidosa, vel si mavis, lapis tophaceus in vesica, undecunque is habuerit τὸ προϋπάρχον, id est, fundamentum & initium concrescendi περὶ οὐρήσεως, ἢ μετ' οὔρησιν, antequam urina sit, vel cum esse cœperit. Nondum enim urina est in renibus, est autem in vesica.* a.5.p.359. §.50.

Ac ſi diceret, ſive coagmentatio ſit in renibus vel in veſica, nihil intereſt, modo calculi ea ſint incommoda, & in veſica & ex veſica, quæ ſupra poſuimus. Non enim nephritica ſunt quæ hic leguntur. De ſolo lapide veſicæ loquitur, ut vides, hic commentator, ut & ipſe auctor eo loco quem enarrat. Duo ergo genera lapidis conſtituit in veſica, alterum quod περιϋπάρχον habet in renibus; & hunc περὶ οὐρήσεως dici notavit, alterum cuius coagmentatio lapidoſa per ſe fit in veſica non tracto ullo à renibus rudimento. Πρὸ οὐρήσεως interpretatur, cum nondum eſt urina in renibus, μετ' οὔρησιν cum iam eſt in veſica. Quæ interpretationes mihi videntur, ut iam dixi, non ſolum falſæ, ſed etiam abſurdæ, ob eas quas commemoravi cauſas. Præterea lapis ille veſicæ quem vos περιϋπάρχον in renibus habere dicitis, & περὶ οὐρήσεως in veſica formari, dum ſcilicet *coagmentatum in renibus ſabulum in veſicam illabitur, ibique corticatim augetur*, agnoſcis puto verba tua, quæ & Dureti ſunt, non poteſt idem eſſe cum calculo renum, qui νεφριτικὸν facit, de quo dicit Galenus fieri eum περὶ οὐρήσεως. Quid enim his eius verbis manifeſtius dari dicive poteſt? Ea ſunt ex Commentario tertio ad VI. Epid. διὸ τὸ ἓν προσέθηκε μετ'

μετ' οὔρησιν, καὶ οὐχ ἁπλῶς εἶπε τὸ σύναγμα παιδίοισι μᾶλλον; ὅτι περὶ τῶν ἐν τῇ κύστει λίθων τὸν λόγον ποιεῖται νῦν, οὐ τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς. Γίνεται γὰρ ἡ σύστασις, τῶν μὲν ἐν κύστει λίθων μετὰ τὴν οὔρησιν, τῶν δὲ ἐν τοῖς νεφροῖς πρὸ τῆς οὐρήσεως. *Cur igitur,* inquit, *Hippocrates addidit,* μετ' οὔρησιν, *post mictionem, nec simpliciter dixit concretionem lapidis pueris magis accidere? Quia de calculis vesicæ verba facit nunc, non de calculis renum. Atqui coagmentatio calculorum in vesica fit* μετ' οὔρησιν *post emictionem, renum autem* πρὸ οὐρήσεως, *antequam emicta sit urina.* Quæso te, dic mihi, an putas hic Galenum per τῶν ἐν τοῖς νεφροῖς λίθους intellexisse lapides vesicæ, qui τὸ προϋπάρχον habent in renibus, quod in renibus primo concreti, deinde in vesicam illapsi, & ibi negato exitu corticatim incremento accepto, λιθιάσιν demum vesicæ pariunt? Si tales lapides qui tale rudimentũ ac fundamentũ sui trahunt ex renibus, & in vesica grandescunt, πρὸ οὐρήσεως appellari debent, ut tu post Duretũ & Heurniũ adstruis, certè frustra Hippocrates eo loco, ut pueros doceret vesicæ calculo magis laborare, eum calculũ τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν vocaverit, cũ πρὸ οὐρήσεως etiam vocari debeat. Immo cum certum sit, si duæ sunt species lapidis in vesica enati, ut à vobis statuuntur, altera μετ' οὔρη-

σιν dicta, altera περὶ ὀὐρήσεως, cum certũ, inquã, sit utraq; laborare pueros, non video cur Hippocrati fuerit scribendũ, τὸ σύναγμα μετ᾽ οὔρησιν παιδίοισι μᾶλλον. Nonne addere debuit, & περὶ οὐρήσεως? At voluit ille, si interpreti eius Galeno credimus, hoc tantũ docere, pueris familiare magis esse vesicæ calculo laborare, quã renũ. Λιθιῶντας magis fieri quam νεφριτικούς. Explica hoc ergo mihi, an lapis renum dici debeat ille, quẽ in vesica dicitis corticatim augeri accepto principio originis ex renibus? Immo vesicæ est. Et ille ipse Duretus quem sequeris, inter calculos recenset quibus vesica affligitur. Si renũ esset hic calculus, non esset puerorũ, sed senũ ex scito ac sententia Hippocratis. Sed nec περὶ οὐρήσεως esset appellandus, cũ solo calculo μετ᾽ οὔρησιν concreto pueros ægrotare eo loco Hippocrates dicat. Si vesicæ est ille lapis, cuius tamen fundamentũ ac initium in renibus factum est, haud minus tamẽ μετ᾽ οὔρησιν appellabitur, quia generatim τὸ μετ᾽ οὔρησιν σύναγμα vocavit Hippocrates omnem vesicę lapidem quo pueri magis solent affici & affligi, quã παρακμάζοντες. Ut omne dubiũ cito tollam, ac testimonio Galeni vestram cum sententiam, tum interpretationẽ, uno difflatu percellam, teste illo evincã lapidem quem ini-
tio

tio concretionis tradito ex renibus in vesica corticatim augeri ſcribitis, & περὶ οὐρήσεως appellandum ſciſcitis, eum μετ᾽ οὔρησιν eſſe appellandū. Is in Commentatione ad illa Hippocratis verba, τὸ σύναγμα μετ᾽ οὔρησιν παιδίοισι μᾶλλον, pro exemplo adfert illius συνάγματος μετ᾽ οὔρησιν, illud ipſum calculi genus, quod vos περὶ οὐρήσεως appellitandum duxiſtis. Accipe verba: τὸ γάρ τοι πάχος τοῦτο συνιστάμενόν τε, καὶ ἀθροιζόμενον ὅταν ἅπαξ ποτὲ μὴ κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἐκκριθὲν ἔνδον ἐπὶ πλέον μείνῃ, συστάσεως τε καὶ πήξεως ἀρχὴν λαμβάνει. Γενομένης δὲ τοιαύτης ἀρχῆς ἑτοίμως λοιπὸν ὅσον ἅπαν αὖθις εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται παχὺ, περισπλάττεται τούτῳ, καὶ γίγνεται μείζων ὁ πωρώδης λίθος. *Hoc enim craſſamentum collectum & adgregatum, quando ſemel non ſuo tempore egeſtum diutius intus remanſerit, concretionis initium ac coagulationis accipit. Poſt tale principium deinceps illud omne craſſum quod in veſicam deſcenderit, facile illi adplicatur, & fit exinde grandior lapis tophaceus.* Nonne hic calculus eſt, quem μετ᾽ οὔρησιν σύναγμα vocavit Galenus? Non alterius meminit. Hunc in veſica corticatim augeri poſt Duretum affirmas. Sic enim ſcribit & Duretus, Galenum auctorem citans eo loco, quem iam produximus & explicavimus. *Vbi*, inquit,

quit, *Galenus auctor est, crassamentum urinæ quod est in pueris, cum in vesicam illapsum cunctatur, atque subsistit, nec exitum cito habet, initium ibi capere concrescendi & coagmentandi, ac tum iacto eo concretionis fundamento, siue initio, quidquid deinceps affluit similiter crassum ut prius, facile adplasmari, unde corticatim auctus, maior assurgit* πωρώδης λίθος. Haud poterat melius Galenum interpretari. Sed Galenus hunc lapidem μετ' οὔρησιν fieri dixit, & ab Hippocrate, τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν vocari notavit. Cur igitur Duretus in illa ipsa adnotatione paulo ante, hunc calculum qui corticatim in vesica augetur, in exemplum adduxit alterius generis, quod περὶ οὐρήσεως vocandum est, quia accepto à renibus initio ac primigenia causa suæ concretionis, postea in vesica grandior evadit, ex incremento per cortices corticibus superstructos facto? Ita enim scripsit iis verbis, quæ & in librum tuum de Calculo transtulisti, cap. VIII. *In rene quidem*, matricem nimirum habet coagmentatio lapidosa, *cum ante cæptam duci urinam, quod est Hippocrati* περὶ οὐρήσεως, *coagmentatum illic sabulum in vesicam illabitur, nec inde cito exclusum corticatim crescit, & in eam calculi molem excrescit, ut intolerabile sit pondus vesicæ.* Iam ostendimus nus-

nusquam ea verba apud Hippocratem reperiri περὶ οὐρήσεως, sed Galeni esse enarrantis illum locum Hippocratis ex VI. Epid. τὸ σωύαγμα μετ' οὔρησιν παιδίοισι μᾶλλον. Nec in ea enarratione meminit Galenus sabuli è renibus in vesicam illapsi, quod initium ac primam causam præbere soleat concretioni lapidis qui fit in vesica. Multo minus ibi docet talem vesicæ calculum Hippocrati vocari περὶ οὐρήσεως. Immo contrarium ex eius commentatione facile elicitur. Cum calculus eiusmodi qui accipit initium concrescendi à renibus, ab illapso in vesicam inde sabulo, ibique increscens, non minus inter calculos vesicæ numeretur quã ille, qui ex crassa urina per se coagmentatur in vesica, non distinxit eum Galenus ab illo quod σωύαγμα μετ' οὔρησιν Hippocrati vocatur. Deinde certum est pueros æque laborare isto vesicæ calculo, qui crescit corticatim ex sabulo renum in vesica concreto. Nam & Hippocrates in IV. de Morbis, ubi memorat quomodo lapis, ἡ λιθὶς, in vesica puerorum nascatur, meminit & τοῦ ὑφιστάντος ψαμμώδους, quod è renibus in vesicam puerorum descendit, ibique comprehensum, quasi glutino, crassamento glutinoso, calculum

lum grandem componere. Ergo & talem lapidem Hippocrates comprehendit hac ista appellatione τοῦ συνάγματος μετ' οὔρησιν. Et ſane cum ad eum locum Galenus hoc proprium eſſe veſicæ calculi doceat, quod μετ' οὔρησιν, id eſt, excretionem urinæ, concreſcat, non diſtinxit ut vos diſtinguitis inter illum qui ex ſabulo à renibus illapſo concrevit, & illum qui in veſica per ſe coagmentatus eſt ex craſſamento urinæ puerilis. Hoc tantum ibi dicit, renum calculos πρὸ οὐρήσεως fieri, veſicæ μετ' οὔρησιν, At per renum calculos eos intelligit, ex quibus oritur νεφρῖτις. Ibi enim etiã querit cur calculis veſicæ magis obnoxii ſint pueri, ſimulque reprehendit eos, qui putabant id eo fieri, quod pueris magis eſſent στενόπορα τὰ ἀγγεῖα, meatus nempe veſicæ quibus excernitur urina. Si hæc ratio, inquit, valeret, tum calculis renum magis divexarentur. στεναὶ γὰρ, inquit, αἱ κατ' ἐκείνους διέξοδοι, τῆς κύστεως δὲ ὁ τράχηλος εὐρὺς ἐστὶν ἐς τοσοῦτον τοῖς παιδίοις, ὡς πάσης ὕλης πάχος ἑτοίμως αὐτοῦ διεξέρχεσθαι. *Nam & angusti per renes tranſitus ac meatus, cum veſicæ cervix in pueris in tantum lata ſit ut facile omnis materiæ craſſamentum per eam meare poſſit.* Ergo calculus qui πρὸ οὐρήσεως gignitur, is renũ eſt calculus, qui in ſenioribus magis

quam

quam in pueris ſolet enaſci, cum iſti veſicæ calculo frequentius laborent. Et de eo calculo renum intelligendum eſt, qui in ipſis renibus ita concreſcit, & grandeſcit, ut tranſire vix valens, dolorem ac cruciatum in renibus, atque etiam urinæ difficultatẽ, aliaque nephriticis accidentia συμπτώματα, pariat. De quo calculo renum Hippocrates in Coacis dixit l. III. tractatu IV. cap. III, de urinis. Νεφρῶν ἐξαπιναῖον ἄλγημα κατ' οὔρων ἐπισχέσιος, λιθιδίων οὔρησιν ἢ παχέων οὔρων σημαίνει. Ad quem locum recte idem Duretus notavit, *renum quidem συνάγμα, id eſt, coagmentationem dici* περὶ τῆν οὐρήσεως: *veſicæ autem* μετὰ τὴν οὔρησιν. Non igitur pueri illi calculo renum obnoxii, qui περὶ οὐρήσεως dicitur. At frequẽtiſſime torquentur illo veſicæ, qui προϋπάρχον habet in renibus, tranſmiſſo ſine dolore in veſicam ſabulo, ibique corticatim augeſcente. Cur minus laborent calculo renum pueri, quã ſenes, hanc adfert cauſam ibi Galenus non anguſtiam viarum & meatuum in renibus ætate provectiorum, ſed debilitatem τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν, & humorum craſſiorum cruditatem, qui calore naturali iam in his deminuto, haud tam bene perfici poſſunt ut in pueris, quibus illæ ἐνέργειαι valentiores adſunt humoribus diſſipandis ac digerendis

rendis aptæ. Sed hæc non huius loci, & vestra est medicorum tractatio ac disquisitio. Non video autem quod iam ante docebam, cur enatus ex crassamento urinæ diutius in vesica puerorum subsistente, calculus σύναγμα μετ' οὔρησιν dici debeat, ille autem cui initium præbuit sabulum ex renibus profusum, & in vesica per incrementa corticatim facta crescens, σύναγμα πρὸ οὐρήσεως appellari mereatur. Nec illud etiam scio, quæ differentia sit constituenda matricis in utroque, quasi alterius ex rene sit profecta, alterius in vesica ipsa origo ac prima causa posita sit. Πάχος οὔρων causam esse lapidis qui in vesica puerorum nascitur auctor est Galenus. Unde illud πάχος οὔρων, nisi ex renibus? Τὸ τοίνυν, inquit, πάχος τῶν οὔρων τὴν πρώτην αἰτίαν τε καὶ μεγίστην αἰτίαν ἔχει τῆς τῶν λίθων γενέσεως. *Crassamentum urinarum primam & maximam habet causam lapidum generationis.* Si qualitas humoris principium & origo, vel principalis causa est calculi qui in vesica puerorum nascitur, certe cum humor ille talis è renibus veniat, τὸ προϋπάρχον & matrix huius calculi generationis in renibus etiam constitui debere videtur. Etsi enim vesicæ calor plurimũ ad eum compingendum & cogendum conducat, præcipua tamen

tamē ac prima eius cauſa ad cōcreſcendū eſt humoris qualitas, qui talis è renibus deſcendit. Galenus: διότι εἰ καὶ τοσαύτη θερμότης ἣν ἔχει παιδία φύσει συνεργεῖ τι πρὸς πῆξιν, οὐ μὴν αὐτῆς γε τὸ πλεῖστον, ἀλλ' ἡ τῆς ὕλης γε ποιότης ἐξ ἧς ὁ λίθος γίνεται, τῆς συστάσεως αὐτῆς τὴν αἰτίαν ἔχει. Quærit ibi cur Hippocrates in aſſignanda cauſa quæ facit, ut pueri veſicæ calculo citius laborant, quaſi dubitans dixit, ἆρα ὅτι θερμότεροι; an quod calidiores ſunt? *Ideo*, inquit, *non affirmative hoc aſſerit auctor, quia etſi aliquid conferat ad concretionem lapidis puerorum calor nativus, haud tamen plurimum ille facit, ſed materiæ qualitas ex qua lapis fit, cauſam habet huius coagulationis.* At ποιότης ὕλης, ex qua gignitur in veſica calculus, interdum craſſa ac lenta per ſe ſola eſt pituitoſa urina, interdum & aliquid arenoſi admixtum habet. Certe utrunque ex renibus defluit, & veſicæ influit. De utroque igitur calculo certum eſt intellexiſſe Hippocratem & Galenum, cum veſicæ calculum μετ' οὔρησιν ille vocavit, hic proprie ſic vocatū explicavit, quia fit poſt emictionem urinæ. Cur ita concreſcat poſt emictam iam urinam potius quam ante, cauſam ex ipſo Hippocrate dedimus. At vellem mihi ipſe explicaſſes & rationē ſimul addidiſſes, cur perfecto

demum urinæ ductu, calculus in urina so-lidescat. Adiungeres etiam, si mihi grati-ficari velles, cur in rene calculus gignatur, ante cœptam duci urinam. Si perficitur urina in vesica, quia ubi eo pervenit, in-de nomen nanciscitur, non tamen οὔρησις absolvitur, nisi quando eiecta est à vesica urina. Quæ fit dum ejicitur. Non enim alio sensu οὔρησιν & οὐρεῖν Græci solent usur-pare. Ergo vobis urinæ ductus, id est, οὔρησις est, qua à renibus in vesicam urina derivatur. Quæro quæ differentia inde statui possit in lapide qua renũ qua vesicæ generãdo, ut in hoc μετ᾽ οὔρησιν gigni possi-tis eum dicere, in illo πρὸ οὐρήσεως? Cum si-ne interruptione, intervallo, ac mora per-pes ille ac iugis fluor manet è renibus in vesicam, qui urinam demum in vesica perficit & nominat, ecquod tempus co-gitari ac mente percipi potest, quod ante οὔρησιν dicatur, & πρὸ οὐρήσεως? Profecto nisi prorsus animi cæcus sum, ut in istis me pa-rum fateor videre, tã qui in renibus nasci-tur calculus, quã qui in vesica, quocumq; tẽpore formari incipiat, id tẽpus eius cõ-cretionis æque potest designari, his omni-bus appellationibus, πρὸ οὐρήσεως, ἐν οὐρήσει, & μετ᾽ οὔρησιν. Certũ quidẽ est post largiorem potum, uberiorem etiam fluxum vel uri-

næ du-

næ ductum è renibus in vesicam fieri, quam post modicum aut nullum, sed servato tamen eodem manandi modo sine intermissione, quia spõte naturæ fit, & ἀπροαιρέτῳ ῥύσει, quæ continẽter ire solet. Sic ex lixivo cinere linteorũ mundandorum synthesi imposito, post iniectã novam desuper aquã, magis ubertim liquor defluit, quam per intervalla ἐμβολῆς aquę. Continenti tamẽ & iugi ductu manat, modo lentiore, modo concitatiore, pro ratione aquæ quæ recẽs infusa est, aut pro spatio quod lõgius distat ab recens infusa. Ductus urinæ præterea à renibus in vesicam, ut naturalis est, & animali fit nesciente ac non sentiente, ita ῥύσις potius est quam χύσις. At excretio è vesica, quæ proprie οὔρησις dicitur, non est ῥύσις, sed χύσις, non fluxio, sed fusio. Unde & χῦμα appellatur medicis Græcis recentioribus urina iam effusa, quod antiquioribus οὔρημα. Sic Galenus appellat & reliqui, cuius χύσις est volũtaria, & modo retinetur, modo emittitur pro arbitrio fundẽtis. At ῥύσις æquabilis est & perpetua, ut in perenni fonte, qui etsi per ęstates & sicca tẽpora tenuiore manet vena, per pluvias & hyemem pleniore currat agmine, semper tamen fluit. Si daretur igitur aliquod intervallũ quo ductus ille

urinæ è renibus, quam οὔρησιν vocatis, ſubſiſteret, & mox iterum inciperet, tum ſane vobis aſſentirer, locum habere hanc temporis diſtinctionem in lapide renum & veſicæ coagmentando, περὶ οὐρήσεως & μετ' οὔρησιν, *ante & poſt mictionem*. Sed cur nulla datur calculi σύστασις dum fit urinæ ductus, inter ipſam, inquam, mictionem, ἐν τῇ οὐρήσει, velim etiam hoc à te mihi explicari. Poſt emiſſam urinam πῆξιν lapidis fieri in veſica nos ante ex ipſo Hippocrate expoſuimus. Id eſt, μετ' οὔρησιν. At qui in renibus concreſcit calculus non in eo neceſſarium eſt ut prius è veſica emittatur urina quo perficiatur eius concretio, ideo & περὶ οὐρήσεως, id eſt, ante redditam urinam poteſt concreſcere. Et ſic plane intelligendus Galenus. Cum veſtro illo urinæ ductu qui in veſica perficitur atq; abſolvitur, nemo eſt qui rectam Hippocratis illius ſciti ac veram interpretationem comminiſci aut expedire queat, τὸ σύναγμα μετ' οὔρησιν, de veſicæ calculo. Ad tua iterum redeamus, ut oſtendamus nihil huiuſmodi conſequi ex tua argumentatione quale voluiſti. In cap. VI. libri de Calculo ſcribis, *Obſervaſſe te multos ex veſicæ calculo laborare, qui antea nullis unquam laboribus fuiſſent divexati*. Facile de

iſto

iſto tibi credimus tantæ doctrinæ & experientiæ medico. Subiungis deinde, *Et ſi nephritis auctore Hippocrate ante pubertatem non oritur, ergo pueri, quorum calculos idem* VI. *Epid.* III. *coagmentari docet* μετ' οὔρησιν, *perfecto urinæ ductu, qui fit in veſica,* προϋπάρχον *ſive rudimentum non traxere è renibus, namque alias nephritin paſſi fuiſſent ante pubertatem.* Quod negas pueros trahere rudimentum calculi è renibus, id tuus Hippocrates affirmat, lib. IV. de Morbis, ubi exponit quomodo calculus generetur in veſica puerorum. Nam τὸ ἐπιὸν ψαμμῶδες quod ἐν κύστει eorum à pituita vice glutini coaleſcere & cogi dicit, omnino à renibus. Atqui, inquis, ſi à renibus illud rudimentum traherent, nephriti laborarent, cum tamen neget Hippocrates pueros nephriti laborare ante pubertatem. Quaſi vero omnes neceſſe ſit nephriti laborare, quibus arenæ è renibus in veſicam decidunt. Tibi ipſe contradicis. Nonne alibi dixiſti, & in hac ipſa, cui reſpondeo, Epiſtola ſcripſiſti, multos magnam vim arenarum cum urinis fundere, qui nunquam calculo renum neque veſicæ laborarunt? Ergo fundere ex renibus arenas ſolitos in veſicā plurimos citra nephritidis dolorem, niſi tecum pugnare ipſe velis, non poſſis

negare. Cur quod cuivis ac multis accidere posse confiteris, pueris quoque idem non continget, ut sine morbo nephritidis arenas in vesicam dejiciant? At ex illis arenis in vesicam sine dolore renũ aut vitio calculi in illis innati, effusis, posse calculum in vesica pueris gigni, nemo negaverit, multo minus tibi similis, tam doctus in arte ac peritus. Hoc ipsum plane Hippocrates docet. Si verum autem esset quod affirmas, nemo calculo vesicæ laboraret, cuius rudimentum è renibus acceptum esset, quin etiam nephritis morbo tentaretur. Multos esse qui calculo vesicæ discrucientur, eoque ex arenis vel sabulo renum in vesicam illapso, & ibi coagmentato, qui tamen nunquam nephritin passi sunt, cur tu ignorares, cum ego qui non sum medicus id sciam? Nisi hoc esset, indiscretus sane foret calculus vesicæ ac renis, & uterque morbus adeo individuus, ut altero correptus alterum quoque sentire necessario deberet. Quod non fieri solere nemo melius tenet quam tu. Ergo & λιθίασιν vesicæ sæpe patitur ex calculo, cui renũ malitia dedit initium concretionis, qui nunquam tamen passus est nephritin. Idque in pueris magis esse tralaticium quam viris Hippocrates testatur. Cum nephriti-

phritide non tentari ſoleant ante pubertatem, λιθιάσει tamen ſive veſicæ calculo ſæpiſſime cruciantur. Aut igitur tibi negandum eſt calculũ quo pueri torquentur matricẽ, & τὸ προῦπάρχον ex renibus haurire, aut fatendum veſicæ λιθίασιν abſque nephriti poſſe contingere, cui tamen λιθιάσει principium ac rudimentũ delapſa ex renibus materia propinarit. Nec de arenis tantum hoc accipi velim, ſed etiam de humore craſſiore & viſcido, & calculum ubi in veſicam deſcenderit, creare apto. Et hæc mea ſententia eſt, nullum omnino in veſica lapidem formari, quin rudimentũ vel principium, quod vocatis προῦπάρχον, ac materia ei creando è renibus tranſmiſſa ac data ſit. Multum autem refert qualis illa materia ſit. Si craſſior humor eſt ex pituita viſcoſa, ex quo lapis in veſica concreſcat ſolidus ac durus, ut ſæpe uſu venit, tum certe talis lapidis indicium per arenas cum urina egeſtas dari prorſus non quit. Si vero arenoſus ſit, ac mollis, ut ex partibus parum adſtrictis compoſitus, certe qui talis eſt, ſignum edet ſui per ſabuloſa, aut minuta lapidum fragmenta, cum urina egeſta. Utriuſque generis lapides in veſica gigni etiam Arabes agnoſcunt. Aviſenna lib. III. Fen XIX. tract.

1. cap. v. ubi explicat differentiam lapidis renum & veſicæ, iſtũ duriorem eſſe, illum fragiliorem & molliorem ſcribit. Quamvis & veſica ſępe molles & fragiles gignat. Idem dixit & Fen xviii. tract. ii. cap. xvi. *Licet & quandoque in veſica lapis generetur, qui minutatim frangitur.* Talis eſt arenoſus, & qui ſquamatim compactus eſt, ſed mollis, ὁ πωρώδης λίθος. Et hoc idem omnino voluit Hippocrates, cum inter ſigna calculoſæ in pueris veſicæ recenſet etiam διούρησιν ψαμμωδέων. Quod non perpetuum eſſe fatetur, ſed ita demum accidere docet, cum ad formandum calculum arenæ accedunt. Ideo dicit, ἐστὶν ὅτι διουρέεται τὰ ψαμμώδεα. Hoc iam ſupra expoſuimus. Dixeris, ſed quomodo arenoſa illa ſedimẽta certa edẽt ſigna de veſicæ calculo arenoſo ac molli, cum de renum calculis ſimiliter arenoſis ac mollibus, tali indicio ſignificãdis, accipi queant? Reſpondeo ex ætate primum colligi poſſe, utrum illæ arenæ videantur calculum veſicæ indicare, an renum. Si puer ſit, & qui per ætatem nephritis immunis videtur, in calculum veſicæ pronior erit ſuſpicio, quam renum. Contrarium feretur iudicium ſi ſenior ſit, & quem veriſimile ſit nephriti potius ex ætatis ratione quã veſicę calculo obno-

obnoxium videri. Præterea νεφρῖτις habet ſua,& alia ſigna,quibus facile eſt diiudicare calculum potius eſſe renum quam veſicæ. In nephriti calculoſa ea recenſet Hippocrates, nec ſolam egeriem arenarum inter ſigna eius numerat. Qui ψάμμος ut ibi vocat, vel λίθοι λεπτοὶ, ut ſigna ſint nephritidis calculoſæ, locum tamen habent tantum in arenoſo calculo & molli, non in duro ac ſolido. Sic λιθίασις quoque veſicæ præter arenarum excretionem, aliis etiam dignoſci poteſt argumentis, quæ iuncta cum arenoſa ὑποστάσει, calculum veſicæ eſſe arguant magis, quam renum. Sed hic urgebis illud tuum, multos arenas cum urinis profundere, qui nunquam neque calculo veſicæ neque renum laboraverint. At ego reſpondebo, hoc in viris ac ſenibus ſæpius uſu venire, ut aliis ex cauſis arenas ejiciant, quibus calculus non ſubſit neque veſicæ neque renum, cæterum in pueris raro & vix unquam id dari. Cum arenoſas ὑποστάσεις meiunt, pæne indubitatum eſt ſignum calculum in eorum veſica aut gigni, aut iam eſſe generatum, aut mox generandum. Aetas eſt quæ ſuadeat, veſicæ potius eſſe quam renum calculum. Aetas etiam

est qua facile iudicatur arenas illas calculum minari mox formandum, aut testari iam formatum. At arenæ sunt quæ arenosum illum esse significent. Nam de alio quam arenoso alia sunt expetenda signa. Cum igitur Hippocrates in hoc Aphorismo de λιθιάσει vesicæ, quæ per arenarum ὑποστάσιν dignoscitur, absolute loquutus sit, de illa præcipue egisse existimandus est, quam pueris magis familiarē esse passim alibi tradit, quam adultis. De renum calculo ideo nihil adiunxit, quia ad aliam ætatem pertinet, & multis aliis signis παθογνωμονικοῖς indicaretur, præter ψαμμώδη ὑπόστασιν. At vesicæ calculum arenosum de quo solo intellexit, & in pueris, maxime per arenarum egeriem significari solere vix dubium. Non enim ex alia causa solent pueri, aut admodum certe raro, arenas mingendo emittere. Aut iam calculus est, aut mox erit. Talis enim habitudo vesicæ pueris, & vis caloris naturalis, & præterea ea copia pituitæ crassæ viscidæque, quæ pro glutino solet esse concipiendis & cogendis illis in calculum arenis, ut maximus metus esse debeat, cum arenosa egerunt, ne calculus ex his concrescat. Nec ergo suspicio inanis iam concrevisse, immo & signum

vix

vix ambiguum, cum & alia argumenta accedũt, quæ quinque numero eſſe idẽ Hippocrates tradidit, ubi narrat quomodo cogatur lapis in veſica puerorum, & quomodo dignoſcatur. Ad alia autem ſigna debere attendere medicũ, cum plura ſint, certo certius eſt, ſi tuta ac certa de morbo volet pronuntiare. Quod autem hodie calculi veſicæ ut plurimum duriores viſantur tam in pueris quam in ſenioribus, ſi qui iis laborent, & quod renum calculi in noſtris hominibus nunc ſolent magis molles reperiri & arenoſi, non propterea dicendum nullos tales in veſica inveniri. Contrarium ex Græcis medicis & Arabibus ſupra probavimus. Si quando porro tales inveniantur, per arenarum ὑπόστασιν in urina ſignificari eos poſſe certiſſimum eſt, præſertim in pueris. Dicam & aliud quod eſt veriſſimum. Quod hodie in his oris Septẽtrionalibus, qualis Europa maxima ex parte eſt, calculi ex ſola pituita cõflati & cõcreti in veſica & renibur reperiantur, id accidere ea de cauſa, quia in hoc frigido & humido aëre pituita magis abundat, quam in illis locis Gręciæ Aſiæq;, ubi medicinã fecit Hippocrates, ac ſcripſit. Inde loci hominibus pro aëris & ſolis ratione, minus moleſta pitui-

ta quam

ta quã nostris, sed bilis & sanguis magis in illis effervescebat. His adde illius tẽporis victũ, exercitia, & alia omnia diversa in genere διαιτητικῷ nunc & olim. Falluntur ergo non raro medici nostrates, dum omnia scita Hippocratis examussim convenire censent medicinæ ac curationi quæ corporibus nostri cœli convenit, & quam natura nostrorũ hominũ exigit. Quis exactam tertianam medicus hic in ægris suis animadvertit? Omnes sunt spurię, non ἀκριβεῖς, quia cum pituita sunt complicatæ, non ex pura bile constant. Nec mirum ergo si non quadrẽt διαγνωστικὰ & κριτικὰ signa tertianæ Hippocrateæ cum nostris, quia nullas habemus fere tertianas legitimas. Hoc aliis sexcentis possem argumentis rebusq; demonstrare. Sed hic in calculo maneamus. Dico igitur, cum pituita minus infestaret homines earum regionum inter quos vixit scripsitq; Hippocrates, quibusque medicinam fecit, idcirco minus eos fuisse obnoxios calculo, qui ex pituitoso ac viscido humore totus in vesica conflatur. Præterea ubi aër frigidior & humidior, ibi etiam ut plurimũ homines solent esse voraciores, plusq; etiam vulgo comedere posse quam in calidioribus ac siccioribus locis, qualis erat Græcia. Quod autem

tem plus appetunt & plus comedunt, rigentium & humentium plagarum gentes, inde etiam colligas, calorem ad concoquendum quod comedunt in iis esse maiorem. Plus ergo excrementi faciunt, quia plus comedunt. Hinc & materiam lapidi gignendo fertiliorem præbent, & ei quidẽ lapidi, ut dixi, qui ex glutinoso humore concrescit. Pituita igitur ab aëre frigido humidoque illis obvenit, calor ipse ἔμφυτος à natura, qui in hominibus locorum frigidiorum maior ut plurimũ, & vẽtriculi pręcipue. Quod ex eo arguitur quia plus appetunt, amplius comedunt, ac melius concoquunt. Hæc ratio etiam efficit ut pueri vesicæ calculo magis sint obnoxii ex calore nativo ampliore, & humore pituitoso uberiore. Hinc scribit Hippocrates in libro de Natura hominis, ideo in pueris lapides frequentius concrescere, propter loci, id est, vesicæ calorem, & totius corporis, cui ob contrariam causam minus obnoxii viri. Γίγνονται δὲ καὶ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τε τούτου καὶ τοῦ ὅλου σώματος, τοῖς δὲ ἀνδράσι οὐ γίνονται λίθοι διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. Ut λιθίασιν veteres de calculo vesicæ magis dixerunt, & νεφρῖτιν de renum, ita hic λίθους Hippocrates proprie intelligit de calculis

culis veſicæ. Idque ſatis oſtendit quod in pueris frequentius gigni dicit, διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου, id eſt, veſicæ. Quæ differentia inter nos, & in his regionibus, puerorum ac virorum, eadem ferme eſt virorum noſtrorum & eorum qui in illis vivebāt, ubi fuit Hippocrates. Ut pueri humidiores & calidiores viris, ita Septentrionales homines amplius habent caloris & humoris, præcipue pituitoſi, quam meridionales. Eadem porro proportio inter pueros diverſorum climatum quæ inter viros. Sic pueri noſtri Græcorum pueris magis pituita abundantes, & plus nativi habent caloris tam in veſica quam in toto corpore. Ita ergo noſtri calculo duro veſicæ, & ex ſola viſcida pituitoſaque malitia concreto magis obnoxii, quam Græci vel Aſiani, in quibus arenoſus & mollis frequentius concreſcebat. Qui citius concoquunt, eos veſicæ calculum frequentius habere Galenus dixit. Tales pueri. Inde humor ex bene concoctis viſcidior, lentior, & creando lapidi proinde magis idoneus, præcipue veſicæ, qui & durior ut plurimum ſolet gigni. In pueris talis conſuevit generari ob eam cauſam, quod calore naturali ad concoquendos ac digerendos humores valentiore ac vividio-

viuidiore præditi ſunt. Galenus: καὶ μὴν καὶ γλίσχρον εἰκὸς αὐτὸ μᾶλλον εἶναι τοῖς παιδίοις τῷ κατεργάζεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμασίας. Viſcida autem ac lenta facilius coeunt; adunantur, & coagulãtur. Aliis ex cruditate magis gigni placet. At pueris ſimiliores hac in parte viri ſeptentrionales, ſi cõferantur cum calidiorũ incolis regionum. Idcirco & in quibus magis pituita abundat, & in quibus calor natiuus maior eſt, ii duriores & grãdiores lapides tam renũ quã veſicæ citius procreant. Tales ſeptẽtrionales, hac in re puerorum naturæ magis ſimiles, quam qui in calidioribus regionibus habitant. Hinc etiam pueris lapides veſicæ magis frequentes eſſe in ſeptentrionalibus ſcribit Auiſenna, & præcipue in pueris lib. III. Fen XIX. tract. I. cap. V. de lapide veſicæ,

و اعلم ان حصاة المثانه في البلدان
الشماليه و خصوصا في الصبيان.

Sed deeſt, كثر, hoc modo, كثر في البلدان. *Et ſcito quod lapis veſicæ magis frequens eſt in regionibus ſeptẽtrionalibus, ac maxime pueris*. Ibi interpretes: *Quod lapis veſicæ multiplicatur*. Legerũt ergo in Arabico, كثر, qui vulgo editioni Romanæ deeſt. Sed hæc alibi. Qui minimi præterea ſunt cibi homines, illi etiam ad durum & ſolidum

iſtum

iſtum calculum, cui pituita cauſam dat materialem, gignendum minus proclives quã phagones. At tales, ut dixi, præcipue Europæi, ac ſeptẽtrionales omnes populi. Cibi prçterea ipſi in calidis & ſiccis regionibus nati, minus generandç pituitç ſuffragantur quam qui proveniũt in humidis & frigidis locis. Si hæc omñia cõſiderentur, minus mirũ videbitur, quod Hippocrates pro Definitione poſuit, quibus arenoſa in urina ſubſidunt, iis veſicam λιθιάσει affici. Quod de his accipiendum, qui veſicæ calculo ſolent ut plurimum affici, ut pueri. Hiq; in illis quas diximus regionibus ex ratione climatis & naturæ proprietate ſolebãt magis calculo arenoſo laborare, quã in Europæis ac ſeptentrionalibus nati. Postremo iſti Aphoriſmi, cũ regulæ ſint & definitiones ad medicã artẽ, quç tota in cõiecturis verſatur, factæ, non poſſunt ita eſſe certæ ut immutabilem & ſempiternam veritatem contineant. Nulla, ut aiunt, tam generalis eſt regula, quin exceptione aliqua infirmetur. Nulla autem in medicina ſigna ſunt, ſive illa προγνωστικὰ ſint, ſive διαγνωστικὰ, ſive κριτικὰ, quæ tam certa videri queant, ut nunquam fallant. Idque ita eſſe quotidie medici reapſe experiuntur. De ſignis igitur ſæpius veris,

ſed aliquando fallacibus, non poſſunt Aphoriſmi componi ac conſtitui qui nunquam fallant, & quibus nihil opponi queat, quod exceptionis vice ſit contra veram & catholicam regulam. Satis eſſe debet, ſi ut plurimum regula vera ſit, ut hæc eſt Hippocratea, ſicut à nobis nunc exponitur. *Quibus arenoſa in urina ſubſident iis veſicam* λιθιῶν. Arenoſa iſta ſedimenta in pueris, quibus peculiaris ac proprius veſicæ calculus eſt, indicant calculum eſſe in veſica arenoſum. Non dubitavit certe Galenus inter exempla τοῦ ἰδίου σημείου hoc afferre, renum calculum argui ex arenoſis ὑποστάσεσι. Tanto magis ἴδιον id ſignum videri debet in pueris, & in veſicæ calculo illis familiari, quia vix aut rariſſime arenoſa pueri cum urina eiiciunt, quin calculi in illis id argumentum ſit, ſed arenoſi. Tuum erit doctiſſime Beverovici videre ac perpendere, an quæ adduximus aliquid facere queant, conciliandæ veritati huius Aphoriſmi Hippocratei, cuius fides apud pleroſque recentium medicorum vacillat, & magis apud te quam alium quemquam. Nolo confidere per me locari in ſolido poſſe quæ per te in dubium ſit vocata, immo ſtatu graduque ſuo deturbata, ac pæne ſubverſa. Qui me-

dicus non ſum, non eos mihi ſpiritus aſſumo, ut medicos docere poſtulem. Ego vero doceri opto. Quod tu facies, aut nemo, in hac præſertim quæſtione quæ pridem meditata tibi, ac mandata litteris cum maxima tua gloria, & nunquam intermoritura laude. Quæ contra te haud magis quã pro me dicerem hæc habui, id eſt, pro ea expoſitione Hippocratis Aphoriſmi, quam tu non probaſti, cum à me quæſiſſes quid de tua ſentirem. Te non mihi eam approbaſſe ex hac Epiſtola animadvertes. Potuiſſem fortaſſe tibi cauſas huius meæ diſſenſionis plures melioreſque dare, ornatiuſque illas explicare. Sed excuſabis hominis aliud cogitantis diverſas curas, ut eſſe oportet eius qui iam itineris totus eſt ad quod accingitur. Nec poſtulo iſtis ut mutes ſententiã, aut labaſcas, ubi mea legeris, ſed ut me, vel diſſidentem, amare pergas. In tanta quanta noſtra eſt in hac quæſtione opinionis diverſitas, nihil vetat & tantam, quanta maxima fingi poſſit, animorum ſtudiorumque concordiam, atque adeo amicitiam reperiri. Non enim pugnamus, ut hoſtes ſimus, ſed ita amici ſumus, ut vel ſic pugnare poſſimus, & amici tamen manere. Veritatem tuæ ſententiæ parum dubiam tibi

tibi videri dicis. Cur igitur quærebas quid de ea exiſtimarem? De mea idem ſentio ac dico quod tu de tua. Quis igitur nos componet? Nos ipſi. Non impedio ne tua tibi talis videatur ut fingis. Nec igitur prohibebis quin veriora ac potiora putem quæ ſcripſi. Nec eſt quod mihi opponas auctoritatem Sanctorii. Pluris tua mihi nunc eſt, quam illius tibi tunc fuit. Pro uno Sanctorio tibi opponere poſſum quantum eſt medicorum veterum & recentiorum, ipſumque adeo Hippocratem, qui quod negas eum dixiſſe in hoc Aphoriſmo, id luce clarius expreſſit. Habeo præterea & profeſſores huius Academiæ in medica facultate celeberrimos, tuique amantiſſimos, quos non minoris facere quam Sanctorium illum te debere, facile mecum iudicas. His cum expoſuiſſem noſtram hanc controverſiam, rationeſque tuas ac meas explicaſſem, non dubitarunt albo calculo meam probare huius Aphoriſmi interpretationem. Nunquam tamen ſatis eam comprobatam confirmatamque putavero, ſi tu illi atrum adiicere perges calculum. Demi non illum mallem mihi è veſica ſine nece aut noxa, ſi eo laborarem,

quam addi à te tuum ad meam ſententiam, ſi id fieri poſſet, ſerio triumpharem. Vale medicorum flos delibate, ſuadæque medulla. Leydæ ipſo Iohannis Baptiſtæ die, cIↄ Iↄ c x l.

Nobiliſſimo

Nobilissimo viro,
CLAUDIO SALMASIO,
IOH. BEVEROVICIUS
S. D.

NObilissime Domine, Totus nuper in lectione muneris tui de Trapezitico fœnore, liberius fortasse scripsi, quam decuit Salmasio Beverovicium. Speraveram vel authoritate tua meam interpretationem stabilitum iri, vel firmis rationibus convulsum. Vtraque de spe cum decidissem, ad rem veritatemque, cuius te felicem è scriptis assertorem admiror, tua cœpi revocare, si forte inclusam tot medicorum commentationibus in veritate investiganda limatis, lucem proferre possem. Te ipsum iudicem requiro, sed sine affectubus iis, quarum caussas procul habes. Tota sub te iudice lis est, An arenæ in urina emissa indicent calculum esse in vesica, & An interpretatio mea veritati, & Hippocrati consentanea sit. Prius negavi, posterius probare conatus sum, nec mentem aut factum muto. Ridiculum enim esset Hippocratem in Aphorismis, quos iure medici pro Aesculapii habent oraculis, aliquid pro vero statuere, quod ipse in aliis alio loco falsi arguit. Afferam ipsa magni authoris verba, etiam in libello meo citata, ex libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν,

 qui-

quibus veteres Medicos, id asserentes, reprehendit. Πολλοὶ, *inquit,* τῶν ἰητρῶν οἱ μὴ συνιέντες τὴν νοῦσον, ὁκόταν ἴδωσιν τὴν ψάμμον, δοκέουσι λιθιῆν τὴν κύστιν· καὶ ταύτην μὲν οὔ, *&c. Nescio quid clarius contra vulgarem Aphorismi explicationem afferri queat. Arabum medicorum, qui insignes fuere practici, princeps Avicenna scriptũ reliquit,* Sedimentũ arenosum in urina non facere calculosos, sed reddere homines à calculis immunes. *Quomodo igitur signum calculi? Nec te fugit, quod & inter alios de se ipsis testantur Matthæus de Gradi, & Epiphanius Ferdinandus, multos à pueritia arenulas excrevisse, nullo unquam calculo vexatos, nedum vesicæ. Qua ergo ratione indicabunt Hippocrati* τὴν κύστιν λιθιᾶν; *Cum itaque interpretatio illa veritati, quod nemo negare potest, & ipsi Hippocrati, ut iam probavi, repugnet; an non pro vero pugnet, & Hippocratis genio non adversetur, nunc considerandum venit. Id consequuturus mihi videor, si* οὖρον *Hippocrati etiam usurpetur de urina in vesica, antequam emissa, & vox* ὑφίσταται *de iis, quæ in corpore retinentur. Locum addam, extra omnem, ut equidem censeo, contradicendi aleam positum, ex lib.* IV. *de morbis, ubi explicat quomodo calculus oriatur in vesica, similitudine ferri in ignem coniecti,* Οὕτω δὴ καὶ ἡ ὑποστάθμη ἐν τῇ κύστει, κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος, ἐξουρέεται, τηκόμενον ὑπὸ τοῦ οὔρου, *&c. Vbi manifeste sumi-*

tur τὸ οὖρον *pro urina, cum adhuc in vesica subsistit. Idem author est pueris sæpius calculum generari in vesica, adultis in renibus, quod lib.* VI. *Epid. hac periphrasi expressit,* τὸ μετ᾽ οὔρησιν σύναγμα παιδίοισι μᾶλλον. *Ubi Galenus, & alii interpretes* τὸ μετ᾽ οὔρησιν σύναγμα *exponunt, eorum quæ post mictum in vesica subsistunt, concretionem. Ita ut* σύναγμα *Galeno nihil aliud ibi sit, quam* σύστασις καὶ πῆξις. *Et in libro, ubi obsoletas Hippocratis voces explicat,* σύναγμα *ab eo exponitur* ὑπόστασις. *Sic Glossæ veteres,* Ὑφίσταμαι, subsisto. *In qua significatione Hippocratem vocabulo* ὑφίσταται *usum fuisse, superioribus meis demonstratum puto. Possem & alios adducere primæ notæ scriptores, si vellem* γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, *aut Phormione insanior inter sanos videri. Quanquam non arbitrer omnibus te lippis velle eodem mederi collyrio. Me docere, Vir nobilissime, ut pergas, & amare, etiam atque etiam rogo. Vale fœliciter. Dordrechti* VII. *Iul.* cIↃ IↃ c cXL.

Virtutum tuarum cultor

IOH. BEVEROVICIUS.

Clarissimo viro,

IOHANNI BEVEROVICIO

Cl. Salmasius.

S.

Peræ ſudabant in fine Reſponſionis meæ ad priorem tuam Epiſtolam, una cum illa excudendæ, cum poſterior mihi reddita eſt, præſtantiſſime Beverovici. Dederam iam quoque typographo Præfationem illi Editioni præfigendam, qua cauſas tibi expoſui, eaſque veriſſimas, cur excuſam typis illam Epiſtolam, qua tuæ reſpondi, mittere ad te maluerim, quam mea manu exaratam, cuius ſcripturam tot inductis, interlitis, & additis infuſcatam, vix aſſequi potuiſſes. In his autem poſtremis litteris video te feciſſe, quod egregios belli duces factitare ſolitos accepimus, ut laborantibus in acie ſuis, qua parte validius ab hoſte premuntur, copias novas ſubinde ſubmittant auxilio, quo poſſint, redintegratis viribus, hoſtilem impetum ſuſtinere, forſan ac reprimere, eoſque à quibus iam fugabantur, in fugam vice verſa impellere. Quinetiam ſolent iidem periti imperatores, ſi quam

quam partem aciei cernant debiliorem, ac ſuſpicio ſit ab eo latere impreſſionem hoſtes eſſe facturos, ſubſidiis eam firmare. Ita tu cum forſitan dubitares de robore tuorum argumentorum, ac de rationum pondere, quas in priore Epiſtola, quaſi in prima acie collocaras, aliam manum ſubſidiariam mittendam decreviſti, quæ de pugnæ eventu minus te ſollicitum, magiſque ſecurum eſſe iuberet, cum adverſarius tuus huic novæ multitudini ad præmiſſam adiunctæ par eſſe non poſſet. Ego vero ut acceſſionem aliquam numeri per te eſſe factam, ad priora argumenta, ultro fatear, ad momenta virium, nihil aut parum te adiecisse, non poſſum tibi diſſimulare. Pro gravi, an pro levi armatura copiæ iſtæ habendæ ſint, quas de novo ſuppeditaſti, res ipſa & earum virtus mox indicabit, ubi pede collato cum iis, quas in adverſum egero, conſiſtent. Quod me iudicem requiris, ſed ſine affectibus, quorum cauſas te procul habere dicis, recte ſane ſentis eos à me abeſſe longiſſime cum cauſis ſuis. Non tamen æquum eſt, totam hanc litem à meo iudicio pendere, tametſi id te velle præ te feras, quia iudex in mea cauſa ſedere nolo. Sumamus potius quemlibet ar-

bitrum, in medica facultate doctorem ac professorem, vel ex hac Academia, vel ex alia, quæ tibi videbitur optanda, Parisiensi, aut Montispessulana, aut etiam, si voles, Lovaniensi, qui hanc inter nos controversiam aut componat, aut decidat, ac secundum alterutrũ pronuntiet, qui visus fuerit meliores ac solidiores rationes pro sua explicatione attulisse. Nunc respondebo novis tuis argumentationibus, quas in aciem quasi secundam ac subsidiariam directas, in hac posteriore Epistola opposuisti. Hæc prima inter illas ex agmine pugnatura procedit. *Ridiculum*, inquis, *esset Hippocratem Aphorismis, quos iure medici pro Aesculapii habent oraculis, aliquid pro vero statuere, quod ipse in aliis alio loco falsi arguit.* Concedã tibi, ne iurgia longius trahamus, Aphorismos Hippocratis vobis medicis haberi debere pro oraculis Aesculapii. Recte addidisti, Aesculapii. Si pro oraculis absolute dixisses, tum hoc tibi negassem. Scis autẽ quam non semper vera sint Aesculapii oracula. Quæ pater ipsius Apollo funditabat, certiorẽ iis fidem arbitrata est olim gentium credulitas. Non idem tamen sensere de filii oraculis. Quis enim Aesculapium unquam oracula dictare scripsit? Si aliqua tanquam Deus ali-
quan-

quando profatus eſt, quibus veritas ex eventu conſtiterit, non ſane eadem poteſtas veridica data eſt Aeſclepiadis. Tota veſtra iſta ſcientia quam ab Aeſculapio hauſiſſe iactatis, cũ in genere coniectaneo verſetur, quod eſſe fallaciſſimum conſtat, nullos ex ea Aphoriſmos poſſe condi cõpertum eſt, qui pro oraculis haberi debeant. An ulla ſigna vobis ſunt, προγνωστικὰ, διαγνωστικὰ, aut κριτικὰ, quæ nunquam fallant? Si aliquando fallunt, quamvis ſæpius non fruſtrentur fidem, an Aphoriſticæ ex his ſententiæ ſtatui ſancirique poſſunt, quæ ſempiternæ ſint veritatis? Si hoc ſtatueres, & ex eo Aphoriſmum velles componere, maxime fallacem falſamque ducerem talis definitionis regulã. At quod addis Hippocratem ipſum, huius Aphoriſmi falſitatẽ ſicut hodie ab omnibus explicatur, & ſemper olim expoſitus fuit, in aliis alio loco arguere, non poſſum in hoc tibi aſſentiri. Nihil enim uſquam ab eo proditũ in ſcriptis aliis legere eſt, neq; legere memini, quod contra hunc Aphoriſmum faciat. Ut hoc probes, *Afferre te* dicis *magni auctoris verba, etiã in libello tuo de calculo à te citata, ex libro* περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, *quibus veteres medicos id aſſerentes reprehendat.* Verba ipſa hæc ſunt, Πολλοὶ τῶν ἰητρῶν, οἱ μὴ συνιέν-

τες

τες τὴν νοῦσον, ὁκόταν ἴδωσιν τὴν ψάμμον, δοκέουσι λιθιῆν τὴν κύστιν, καὶ ταύτην μὲν οὔ, &c. His verbis appoſitis, addis: *Neſcio quid clarius contra vulgarem Aphoriſmi explicationem afferri queat?* Vide quantum à te diſſentiam. Non enim video quid clarius poſſit adduci pro expoſitione vulgari illius Aphoriſmi. Cum illa νεφρῖτις alia ſigna habeat, ac plura παθογνωμικὰ & ἴδια quibus dignoſcitur, quæ ibi narrat Hippocrates, cum ad ea non attenderent plerique illius ævi medici, ſed ſolam arenarum egeriem cum urinis reſpicerent, perperam calculum eſſe veſicæ aſſerebant qui eſſet renum. Recte eos reprehendit Hippocrates. Sed non minus ex ea reprehenſione liquet etiam ex arenoſa ὑποστάσει de calculoſa veſica ſolere indicium fieri. Quid ergo inde concludes contra Aphoriſmũ? Colligitur ex arena veſicæ calculus ut dicit Aphoriſmus, etiam renum ut docet hic locus in libro de Morbis internis. Hæc inter ſe non pugnant. Ideo mutilum Aphoriſmum pronuntiavit Galenus, non vitioſum nec falſum. Ego vero nec in defectu cubare ea ratione oſtendi, quia calculus veſicæ iuxta ipſius Hippocratis ſententiã, alii ætati familiaris eſt, alii calculus renũ. Pueros illo frequentius dixit laborare, viros

viros & ſenes iſto. Ergo Aphoriſmus qui definit ex arena emicta calculũ veſicæ argui, de his accipi debet, quibus magis proprius ac peculiaris hic calculus. Ex ætate itaq; diiudicari poteſt, utrum arenæ indicium dent calculi veſicæ, an renum. Si puer meiat arenas, calculum habet in veſica; ſi ſenex, in renibus. Sed qualem? arenoſum uterque. Hoc in Reſponſione multis expoſuimus. Ut non hoc perpetuum ſit, nec ſempitemæ veritatis affine, ſatis eſt ſi ut plurimum ita eſſe contingat. Veſtræ ſcientiæ ſcita ac decreta non ita ſunt generalia, quin exceptionem admittant. Addis, & aliud argumentum, ab ultima uſque Arabia petitum: *Arabum medicorum, qui inſignes fuere practici, princeps Aviſenna ſcriptum reliquit, ſedimentum in urina non facere calculos, ſed homines reddere à calculis immunes. Quomodo igitur ſignum calculi?* In Reſponſione quæ iã edita eſt, non omiſi quidquid iſtud eſt quod ex Arabibus obiici poterat contra Aphoriſmi vulgarem interpretationem diluere, ac quæ viderentur contraria, componere & conciliare. Sed quia mihi Aviſennam opponis, eius ipſius Aviſennæ teſtimonio nunc te premam. Is lib. I. Fen II. Doct. III. cap. VI. de ſignificationibus ſpecierum uri-

urinarum, clare dicit, *arenoſam urinam ſemper ſignificare lapidem coagulatum, aut qui eſt in coagulari, aut qui reſolvitur.* Id ſigni arenoſæ urinæ tam locum habere in veſica quam in renibus certum eſt, ſed adiicit etiam ſignum quo dignoſcatur utrum calculus ſit renum an veſicæ, qui illa arenóſa urina denuntiatur, ex ipſius urinæ colore. *Et quæ*, inquit, *ex eis rubea eſt, eſt ex rene, & quando non eſt rubea, eſt ex veſica.* Ergo rubea arena in urina calculum veſicæ teſtatur, non rubea veſicam arguit calculoſam. Ergo ſibi ipſi contrarius eſt Aviſenna, qui alio loco ſcripſerit, *ſedimentum arenoſum in urina non facere calculos, ſed reddere homines à calculis immunes.* Locus ubi hoc ſcriptum reliquit, habetur lib. III. Fen XVIII. Tract. II. cap. XVI. de lapide renum. Verba Arabica citavimus in Reſponſione ad priorem tuam Epiſtolam, ex quibus demonſtratum eſt non ſimpliciter dixiſſe Aviſennam ut vertit interpres, in quo arenoſum eſt ſedimentum in iis non adgregari calculum, ſed in quo plurimũ eſt ſedimentum arenoſum. Qui enim magna copia effundunt arenas quæ ſubſideant, eo indicari lapidem intus non concreſcere, quia materia calculi omnis egeritur, aut magna ex parte. Quod ergo ex ea retine-

tur

tur non sufficere lapidi generando, quia maior pars egeritur, & cum urinis abit. Hoc voluisse Avisennam in Responsione multis ostendimus. Addit ibidem statim, quod etiam facere plurimum videtur ad dissolvendam obiectiomem. *Et fortassean,* inquit, *non multa est materia*, ex qua nimirum arenæ per urinas excernuntur, *nam si multa esset, gigneretur ex ea lapis magnus, durus. Nisi quis dicat, copiosam quidem esse, sed mollem, & quæ facile comminui possit.* Hic sensus est mihi expressus ex ipsis auctoris verbis Arabicis. Nam obscura est Latina vulgaris versio, & pręcipue in editionibus quæ correctæ sunt ab Alpago Bellunensi. Nam vetus interpretatio Cremonensis sic habuit: *Et si ipsa esset plurima, esset plurimum quod ab ea generaretur magnus lapis, durus. Nisi esset plurima, sed esset mollis, suscipiens comminutionem.* In Arabico sic habetur: و
لعلها ايضا ليس كثيرة فانها لو كانت
كثيرة لكان اول ما ينعقد عنها
حجرا كبيرا صلبا اللهم الا ان تكون
كثيرة ولكنها رخوة قابلة للتفتت.

Et forte etiam non est multa, quia si esset multa gigneretur ex ea lapis magnus, durus. Nisi si esset quidē multa, sed mollis ac recipiens commi-

minutionem. Non abſolute, ut vides, nec ſimpliciter, ſed nec affirmative ſcribit Aviſenna, quod tu in Epiſtola tua aſſeris, ſedimentũ arenoſum non facere calculoſoſos, ſed reddere homines à calculis immunes. Multas ibi adfert dubitandi cauſas in his qui arenoſam ὑπόςασιν excernunt, unde illa procedat ὑπόςασις, aut quid ſignificet. Primum ait videri qui plurimum tale ſedimen egerunt, in his lapidem non concreſcere, quia materia non eſt detenta. لأن المادة ليست تحتبس *Quoniam materia non eſt retenta*. Sic correxit Alpagus. Cremonenſis verterat, ut video in eius manu ſcripta verſione, *quoniam materia non eſt coarctata*. احتبس eſt cohiberi, coërceri, vel coarctari. Senſus ſatis apertus. Non manet in hac ſententia Aviſenna, quaſi hoc perpetuo verum ſit, qui egerunt multitudinem arenarum cum urinis, calculi πῆξιν iis non eſſe metuendam. Nec certe verũ eſſe tibi medici tui concedent, ſi in Aphoriſmũ ac regulam id effatum velles cõvertere. Ipſe de eo dubitat Aviſenna, & addit; ex eo quod copioſa in urinis hypoſtaſis arenoſa invenitur, non iudicari debere magnam eſſe vim arenarum in corpore quæ egeratur. Nã ſi, inquit, ibi abundarent, lapis ex his

magnus

magnus ac durus cogeretur. Ne hæc quidem coniectura ſatis firma, ac certa illi viſa eſt. Quid enim ſi copioſa adſit materia gignendo lapidi, ſed mollis, & quæ facile comminuatur? Tum certe non lapis durus ac magnus ex ea coagulabitur, ac concreſcet, ſed arenoſus molliſque, & comminutionis facile patiens. Addit ſtatim Aviſenna, *& ſi non eſt propter illud quo multiplicatur eius ſeparatio in urina*. Hoc eſt, ſi ne quidem calculus arenoſus ex ills arenis conglobari poteſt ac cōdenſari, id ea cauſa etiam accidit, quod arenæ in urina diſſolvuntur, & diſgregantur, nec coiri inter ſe poſſunt. Gerardus Cremonenſis habet, *& ſi nō multiplicaretur eius ſeparatio in urina*. In lapidē facile congregaretur & concreſceret illa magna copia arenarum, niſi in urina ipſa diſcretæ ac diſgregatæ ſepararentur ut plurimum. Cremonenſis verſio magis ad mentem accedit Arabicorum.

و الا لما كثر انفصالها في البول.

Poſtremo ſubiungit, cum talis forma ac ſpecies exiſtit arenarū in corpore, quæ ſic in magna copia ſint, ut arenoſus calculus ex his fiat, aut omnino non fiat, ſed diſſipatæ arenæ maneant & ſic egerantur, argumentum eſſe quod nec materia in ſe talis eſt, ut in durum lapidem converti

possit, nec satis ex calore loci virium accedit ad eam condensandam & concorporandam in eiusmodi πώρωσιν, quę non recipiat comminutionem. Arabica ita rotunde currunt ut libeat adscribere: و اذا كانت الصورة هذه علم ان المادة لا لسبب في نفسها ولا لسبب شدة الحرارة مما تحجر تحجرا غير قابل للتفتت. Versio sincera Cremonensis melior quam Alpagi correcta. *Et cum forma sit hæc, scias quod materia non est neque propter causam in se ipsa, neque propter vehementiam caliditatis eius, quod in lapidem convertatur non suscipientem comminutionem.* Post omnia addit ibidem Avisenna, *& significat multitudinē expulsivæ.* Ita Cremonensis. Pro quo reposuit Alpagus & correxit, *Et significat fortitudinem expulsivæ*, id est, vim expultricem validā. Nā in Arabico est, و يدل علي قوة الدافعة. Hoc vult Avisenna, qui arenas excernunt, hoc est materiam calculi, significare magnam sibi inesse virtutem & facultatem superflua expellendi, quia nimirum non dant tempus materiæ ut in vesica vel renibus diutius desideat, sed eam prius ejiciunt quam in cor-

pus

pus calculi queat ſpiſſari. Hæc veriſſima ſunt, ſed illud omni vero verius quo tandem concludit, hoc κριτήριον incertum eſſe & ambiguum, ut ex quo non ſemper aliquid neceſſario colligi queat. وهذا حكم اكثري غير ضروري. Illud tamen in hac incertitudine ſignorum pro certo debet ſtatui, arenoſam hypoſtaſim tum in urinis haberi, cum aut calculus arenoſus eſt, aut arenæ multæ ſunt in veſica & renibus, ex quibus periculum ſit ac metus calculi συστάσεως, ſi calor ſatis fortis acceſſerit ad eum denſandum, aut glutinum ex pituita ad eum cogendum. Illud πάθος eſt, hoc διάθεσις. Calculus ille iam factus, iſte in fieri, ut dicunt barbari. Qui non tamen negligendus. Hinc Galenus dixit arenoſam ὑπόστασιν ſignificare calculum aut præſentem, aut futurum. Copia ſane arenarum, in veſica quamvis nondum in lapidem coactarum, nomine λιθιάσεως, ut in reſponſione diximus, poteſt intelligi, quatenus ille etiam λιθιᾷ, qui multitudine λιθίων vel λεπτῶν λίθων laborat. Quos λεπτοὺς λίθους ψάμμον Hippocrates etiam vocat, & ψαμμώδεα. Præterea notandum eſt Aviſennam eo capite de renum lapide loqui,

non de veſicæ. Quod & titulus indicat, فصل في حصاة الكلية. *Caput de renum calculo.* Fen ſequenti cap. v. eiuſdem libri tractat *de lapide veſicæ & ſignis eius.* Calculus renũ ut plurimum arenoſus, & cum talis eſt ac mollis, de ſe etiam indicium prodit per egeſtionem arenoſi ſedimenti. Quod ſignum egeſtionis arenoſæ ut non ſit perpetuum nec indubitatum in his qui renum calculo arenoſo laborant, ita tamen certum eſt, ut ſæpius non fallat. Nam & Hippocrates in nephritide prima, qui ea ægrotant arenas cum urina dicit expellere. Dico de arenoſo, non de duro. Nam plus quam certum eſt, durum calculum non poſſe ſignificari per indicia arenoſi ſedimenti. Illud autem ſignum egeſtionis arenoſæ longe certius eſt in veſicæ calculo arenoſo quam in renum. Pueri ut plurimum illo veſicæ vitio calculoſo ægrotant. Raro, immo rariſſime arenas excernere conſueverunt niſi ex calculo. At viri ſenioreſque qui ſolent calculo renum ſæpius corripi, ſæpius arenas cum urina mittunt abſq; ulla calculi ſuſpicione. Aut ſi cum ſuſpicione, ſæpe illa falſos coniecturæ dimittit. Rarius hoc ſigni fallit in pueris, qui-

quibus calculus veſicæ magis familiaris. Quæſivi ſæpius à medicis practicis an pueros vidiſſent, qui arenas egererent & tamen calculum in veſica non habere deprehenſi eſſent: Reſponderunt id quidem aliquando contingere, ſed rarius. Non eſt ergo quod mihi objicias auctoritatem Matthæi de Gradi, & Epiphanii Ferdinandi tradētium multos à pueritia arenulas excreviſſe nullo unquam calculo vexatos, nedum veſicæ. Illi multi fortaſſe pauci erunt. Demus eſſe multos, dum nobis viciſſim detur plures eſſe qui arenoſam urinam reddant, quæ ſignum calculi ſit. Sic de pluribus facto Aphoriſmo conſtabit veritas, quandoquidem nullus tam generalis in medicinæ arte fieri poteſt, ut ad omnes ſine exceptione ſpectet. Interrogati inquam plures à me medici in praxi exercitatiſſimi, ſe paucos admodum cognoviſſe pueros dixere qui arenoſa excernerēt, quin calculus, nempe arenoſus, iam concretus in veſica, hoc ſigno ſignificaretur. Aphoriſmi medici de his quæ ut plurimum contingunt, definiri ſolent. Ut legem iuriſconſultus de raro contingentibus non facit, ita nec Aphoriſmos medicus. Quæ à regula excipi ſolent, non poſſunt regula teneri. Si quis ἀφοριστι-

κῶς pronuntiaret, pueros non ante vagitum edere quam ex alvo matris prolapsi aërem hauſerint, an non verum ἀφορισμὸν ſanciret? Atqui exempla ſunt, nec pauca, infantium quorum auditus eſt vagitus adhuc intra viſcera matris hærentium. Rumor eſt de quadam fœmina prope Veſaliam, quæ iam per triennium uterum geſtat, cuius fœtus à multis fide dignis vagire & audiri dicitur. Nobilis matrona in hac urbe narrare ſolet, uxorem fratris ſui cum inſtaret tempus eius partitudinis, dum in lecto eſſet marito accubans, audiiſſe vagitũ infantis in utero adhuc conditi, & obſtupefactam tali monſtro excitaſſe virum dormientẽ, qui & ipſe capite intra lintea lectualia poſito eum audierit. Mulierem perterritam eo quaſi prodigio, paucos poſt dies enixam eſſe. Tales eſſe debent, & ſunt, medici Aphoriſmi de his quæ ut plurimum fiunt, nec excludunt ea quæ raro fieri ſolent. Pro Aphoriſmo haberi poteſt quod ſcribunt Phyſici, nulli infanti riſum dari ante quadrageſimum diem. Hanc regulam multos infantes præcoci riſu falſi convincere nos ſcimus. Regula tamen eſt, licet ſuam patiatur exceptionem. Nullus ferme eſt Aphoriſmus quin idem poſſit de eo dici. Quod

Libauius tomo 2. sing.

Avisen-

Aviſennam allegaſti pro te, eundem nunc & contra te appello. In capite ſequenti de ſignis lapidis, ſcribit, *ſi quando ſani, & maxime ſenes, meiant urinam nigram cum dolore aut ſine dolore, ſignificare quod lapis gignitur in veſica.* Sic enim in Arabicis legitur, non *completur*, ut habet Cremonenſis cum Alpago, additque, *& confirmari ſignificationem in omnibus illis ſi videatur arena reſidens.* Longe autem magis hæc confirmatur ſignificatio in pueris qui arenoſa meiunt, quo ſigno certum eſt ut plurimum calculo eos laborare aut arenoſo aut molli, aut ſane tali qui aliquid de ſuperficie ſui à ſe auferri ſinat. Idẽ Aviſenna lib. III. Fen XIX. tract I. cap. V. de lapide veſicæ & ſignis eius: *Et accidit quandoque ut ſint in veſica una duo lapides, & plures illos excoriantes, & multiplicatur arenoſa comminutio ex illis. Et eſt quandoque cum arenoſitate fæx furfurea, propter abraſiones ſuperficiei eius à lapide aſpero.* Pro illis, *& multiplicatur arenoſa comminutio ex eis*, quæ ita correxit Alpagus, poſuerat Cremonenſis, *& multiplicatur confractio arenæ ex eis.* In Arabico eſt, و كثر تفتت الرميلة. *& cõminutio arenæ in his plurima fit.*

Et hoc ſane conſentaneũ eſt Hippocrateæ doctrinæ, qui libro IV. de Morbis inter ſi-

gna calculi in pueris deprehendendi reponit, & διούρησιν τῶν ψαμμωδέων, *Arenosarum mictiones.* Quam tamen non semper vult pro signo haberi, sed tum demum cum arenosus est calculus mollis, aut cum plures calculi arenosi in vesica inter se ex collisione attriti arenas ex se emittunt abrasas. Aut certe cum in ea est arenarum magna copia ex qua nondum concretus est calculus, sed periculum est ne tandem concrescat. Atqui vesica in qua hæc multitudo arenarum extat, etiam λιθιῶν dici potest, ut in Responsione ostendimus. Quod addis, *communem Aphorismi interpretationem veritati ipsi & Hippocrati repugnare*, ex his quæ diximus, an tibi id vere dicere liceat, iam tibi ipsi iudicandũ relinquo. Sed pergis ac subnectis, *te id esse consequutum*, ut nimirũ tua valeat opinio, communis vero in morboniam abeat, *si* οὖρον *Hippocrati etiam usurpatur, de urina in vesica antequam emissa, & vox* ὑφίσταται *de iis quæ in corpore retinentur.* Duo poscis, nimium poscis. Neutrum dabitur. Non negavimus οὖρον Hippocrati etiam usurpari de urina quamdiu est intra vesicam. Aliquid largius etiam tibi donavimus οὖρον proprie dici, ubi ex toto corpore humor ille liquatus & percolatus in vesica subsedit.

dit. Sed ut tibi procederet inoffenſo pede tua explicatio, oporteret nunquam aliter οὖρον apud Hippocratem ſumi, niſi de urina quæ manet in veſica. Cum autem τὰ οὖρα Hippocrati abſolute in numero plurium poſita ſemper urinam iam emiſſam ſignificent, nunquam emittendam, ſed & οὖρον ſæpius eodem ſignificatu apud eum capiatur, non potes ex eo quidquam arripere, quod tuam opinionem in firmo fundamento ſtabilitam collocet. Ad verbum ὑφίςαϑαι quod attinet, etiam ſi docere poſſes ita accipi aliquando ab Hippocrate quemadmodum autumas, hoc non ſatis eſſet, ſed oſtendere deberes, hoc verbi cum οὔρῳ iunctum ſignificare id quod vis. At nunquam id oſtendes. Variat lectio apud Hippocratem in Coacis lib. III. tract. IV. de Urinis, in iſtis: αἱ ὑμενώδεες οὐρήσιες, καὶ αἱ μετὰ φρίκης ὑφιςάμεναι σπασμώδεες. Vbi Duretus alterius lectionis meminit, αἱ μετὰ φρίκης ἐφιςάμεναι. Cum hac ſcriptura interpretatur, *quæ intus ſubſiſtunt cohibitæ*. At cum illa altera ὑφιστάμεναι vertit, *quæ cum horrore ſubſidunt*. Non ergo ille putavit ὑφίσταϑαι poſſe accipi pro ſupprimi vel ſiſti, cum ſit ſubſidere. Cũ igitur alio loco in iiſdẽ Coacis ὑφίσταται βήξ vertit, *quieſcit ac deſinit*, legerit oportet ἐφίσταται non ὑφίςαται.

σταται. Et profecto verissimum illud est ac certissimum quod tuam evertit funditus sentẽtiam, nusquam in scriptis Hippocratis ὑφίσταται reperiri pro supprimi, nisi in mendo cubet. Non magis sane nobis procudes ex Hippocrate οὖρον ὑφίστασθαι de urina quæ supprimitur, quam οὔρου vel οὔρων ὑπόστασιν apud eum & alios Græciæ medicos pro urinæ suppressione, cum sit urinæ sedimentum. Non erat quod laborem inanem sumeres quo nos doceres οὖρον apud Hippocratem interdum significare urinam in vesica adhuc desidentem. Hoc nemo tibi negavit, nec negaverit. Sed quęstio est an in hoc Aphorismo Hippocratis ita possit ac debeat accipi, ubi dicuntur τὰ ψαμμώδεα ἐν οὔρῳ ὑφίσταται, *arenosa in urina subsidere*. Alium adfers Hippocratis locũ ex VI Epidemiorũ, ex quo haud scio sane quid probare contendas. Certe nihil ex eo concludi potest quod pro tua causa hilum faciat. *Hippocrates*, inquis, *auctor est pueris sæpius calculum generari in vesica, adultis in renibus, quod lib.* VI. *Epid. hac paraphrasi expressit*, τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα παιδίοισι μᾶλλον. *Vbi Galenus, & alii interpretes*, τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα *exponunt, eorum, quæ post mictum in vesica subsistunt, concretionem. Ita ut* σύναγμα *Galeno nihil aliud ibi sit, quam* σύστασις *&* πῆξις.

& πῆξις. Et in libro ubi obsoletas Hippocratis voces explicat, σωύαγμα ab eo exponitur & ὑπόστασις. Priusquam discutiamus vim huius tui argumenti, videndum est quid velis illis verbis, quibus dicis, *Galenum & alios interpretes ita illa Hippocratis exposuisse τὸ μετ' οὔρησιν σωύαγμα, eorum quæ post mictum in vesica subsistunt concretionẽ.* De Galeno quidẽ verum est ita exposuisse, de aliis interpretibus si *mictum* sumas in propria sua significatione, falsum est. An tu oblitus es quomodo ipse acceperis post Duretũ & Heurnium, aliosque, qui μετ' οὔρησιν ibi sumpserunt, non pro mictione quæ urinam è vesica educit, sed pro urinæ ductu qui perficitur in vesica, postquam humor nimirum qui urinam facit, è renibus in vesicam manavit? Si hic mictus proprie dicitur, tibi quidẽ assentiar interpretes illos quos dixi ita exposuisse, sed de Galeno tunc non erit verum. Ut etiam falsissimũ est Hippocratẽ ipsum ita intellexisse. Haud scio an ab Avisenna hanc expositionẽ hauserint novitii interpretes. Non puto tamen. In lib. III. Fen XVIII. tract. II. cap. X. ita scribit, dum exponit differentias lapidis renum & vesicæ: *Et iterum quoniam lapis renum generatur secundum plurimum, & non adhuc mingitur, & est sedimen urinæ retentum*

cum

cum ea. Et lapis veſicæ coagulatur vel induratur ſecundum plurimum poſt ſeparationes urinæ, & eſt fæx ſeu turbulentum ſanguinis vel urinæ quæ non aſſociatur ei, ſed poſtponitur ab ea. Hæc eſt ab Alpago recurata verſio. Cremonenſis ita reddiderat: *Et iterum ſi eſt lapis renum, & generatur ſecundum plurimum, & non adhuc mingitur, tunc eſt ſedimen urinæ, retentum cum ea. Et ſi eſt veſicæ & diſcernitur ſecundum plurimum poſt ſeparationem urinæ, & eſt fæx ſanguis. Deinde aſſociatur ei & diverſificatur ab eo.* Hæc ſane multum diverſa ab illis Alpagi. Arabica in Romana Editione mutila ſunt. Nam prius membrum de calculo renum in illis deeſt. Alterum de lapide veſicæ ſic habet: يتولد في الاكثر بعد انفصال البول فهو عكر الدم و لم يصحبه و تخلف عنه. *Gignitur ut plurimum*, lapis nempe veſicæ, *poſt excretionem urinæ, & eſt fæx ſanguinis, quæ cum eo non ſociatur, ſed ſeparatur.* Aperte quidem calculum in veſica generari dicit, poſtquam urina iam emiſſa eſt. Quam urinam vult eſſe fæcem ſanguinis. Græci dicunt ὀῤῥὸν. Arabicum عكر ſignificat ὑπόστασιν craſſioris ex humore partis. At ſerum non eſt craſſior pars, ſed tenuior, ut in lacte. Pars enim tenuiſſima poſtquam

à reliquis

à reliquis ſeparata eſt, ſerum eſt. Hoc Arabes non vocant عكر sed ما الجبن, *aquam caſei*. At عكر craſſamentum eſt ſubſidens, τὸ πάχος ὑφιστάμενον. Hinc عكري purpuriſſum exponitur in antiquo Gloſſario Arabicolatino, quaſi fæculentum. An voluit Aviſenna non omnem urinam eſſe fæcem ſanguinis, ſed illud οὔρου πάχος, ex quo in veſica, præcipue puerorum, generatur calculus, ut Hippocrates & Galenus, aliique affirmant? Melius utique dixiſſet eſſe عكر البول quam عكر الدم, id eſt, fæcem urinæ, quam fæcem ſanguinis. Et ita viſum etiam Alpago, qui in verſione ſua poſuit, *Fæculentum ſanguinis vel urinæ*. Poſt mictionem igitur lapis veſicæ gignitur, id eſt, ſeparationem urinæ à veſica, ut interpretatur Auctor Arabs, quia egeſto eo quod liquidius eſt, pars craſſior intus remanet, & coagulatur concreſcitque cum arenis ſi quæ è renibus deciderint, aut per ſe, ſi nullæ ſint. At de calculo renum ſcribit, fieri in renibus, & *non adhuc mingitur*. Id eſt, *priuſquam mingatur*, πρὸ οὐρήσεως. Intellexit omnino veram οὔρησιν, quæ foras è veſica urinam ejicit. Cum enim calculus veſicæ gignatur & concre-

& concreſcat teſte Hippocrate, poſt mictum, non idem eſt de renum calculo qui ante mictum poteſt concreſcere. Sed cur ante mictum? An non etiam poſt mictum? Poſſe etiam ſignificat Aviſenna cum ait في الاكثر *ut plurimum*. Sed addere videtur rationes cur ut plurimum producatur ante mictum. *Et eſt*, inquit, *ſedimen urinæ retentum cum ea*. An hoc vult, cum formatur calculus in renibus, retineri urinæ ſedimentum cum ea, id eſt, totam, tam liquidiorem nimirum quam craſſiorem eius partem. In calculis vero veſicæ partem liquidorem ſecerni & ejici extra veſicam, craſſamentum vero intus deſidere ac ſubſidere ex quo concreſcit lapis. Hæc omnino mens eius eſt. Non poteſt lapis in veſica concreſcere niſi ſeparetur pars urinæ craſſior ab liquidiore. Ex parte enim craſſiore quæ quaſi fæx eſt, lapis cogitur. At coagmentari vix poteſt niſi per ſeparationem partis tenuioris ac liquidioris. Nec ea porro ſeparari quit niſi per mictum. Ergo calculus veſicæ ſemper μετ' οὔρησιν concreſcit. Poſito ſemel fundamento, ita poſtea calculus augetur & increſcit, ut ſemper quod in urina craſſius eſt, adplicetur & adglutinetur concretioni iam cœptæ. Nec porro fit

illa

illa adglutinatio accedentis craſſamenti, ad id quod iam concretum eſt, niſi poſt ſecretionem ac ſeparationem liquidioris partis quæ meiendo egeritur. Hæc οὔρησις eſt. Nam quamdiu pars liquida confuſa eſt cum craſſiuſcula & fæculenta, non poteſt quod fæculentum eſt adhæreſcere calculo iam coagulato ad incrementum eius augendum. Hoc demum fit poſt οὔρησιν. Ergo calculus veſicæ concreſcit & συνάγεται μετ' οὔρησιν. Et quid aliud voluit Galenus cum exponeret illa Hippocratea, μετ' οὔρησιν, dum ita ſcribit, τὸ γὰρ πάχος τοῦτο συνιστάμενόν τε καὶ ἀθροιζόμενον ὅταν ἅπαξ ποτὲ μὴ κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἔνδον ἐπὶ πλέον μείνῃ, συστάσεώς τι καὶ πήξεως ἀρχὴν λαμβάνει. Hoc principium ait fundamentum concretionis ex craſſamento & fæce urinæ diutius in veſica retenta, nec quo oportuit tempore emiſſa. Hoc ſemel iacto concretionis fundamento, quidquid in poſterum è renibus in veſicam defluxerit, craſſius ac fæculentius, adgregatur ſubinde & adglutinatur parti iam concretæ, ſed tùm demum cum ſeparatum eſt liquidius & defæcatius à craſſiore & fæculentiore, id eſt, poſt οὔρησιν. Galenus: γενομένης δὲ τοιαύτης ἀρχῆς ἑτοίμως λοιπὸν ὅσον ἂν αὖθις εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται, προσπλάττεται τούτῳ καὶ γίνεται

μείζων ὁ πωρώδης λίθος. Et idem omnino etiam voluit Avisenna, qui id quod de ea re scripsit, totum à Galeno mutuatus est. Non igitut dubium quin apud eum legendum sit in Arabicis, عكر البول pro eo quod excusum est, عكر الدم. Nam de crassamento urinæ quod πάχος οὔρων vocavit Galenus, non de sanguinis fæce intellexit. Nisi quis dicat ut pars urinæ liquidior &aquatior serum est sanguinis, ita crassiorem pro fæce sanguinis haberi debere. Quæ sequuntur tamen ostendunt eum scripsisse عكر البول. *crassamentum urinæ, quod non associatur ei, sed separatur ab ea.* Nam pars illa crassior non exit una cum liquidiore, sed remanet in vesica ac desidet dum illa per οὔρησιν ejicitur. Ex hac ratione qua formatur lapis in vesica post mictionem, id est, separationem liquidioris & crassioris in urina partis, etiam potest constare non posse constitui duplicem matricem sive τὸ προϋπάρχον eiusdem calculi in vesica generati, quorum alterum sit è renibus, alterum è vesica ipsa. Utriusque enim par ratio est ac idem principium. Cum è renibus enim nihil descendit nisi τὸ πάχος illud viscosum è quo lapis coagmentatur è vesica,

veſica, ſi talis eius proprietas ſit ut coire in calculum & cogi poſſit per calorem veſicæ, tum ſine ullis arenis, quæ nucleum quaſi vel rudimentum præbeant ac fundamentum concretioni, coagulatur. Si vero aliquid arenoſi deciderit, ſæpe fit ut illud urinarum πάχος, quod alioquin etiam abſque arenis concreviſſet, τὰ ψαμμώδεα illa comprehendat & involvat, eodem prorſus modo quo intra ſuccinũ ſæpe beſtiolæ, ut formicæ, muſcæ, etiam aliquando lapilli, & alia ſimul comprehenſa dum hnmor congelaretur, reperiuntur. Ut illa animalcula non cauſam prębuerunt ſuccini concretioni, ſed inter πῆξιν ipſam involuta fuere ac comprehenſa, ita arena vel lapillus qui ex renibus in veſicam illapſus eſt non dedit principium & originem illi calculi συστάσει, ſed nactus idoneam materiam ad πῆξιν faciendam dum illa fit, ipſe etiam intra illum humorem dum cogitur, ut formica in ſuccino dum congelatur, deprehenſus ab humore circum adgregato & concreſcente retinetur. Hinc in pleriſque veſicæ calculis, ſi frangantur, nucleus quidam ruber reperitur, quem corticatim pituita involvit. Multi autem etiam inveniuntur abſque illo nucleo, cum ex ſolo urinæ craſſamento coagmen-

tati fuere. Et tale est σύναγμα κατ' οὔρησιν quod describitur à Galeno in commentatione ad illa Hippocratis verba. Non enim meminit ullius arenosi vel lapidosi nuclei, qui ἀρχὴν ac πρώτην αἰτίαν lapidi illi generando dederit. Ex solo quippe crassamento urinæ calculum illum cogi ac densari ibi dicit. Et certe si arena illa è renibus illapsa nullum in vesica humorem crassum ad πῆξιν idoneum nancisceretur, à quo sic involuta circumcingeretur, per urinam facile posset ejici extra vesicam. Nam quod è renibus potuit per meatus οὐρητῆρας dictos in vesicam descendere, poterat & è vesica eadem facilitate, immo & maiori per οὐρητῆρα colis sive fistulam è vesica emitti, nisi grandior fieret in ipsa vesica à pituita squamatim ei adhærescēte & concrescente. Quod etiam faceret absque ulla arena. Ut ergo illa arena non causam præbet concretioni calculi qui in vesica generatur, ita nec eiusmodi calculi προϋπάρχον è renibus debet propter illam arenam arcessi. Aut certe æque debeat ex iisdem renibus talis calculi matrix peti, propter qualitatem humoris qui talis è renibus descendit, ut ex eo possit πήγνυσθαι calculus. Cum autem huius πήξεως in vesica hæc sit ratio, ut debeat secerni liqui-

dum â crasso priusquam vel ipsa πλάσις eius fiat, vel πρόσπλασις, eaq; separatio per οὔρησιν fiat, ex eo manifeste patet cur vesicę calculus μετ' οὔρησιν σύναγμα Hippocrati appelletur. Secus est de eo qui nascitur in renibus. Nondum est urina, humor renum ex quo lapis vel arena in eo gignitur. Nec mictio dicitur, vel οὔρησις, quæ ex illis in vesicam humoris fit percolatio. Ergo omnino nascitur & concrescit lapis in renibus πρὸ οὐρήσεως, quia fit priusquam ulla οὔρησις separet crassiorem saccati humoris partem à liquidiore. Nec ulla quærenda pręter hanc explicatio aut ratio, cur renum calculus dicatur concrescere πρὸ οὐρήσεως. Nã quod pro ratione videtur adiecisse Avisenna in lapide renũ, de sedimento urinæ quod una cum ea retinetur, cum in vesicæ calculo gignendo solũ sedimentum sive fæx remaneat, ejiciatur vero per οὔρησιν serosior pars, hoc nihili est. Sæpe quidem ex calculo renum consequitur οὔρων ἐπίσχεσις, ut apud Hippocratem legere est, sed illa ἐπίσχεσις effectus est calculi renum iam concreti, non modum nec tempus respicit quo concrescit. An cæteri omnes interpretes post Galenum illud μετ' οὔρησιν interpretati sint, ut explicavimus, quemadmodum hic videris asserere, aliis diiu-

dicandum relinquo. Nunc ad tua verba redeo, quibus argumentaris quia σύναγμα Galeno est σύστασις, & ab eodem hæc vox etiam exponitur ὑπόστασις, ex eo ſequi ὑπόστασιν quoque idem eſſe cum συστάσει & πήξει. Vide quo pergas. Σύναγμα eſt ὑπόστασις, σύναγμα etiam eſt σύστασις. Ergo σύστασις eſt ὑπόστασις. Vitium argumenti quale ſit, non te docebo qui tantus ſis logicus. Non video ſane in illis exitum argumentationis tuæ, nec quid inde concluſum velis habere quod ad rem pertineat. Σύναγμα apud Hippocratem eſt πῆξις vel σύστασις, id eſt, concretio & coagulatio lapidis. Quid tum? An inde ſequitur ὑπόστασιν, qui liquor eſt craſſior ſubſidens, idem eſſe quod σύστασιν? Ponamus ita eſſe. Ergo ὑφίστασθαι in eo Aphoriſmo Hippocratis idem erit quod συνίστασθαι, concreſcere & cogi. Iam alia & nova hic à te nobis oritur & ſurgit expoſitio Aphoriſmi Hippocratei, ut nimirum arenæ in veſica coactæ & in calculum coagmentatæ, calculum veſicæ indicent. Quid enim aliud ex hac tua concluſione poſſit elici? Nonne autem iſtud ridiculum, calculum eſſe indicium calculi, & latentem in veſica, in eadem veſica latentis? Antea volebas ὑφίστασθαι eſſe ſupprimi & ſiſti, nunc vis

idem

idem ſignificare quod concreſcere & coagulari. Quid inde fiet? Nempe arenas in urina intra veſicam concretas indicare calculum veſicę, Nunc collige mecum quantum te ratio fugerit. Quod ais Galenum illud συνάγμα apud Hippocratem ὑπόστασιν interpretari, valde profecto falleris. Cum enim conſtet & conveniat inter omnes interpretes τὸ συνάγμα in eo loco Hippocratis eſſe lapidis ſive calculi concretionem, non poteſt id exponi per ὑπόστασιν, niſi ſtatuamus ὑπόστασιν eandē eſſe cum συστάσει, urinæ nempe ſedimentum, cum lapidis concretione. Gloſſa illa Galeni, quæ expoſuit τὸ συνάγμα Hippocratis, tibi videtur impoſuiſſe. Si integram retuliſſes, aut ad eius verba attendiſſes, ſane vidiſſes non unam illius vocis σύναγμα ab eo afferri interpretationem, ſed plures, quæ non omnes conveniunt Hippocratis menti exprimendæ in illis, τὸ συνάγμα μετ᾽ οὔρησιν παιδίοισι μᾶλλον. Primum τὸ συνάγμα exponit ἐπίπαγον. Græce ἐπίπαγος cruſta eſt, quæ ſuperinducitur, aut id quod in ſuperficie extat alicuius rei concretū quaſi, & corrugatū ut in lacte cocto, aut iure, aut pulte, quod γραῦς Græce dicitur, τὸ συναγόμενον καὶ ἐπιπηγνύμενον ἐπάνω. Nihil igitur hic ἐπίπαγος ad Hippocratem, cui τὸ συνάγμα eſt calculus veſicæ, non

tenuis crusta in liquoris crassioris superficie congelata. Τὸ συνάγμα idem Galenus exponit & ἐναιώρημα. Non est quærendum an scias quid sit ἐναιώρημα in urina. Citius ignoscerem quęrenti an luceat mero meridie. Sed quæsiverim ex te libenter, an putes significationem ἐναιωρήματος loco Hippocratis convenire. Certe negares. Et optime quidem negares. Nam σύναγμα illud Hippocratis in vesica est, & in urina nondum emissa, at ἐναιώρημα urinæ est iam emissæ, quod in medio eius quasi suspensum est crassius, corpulentiusque & candidius. Sequitur & aliud interpretamentum τοῦ συνάγματος in illa Glossa Galeni, ἢ ὑπόστασις. Propria certe notione hic ὑπόστασιν posuit, pro urinæ sedimento. Idque animadvertere debueras, ex eo quod præcessit ἐναιωρήματι. Talis vocis ὑπόστασις significatio longe abit ab intellectu συνάγματος, ut illam vocem alio loco usurpavit Hippocrates. Immo ὑπόστασις id omne est, quod in liquore omni subsidet in imo quia gravius, ut omnis fæx, quæ & ὑποστάθμη etiam dicitur ab eadem ratione, quia ὑφίσταται. Ita συνάγμα usurpavit auctor septimi libri τῶν Ἐπιδημιῶν, quod Hippocratis esse Galenus negat. In eo ita scripserat : καὶ συνάγμα ἐφαίνετο ἐν τῷ χερνίβῳ. *Et se-*

dimen-

dimentum apparebat in pollubro, vel *trulleo*. Hæc vox σύναγμα hodie non legitur in eo libro ſeptimæ Ἐπιδημίας. Quæ tamen ex eo citantur à Galeno in Commentario III. ad VI. Epid. his verbis, quę ſic legenda ſunt: τὸ μὲν ὄνομα τοῦ συνάγματος ἐν μόνῳ τῷ ἑβδόμῳ τῶν ἐπιδημιῶν εὗρον, εἰπόντος τοῦ γράψαντος αὐτὸ, καὶ σύναγμα ἐφαίνετο ἐν τῷ χερνίβῳ. Certe hoc loco σύναγμα non eſt πῶρος ut in illo Hippocratis ex VI. Epid. ſed id quod ſubſedit in fundo vaſis quo urina excipitur. Apud Hippocratem non σύναγμα legitur, ſed σύστημα his verbis: καὶ τὸ οὖρον οὐκ ἄχροον ὑπόστασιν ἔχον, καὶ τὸ σύστημα οὐκ ἐφαίνετο ἐν τῷ χερνιβίῳ ψύξιος ἐούσης. Pro σύστημα Galenus habet σύναγμα. Nec agnoſcit negationem. Quod melius eſt. Χέρνιβον vel χερνίβιον vas eſt ad perluendas manus. Latine pollubrum, vel trulleum. Hic accipitur pro matula. Sic ποτήριον de matula abuſive dixit Galenus & Aphrodiſæus. Intellexit ergo collectionem ſedimenti in fundo matulæ apparentem. Tale ergo σύναγμα Galenus ὑπόστασιν reddidit. Quarta ſequitur apud Galenum expoſitio huius dictionis σύναγμα, quæque ſola ſenſum Hippocratis exprimit, ἡ πῶρος. Idque melius eſſe aſſerit, & ſic capi notat Galenus in ſexto Epidemiarum. Hæc

eius verba ſunt, Σύναγμα ἤτοι ἐπίπαγός τις, ἢ ἐναιώρημα, ἢ ὑπόστασις, ἢ πῶρος, ὃ καὶ ἄμεινον, ὡς ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν λέγει. Quid clarius? Sic enim ea verba legenda ſunt. Τὸ σύναγμα Græcis id omne ſignificat quod coit & coagulatur, & in unum contrahitur. Quidquid συνάγεται. Hinc & ὑπόστασις ſive urinæ ſedimentum, vel cuiuſlibet liquoris fæx, vel craſſamētum in imo ſubſidens, dici poteſt σύναγμα, quia in fundo matulæ vel vaſis colligitur, & cogitur in unum quaſi fæx & craſſior urinæ vel liquoris pars, quæ ibi ſubſidet. Etiam urinæ ἐναιώρημα poteſt eo nomine intelligi pars illa urinæ ſpiſſior candidiorque, quæ in medio ſuſpenſa tenetur, & veluti ſeorſim à reliquo liquore coit. Νεφέλιον in urina, quod in ſummo eſt, τὸ ἐφιστάμενον τοῖς οὔροις, etiam σύναγμα poſſe appellari non dubito. Cum enim ad ſimilitudinem nubium aëris dicantur, poëta eas νεφέλας συνάγεσθαι dicit, cum in nubem aër cogitur. Sane τὰ ἐναιωρήματα etiam νεφέλαι ſunt Hippocrati. Nulla harum, ut dixi, interpretationum convenit Hippocratei loci ſententiæ. Ergo etiam lapis qui concreſcit ex multis arenis in veſica, quia & ipſe συνάγεται, σύναγμα dicitur Hippocrati. Πῶρον & πωρώδη λίθον Galenus exponit.

ponit. Iã ut puto, vides quã nihil te adiuvet illa Galeni expositio, ad probandum ὑπόστασιν idem esse quod σύστασιν. Advocas & glossarium ut tibi suppetias ferat. Quid auctor ille Grammaticus dicit? ὑφίσαμαι, *subsisto*. *In qua*, inquis, *significatione Hippocratem vocabulo ὑφίσασθαι usum fuisse, superioribus meis à me demonstratũ puto.* Quam recte id putaris, puto etiam me satis demonstrasse in Responsione mea superiore ad illas tuas superiores. Quod ὑφίσασθαι *subsistere* Glossarum auctor interpretatur, non possis ex eo argumentari, ὑφίσασθαι ἐν οὔρῳ ψαμμώδεα, de urinis suppressis in urina apud Hippocratem esse accipiendum. Dicamus ex Glossarum interpretatione, *arenas in urina subsistere*, quis me prohibebit intelligere de arenis subsidentibus in urina? Quæ subsident in fundo matulæ, nonne etiam subsistunt? Certe & *substare* eodem sensu vetus interpres dixit de urinis subsidentibus vel subsistentibus. Nam ὑφίσασθαι Græcum de verbo ad verbum expressum, nihil aliud est quam *subsistere*, vel *substare*. Si ὑφίσασθαι, quod tu non negas, etiam significat subsidere, unde ὑπόστασις, quidni & *subsistere* eadem notione dici Latine queat? Certe & Leonicenus ita vertit in hoc Aphorismo Hippo-

cratis, ut etiam notaſti in ſuperiore tua Epiſtola, ſed non eo ſenſu qui tibi placuit. Nihil enim voluit aliud niſi *ſubſidere* id eſſe. Hic quoque ego ſubſiſtam. Immo vel ſubſidam tanquam Triarius, & expectabo quomodo rem geſturi ſint Principes & Haſtati, quos in prælium priores ire iuſſi. Si iterum erit pugnandum, tum meos ſuſcitabo Triarios, qui quod supereſt faciendum perficiant, ſi minus putas id eſſe iam confectum, & tibi probent Hippocratem non falſum condidiſſe Aphoriſmum. Scio quidem te nec Theſſali ſectatorē eſſe, qui librum compoſuerat quo falſi convincebat Aphoriſmos Hippocratis, nec Iuliani qui quadraginta & octo volumina ſcripſerat, ut ψευδεῖς eos oſtenderet. In hoc uno tamen Aphoriſmo video te eorum ſententię plane ſubſcribere, etſi videri id nolis. Nam hoc omnino ex tua explicatione concludi poteſt, ſive vera illa ſit, ſive falſa. Si vera eſt, tum certe fallax & mendax erit definitio, quia ex arenis in veſica deliteſcentibus ſignum dari calculi æque intra veſicam occultati affirmat. Quo nihil falſius eſſe iam ſupra demonſtravimus. Si falſa eſt expoſitio tua, ſic tamen ex tua ſententia Aphoriſmi falſitas & fallacia deprehendetur,

quia ſtatuis, niſi quis eum ita exponendum cẽſeat ut tu cenſes, non poſſe ulla ratione Aphoriſmi veritatem conſiſtere. Ita quocumque res cadat, falſus hic tibi Hippocratis Aphoriſmus. Mihi ſola tua talis eſt interpretatio. Ut Aphoriſmo conſtet certitudo ac veritas, ſatis eſt ſi definiat quod ut plurimum ſolet contingere, & pluribus, etiamſi non ſemper, nec omnibus. Τὰ ψαμμώδεα Hippocrati ſunt τὰ λίθια vel λιθίδια ψαμμώδεα, minuti lapilli facie & magnitudine arenis ſimiles. Non dixit ἀμμία, arenulas Alibi ψάμμον vocavit, & λίθους λεπτοὺς interpretatus eſt. De pueris quibus magis frequens veſicæ calculus Aphoriſmus accipiendus, & in quibus minus fallax eſt τῶν ψαμμωδέων indicium, calculum arguentium, quam in viris aut ſenibus. Poſtremo arenæ in urina ſubſidentes, aut calculi morbum denuntiant, aut nullum. Et ſic pro ἰδίῳ σημείῳ & παθογνωμονικῷ haberi debent, non pro κοινῷ. Nam κοινὸν σημεῖον illud dicitur, quod non magis hunc quam illum morbum indicat, quo denique plures morbi ſignificantur. Ut bilis excretio non ſolius eſt icteri ſignum, nec pituita excreta ſolius œdematis. At arenæ vel arenoſa ſubſidentia calculum produnt, aut nullius vitii in-

dicium

dicium dant, si nimirum arenæ sine calculi malo egerantur. Atqui vel illa ipsa arenosa egestio, calculi materia est, plus etiam in pueris metuenda, & cum diligentia cavenda, ne in calculositatis πάθος exeat, quò facile ducit ἡ διάθεσις, nisi cautio adhibeatur. Ex his omnibus concludo falsum non esse Aphorismum, petoq; ut me amare pergas tui nominis diligentissimum cultorem. Leydæ VI. Idus Iulias, cIↃ IↃ C XL.

FINIS.